

Gmina Miasto Włocławek

DIAGNOZA
służąca wyznaczeniu
obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji
Włocławka

Luty 2017
Włocławek

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej,
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Niniejsza diagnoza została sporządzona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w szczególności z art. 4 ust 1, art. 8 ust 1, art. 9 oraz art. 10. Ustawy
(Dz.U.2015.1777 z późniejszymi zmianami).

Diagnoza – zgodnie z art. 11 ust 2. ustawy – potwierdza spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji ustawowych przesłanek ich wyznaczenia.

Opracowanie:
PZR Consulting Sp. z o.o.
autorzy:
Wojciech Kłosowski
Paweł Kołacz
Piotr Wielgus
przy udziale pracowników
Wydziału Rozwoju Miasta
Urzędu Miasta Włocławek

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
1.1.	Definicje podstawowych pojęć	6
1.2.	Objaśnienia metodyczne	8
1.2.1.	Cel diagnozy	8
1.2.2.	Struktura diagnozy	9
1.2.3.	Przyjęta metodyka diagnozy	9
1.2.4.	Grupa porównawcza miast jako tło odniesienia	14
2.	Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych	15
2.1.	Rozmieszczenie przestrzenne ludności Włocławka oraz liczba mieszkańców	16
2.2.	Zjawisko ubóstwa	18
2.3.	Zjawisko bezrobocia	25
2.4.	Zjawisko przestępczości	30
2.5.	Zjawisko niskiego poziomu edukacji	36
2.6.	Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	42
2.7.	Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych – podsumowanie	47
3.	Występowanie negatywnych zjawisk innych, niż społeczne	52
3.1.	Zjawiska gospodarcze	53
3.2.	Zjawiska środowiskowe	56
3.3.	Zjawiska techniczne	61
3.4.	Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne	62
4.	Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji	65
4.1.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	65
4.2.	Pogłębione badania podobszarów zdegradowanych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji	69
4.3.	Wyznaczanie obszaru rewitalizacji	82
	Spis rysunków	84
	Spis tabel	86
	Spis wykresów	87

1. Wprowadzenie

Włocławek jest jednym z 65 miast – powiatów grodzkich w Polsce oraz jednym z 4 miast powiatowych w województwie kujawsko-pomorskim, obok Bydgoszczy, Torunia i Grudziądza. To trzecie co do wielkości miasto województwa kujawsko-pomorskiego, ulokowane nad Wisłą na powierzchni 8 433 ha, w południowo-wschodniej jego części. Miasto sąsiaduje z gminami: Włocławek (gm. wiejska), Brześć Kujawski, Lubanie, Bobrowniki, Fabianki, oraz Dobrzyń nad Wisłą. Pod względem geograficznym leży w Kotlinie Płockiej.

Włocławek, o zachowanym średniowiecznym układzie lokacyjnym, posiada znaczne walory zabytkowe, kulturalne i krajobrazowe. Szczególnym dla miasta jest niezmienny od połowy XIVw. układ ulic wyznaczony linią brzegu Wisły (od północy), linią ulic Szpichlerną i Rybacką (od wschodu), linią ulic Tumską i Łęską (od południa) i rzeką Zgłowiączką (od zachodu). Czytelny jest także ukształtowany wówczas układ ulic z czworobocznym rynkiem (obecnie Stary Rynek), którego południowa część przeznaczona była na plac targowy.

Rozwój przestrzenny Włocławka nierozzerwalnie związany był ze środowiskiem naturalnym i ukształtowaniem terenu. Najważniejsze czynniki naturalne, które przyczyniły się do powstania i rozwoju osadnictwa to rzeki: Wisła i Zgłowiączka, ukształtowanie doliny Wisły z niskim lewym brzegiem i wysoką skarpą Szpetala Dolnego oraz bliskość lasów.

Ważnym czynnikiem rozwojowym dla miasta był napływ ludności pochodzenia żydowskiego, niemieckiego i rosyjskiego (na przełomie wieków XIX/XX), zajmującej się handlem i rzemiosłem oraz inicjującej budowę nowych fabryk.

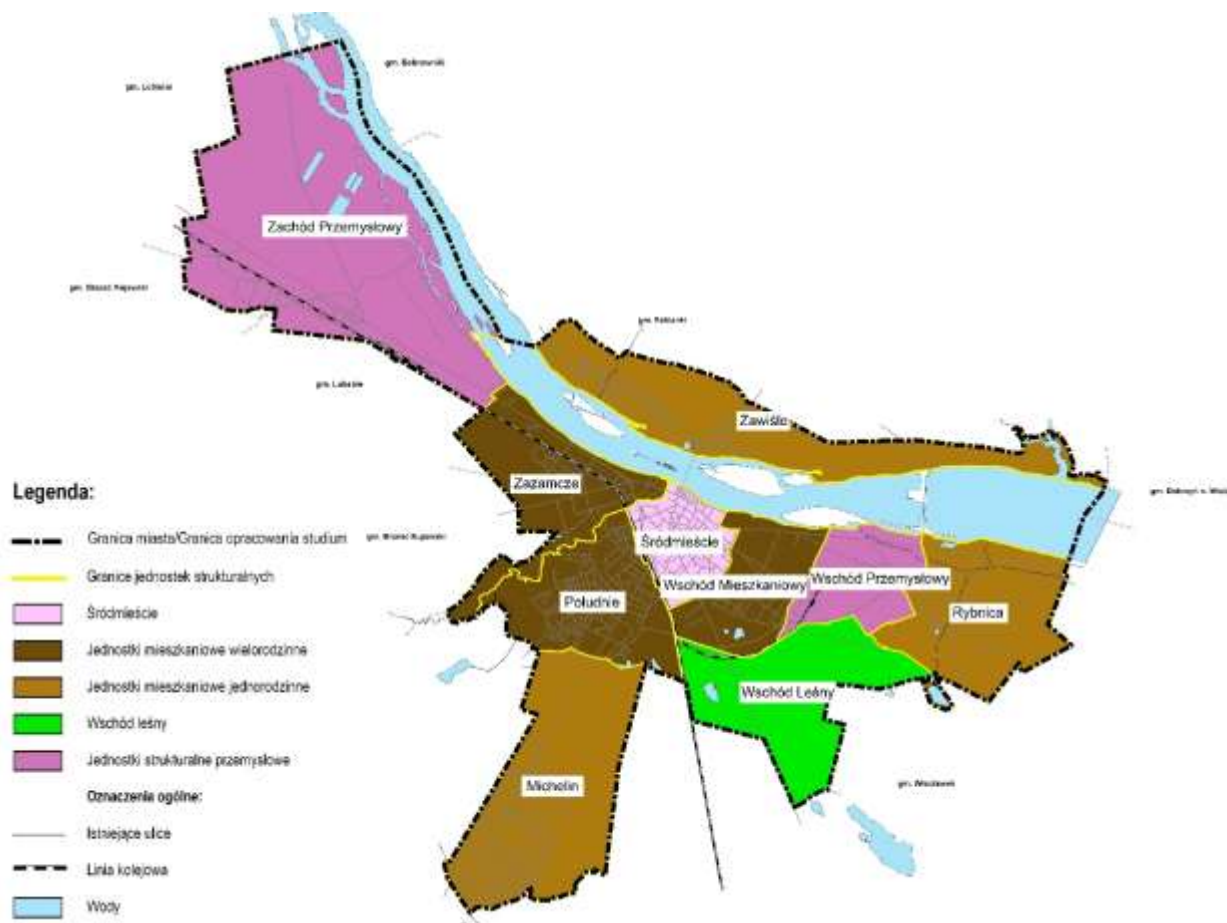
Zarówno w *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020*, jak i w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego*, Włocławek określany jest jako subregionalny ośrodek rozwoju, o wysokiej aktywności społecznej i gospodarczej z wiodącym udziałem sfery ponadlokalnych usług publicznych. Włocławek obsługuje mieszkańców południowo-wschodniej części województwa oraz wspiera swoimi funkcjami główne miasta województwa, czyli Bydgoszcz i Toruń.

W *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* przyjętej uchwałą Rady Ministrów w grudniu 2011r. Włocławek ujęty został jako ośrodek regionalny. Za ośrodek regionalny uznano miasta pełniące ważne role administracyjne, gospodarcze i społeczne, koncentrujące niektóre funkcje metropolitalne o skali oddziaływania znaczenie mniejszej (przeważnie regionalnej) niż ośrodki metropolitalne.

Jednostki Strukturalne Włocławka.

Zgodnie ze *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego* w mieście Włocławek utrwała się dominacja części lewobrzeżnej, a w części prawobrzeżnej rozwija się głównie mieszkalnictwo. Uwzględniając uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne przyjmuje się podział miasta na Jednostki Strukturalne:

Rysunek 1. Jednostki strukturalne Włocławka

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego 2007r.

Śródmieście

Śródmieście, będące najstarszą częścią miasta o wysokich walorach historycznych i kulturowych, atrakcyjnie położone nad Wisłą z dostępem do publicznych terenów zielonych (np. Park im. Henryka Sienkiewicza, Park im. Władysława Łokietka), stanowi centrum miasta. Charakteryzuje się zabudową mieszkaniową wielorodzinną z usługami, uzupełnioną w nieznacznym stopniu zabudową mieszkaniową jednorodziną. Jest to obszar skoncentrowanych usług ponadlokalnych, jak: administracja, banki, handel, oświata, kultura, służba zdrowia. Śródmieście stanowi główny węzeł komunikacyjny – autobusowy i kolejowy.

Zazamcze

Zazamcze charakteryzuje się zabudową mieszkaniową wielorodzinną z niewielkimi uzupełnianymi zabudowy jednorodzinnej. Przebiega tędy droga krajowa nr 91 i linia kolejowa z Kutna do Piły (dworzec kolejowy Włocławek Zazamcze). Jednostka posiada pełny dostęp do usług podstawowych oświaty, zdrowia, handlu i gastronomii. Bezpośrednie sąsiedztwo lasów od strony zachodniej zapewnia możliwość dla rekreacji, co czyni Jednostkę atrakcyjną dla mieszkańców. Niewielką część Zazamcza zajmują także tereny przemysłowe, skoncentrowane w jego zachodniej części. Zazamcze posiada pełne uzbrojenie techniczne. Jednostka jest dobrze skomunikowana z pozostałą częścią miasta.

Południe

Południe charakteryzuje się zabudową mieszkaniową wielorodzinną z niewielkimi uzupełnieniami zabudowy jednorodzinnej szeregowej i wolnostojącej. Jednostka posiada pełny dostęp do usług podstawowych oświaty, zdrowia, handlu i gastronomii. Południe jest dobrze skomunikowane z pozostałą częścią miasta.

Wschód Mieszkaniowy

Wschód Mieszkaniowy charakteryzuje się zabudową mieszkaniową wielorodzinną z uzupełnieniami zabudowy jednorodzinnej. Niewielką część Jednostki zajmują także tereny przemysłowe, skoncentrowane w jej północnej części. Posiada pełny dostęp do usług podstawowych oświaty, zdrowia, handlu, gastronomii i administracji. W południowej części Wschodu Mieszkaniowego znajdują się obiekty sportowe: Ośrodek Sportu i Rekreacji (Hala Mistrzów, hala widowiskowo-sportowa, stadion piłkarsko-lekkoatletyczny, kryta pływalnia „Delfin”), duże sklepy, hurtownie, centra handlowe, hipermarkety, a także cmentarz komunalny. Wschód Mieszkaniowy jest dobrze skomunikowany z pozostałą częścią miasta.

Zawiśle

Jednostka charakteryzuje się zabudową mieszkaniową jednorodziną wolnostojącą, rezydencjonalną z usługami podstawowymi nieuciążliwymi w zakresie handlu, gastronomii, sportu, oświaty i służby zdrowia. Prawa część Jednostki, położona pomiędzy Wisłą a ulicą Dobrzyńską, usytuowana jest na wysokiej skarpie (do 150 m). Mieści się tam również rezerwat przyrody „Kulin”. Osiedle jest dość dobrze skomunikowane z pozostałą częścią miasta. Funkcjonują dwie przeprawy mostowe (jedna z nich to droga krajowa Nr 67).

Michelin

Michelin charakteryzuje się zabudową mieszkaniową jednorodziną wolnostojącą, z niewielkimi uzupełnieniami zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, z usługami podstawowymi nieuciążliwymi w zakresie handlu, gastronomii, sportu, oświaty, służby zdrowia. Otoczone lasami, znaczne zadrzewienie działek budowlanych, tereny zielone wewnątrz Jednostki, czynią ją jedną z atrakcyjniejszych okolic mieszkaniowych. Powiązanie komunikacyjne z centrum miasta istnieje tylko w oparciu o jedną ulicę – Al. Jana Pawła II.

Rybnica

Rybnica charakteryzuje się rozproszoną zabudową mieszkaniową jednorodziną wolnostojącą i zagrodową. Baza usług podstawowych jest bardzo uboga, niezabezpieczająca potrzeb mieszkańców. Wschodnią część Jednostki zajmują tereny przemysłowe. Znaczna część obszaru znajduje się w obszarze stanowiącym teren zalewowy – potencjalnego zagrożenia powodziowego przy normalnym piętrzeniu wody Zbiornika Włocławskiego.

Zachód Przemysłowy

Zachód charakteryzuje się zabudową przemysłową, gdzie zlokalizowany jest m.in. Anwil S.A i Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego, co sprzyja powstawaniu nowych przedsiębiorstw.

Część obszaru Zachodu Przemysłowego, to lasy oraz gleby klas III i IV (chronione) i klas V,VI. Niewielka część jednostki, to także rozproszona, luźna zabudowa mieszkaniowa przy terenach rolnych o charakterze zabudowy zagrodowej z niskim poziomem obsługi w zakresie usług. Powiązanie komunikacyjne z centrum miasta istnieje w oparciu o drogę krajową nr 91.

Wschód Przemysłowy

Wschód Przemysłowy charakteryzuje się zabudową przemysłową, gdzie zlokalizowane są głównie zakłady produkcyjne w mieście. Od strony południowej Wschód Przemysłowy graniczy z lasami, stanowiącymi ważny element ekologiczny w dzielnicy przemysłowej. Niewielką część Jednostki zajmują także tereny mieszkaniowe wielorodzinne, skoncentrowane w jej północnej części, przy ul. Płockiej, ul. Zakręt. Jednostka jest także dobrze skomunikowana z pozostałą częścią miasta.

Wschód Leśny

Na Wschód Leśny składa się kompleks leśny oraz gleby klasy V i VI. Jest to obszar stanowiący rezerwy terenowe, ze wskazaniem przeznaczenia go pod usługi nieuciążliwe o charakterze rekreacyjnym. Jednostka ta nie posiada uzbrojenia technicznego oraz nie ma rozwiązań w zakresie powiązań komunikacyjnych z miastem.

1.1. Definicje podstawowych pojęć

Przyjmuje się, że wymienione poniżej terminy będą używane w opisanym znaczeniu.

- **BEZROBOCIE (faktyczne / rejestrowane)**
Bezrobocie faktyczne polega na tym, że osoba zdolna do pracy, aktywnie poszukująca jej i faktycznie gotowa do jej podjęcia nie znajduje zatrudnienia.
Bezrobocie rejestrowane to formalny stan wpisania kogoś do rejestru prowadzonego przez Powiatowy Urząd Pracy.
(źródło: definicja własna – W. Kłosowski)
- **DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI**
Delimitacja to wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, poprzez dokonanie analizy wskaźnikowej miasta w celu przestrzennego wyodrębnienia granic obszarów znajdujących się w stanie kryzysowym
(źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji, Dz.U.2015.1777)
- **DEPRYWACJA**
Deprywacją nazywamy stan wywołany brakiem (najczęściej długotrwałym) możliwości zaspokojenia istotnej potrzeby biologicznej, psychologicznej, ekonomicznej lub społecznej. Możemy np. mówić o deprywacji dochodów, pracy, mieszkania, pożywienia, zdrowia, bezpieczeństwa czy środowiska społecznego.
(źródło: definicja własna – W. Kłosowski)
- **KAPITAŁ SPOŁECZNY**
Kapitał społeczny to sieć istniejących w danej grupie społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności, tworząca warunki do faktycznego współdziałania jednostek we wspólnym interesie i rozwijania pomiędzy tymi jednostkami realnych kooperacji o różnych celach.
(źródło: Robert Putnam, Robert Leonardi, Rafaella Y Nanetti: *Demokracja w działaniu : tradycje obywatelskie we współczesnych Włoszech*. Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak; Warszawa: Fundacja im. Stefana Batorego, 1995, s. 258. ISBN 83-7006-426-4.)

- **NIEBIESKA KARTA**

Niebieska Karta to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. To procedura, która obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

(źródło: Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz.U.2015.1390 t.j.)

- **OBSZAR ZDEGRADOWANY**

Obszar zdegradowany to wyznaczony uchwałą rady gminy obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

(źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji, Dz.U.2015.1777)

- **OBSZAR REWITALIZACJI**

Wyznaczony uchwałą rady gminy obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju gminy, przygotowywana lub prowadzona jest rewitalizacja.

(źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji, Dz.U.2015.1777)

- **REWITALIZACJA**

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Programu Rewitalizacji.

(źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji, Dz.U.2015.1777)

- **RÓWNOŚĆ SZANS**

Równość to realna możliwość korzystania z posiadanych praw na równi z innymi, niezablokowana przez stereotypy społeczne, obyczaje, wpojone obawy itp. Równość

szans dotyczy obiektywnych możliwości samorealizacji (np. dostępu do: wykształcenia, zatrudnienia, możliwości rozwijania talentów i bogacenia się) oraz szans subiektywnych (wyuczonych postaw i nawyków, utrwalonych przekonań, ukształtowanego społecznie poziomu wiary we własne siły itp.).

(źródło: definicja własna – W. Kłósowski)

- **SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA**

W rozumieniu Rady Europy – spójność społeczna to zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, zminimalizowania różnic i uniknięcia polaryzacji. W praktyce istotą spójności społecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie przeradzała się w bolesne podziały generujące nieufność i wrogość między grupami społecznymi, a nawet w segregację społeczną.

(źródło: definicja własna – W. Kłósowski)

- **UBÓSTWO**

Ubóstwo to stan doznawania przez kogoś przynajmniej jednego z dwóch problemów:

- głęboki niedostatek – jego dochody ekwiwalentne na członka rodziny są niższe niż 60% mediany takich dochodów w danym kraju (*kryterium dochodowe*),
- głęboka deprivacja materialna – brak środków na wydatki związane z realizacją podstawowych, uzasadnionych potrzeb: opłacenia bieżących rachunków za czynsz i energię, ogrzania domu, pokrycia niespodziewanych wydatków, zjedzenia przynajmniej raz na dwa dni posiłku z odpowiednią ilością białka, spędzenia tygodnia urlopu rocznie poza miejscem zamieszkania, posiadania podstawowych udogodnień technicznych standardowych dla danego społeczeństwa (*kryterium wydatkowe*).

(źródło: definicja własna – W. Kłósowski)

- **WYKLUCZENIE SPOŁECZNE**

Wykluczenie to doznawany przez jednostkę lub grupę faktyczny brak możliwości lub znaczne utrudnienie pełnienia ról społecznych dostępnych dla innych, nawiązywania normalnych relacji społecznych, korzystania z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenia zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Wykluczona społecznie jest jednostka lub grupa, która w sensie formalnym należy do danego społeczeństwa i chce uczestniczyć w jego życiu czynnie, lecz nie może z powodów będących poza jej kontrolą.

(źródło: definicja własna – W. Kłósowski)

1.2. **Objaśnienia metodyczne**

1.2.1. **Cel diagnozy**

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., celem niniejszej diagnozy jest przeanalizowanie rozkładu przestrzennego wskazanych w ustawie negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy oraz współwystępowania w obszarach ich koncentracji pozostałych negatywnych zjawisk określonych w ustawie, a w rezultacie zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i w jego ramach obszaru rewitalizacji.

Ustawa wprowadza obowiązkowy tryb uchwalania Gminnego Programu Rewitalizacji,

na który składają się następujące etapy:

- a) Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji, co następuje uchwałą Rady Miasta Włocławek na wniosek Prezydenta, do którego załącznikiem jest diagnoza.
- b) Sporządzenie dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji – Gminnego Programu Rewitalizacji. Etap ten zaczyna się uchwałą Rady o przystąpieniu do sporządzenia Programu Rewitalizacji, a kończy uchwałą o jego przyjęciu.
- c) Ewentualne przyjęcie uchwał będących aktami prawa miejscowego, które są następstwem przyjęcia programu: o wyznaczeniu Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego lub Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, o zmianie uchwał definiujących politykę mieszkaniową gminy.

1.2.2. Struktura diagnozy

Ustawa w art. 9 wskazuje minimalny zakres danych, który należy niezbędnie objąć diagnozą, co określa strukturę diagnozy.

W niniejszym dokumencie struktura obejmuje ponadto rozszerzenia o część porównawczą z grupą miast podobnych pod względem liczby mieszkańców, które straciły status stolicy województwa. Struktura diagnozy przeprowadzonej dla Włocławka przedstawia się następująco:

1. Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w tym w szczególności:
  - a. bezrobocia,
  - b. ubóstwa,
  - c. przestępczości,
  - d. niskiego poziomu edukacji,
  - e. niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,
2. Diagnoza występowania przestrzennego pozostałych negatywnych zjawisk:
  - a. gospodarczych,
  - b. środowiskowych,
  - c. przestrzenno-funkcjonalnych,
  - d. technicznych.

1.2.3. Przyjęta metodyka diagnozy

Ustawa nie wskazuje konkretnej metody diagnostycznej. Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykorzystane zostały obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Przyjęto potrzebę analizy danych zastanych oraz wykonania pogłębionych badań terenowych poszczególnych zjawisk, w tym badania przestrzeni, sondaże, wywiady.

Przyjęta metoda podziału obszaru miasta

Przyjęto, że podstawową metodą przestrzennej prezentacji danych w całej diagnozie będzie metoda kartogramu. Metoda ta służy do ilościowego przedstawiania na mapie intensywności określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia. Główną funkcją kartogramu jest pokazanie przestrzennego rozmieszczenia intensywności danego zjawiska (w tym przypadku – natężenia problemów społecznych).

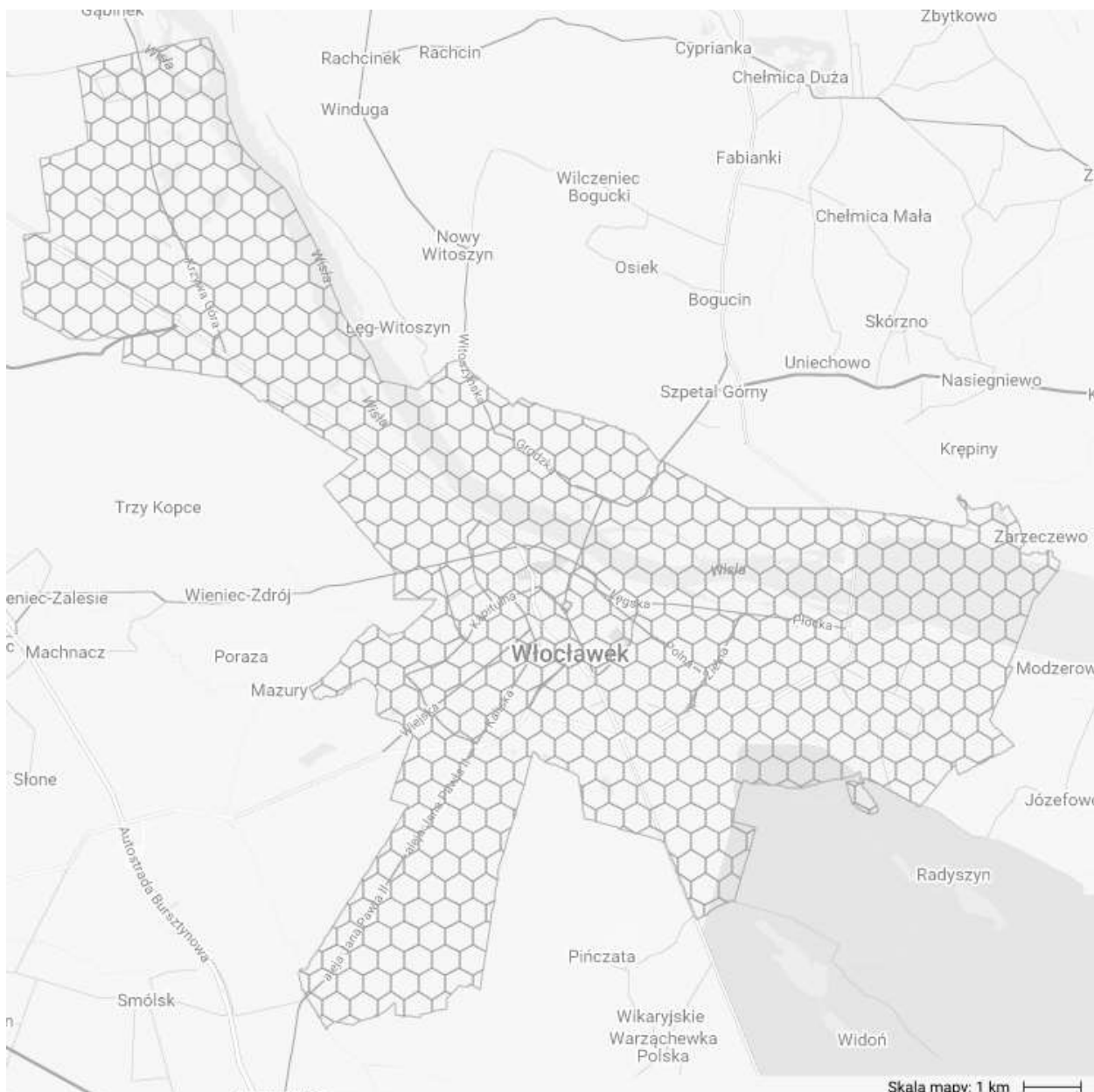
Powstaje konieczność podzielenia obszaru miasta na pola odniesienia, a więc – dokonanie podziału obszaru miasta na jednostki przestrzenne, w których będą

prorowadzone porównania. Pole odniesienia (jednostka statystyczna) jest kluczowym elementem kartogramu decydującym o samej możliwości jego opracowania, jak i o jego czytelności i informacyjności.

Przy prowadzeniu analiz, jako pola odniesienia najczęściej przyjmuje się jednostki pomocnicze (dzielnice, osiedla, sołectwa), co jest związane z łatwością dostępu do danych statystycznych. Jednak zbieranie danych dla dużych jednostek urbanistycznych powoduje włączanie do obszaru zdegradowanego także dobrze prosperujących fragmentów miasta, a pomija niewielkie fragmenty, małe osiedla czy pojedyncze kwartały, które rzeczywiście zapadły w stan kryzysu.

W celu uzyskania dokładniejszego rozkładu przestrzennego badanych zjawisk, zastosowano siatkę analityczną z małymi geometrycznymi polami odniesienia (sześciokątami), co pozwala na uzyskanie pełnej porównywalności i dużej szczegółowości przedstawionych na mapie obszarów.

Rysunek 2. Siatka geometryczna zastosowana w niniejszej diagnozie.

Źródło: Interaktywna mapa funkcjonalna Włocławka

Dla sporządzenia diagnozy metodą siatki analitycznej, a w kolejnych latach monitorowania procesu rewitalizacji, wykorzystany został program informatyczny do gromadzenia, agregowania, analizowania i przestrzennej wizualizacji danych statystycznych.

Podstawą programu jest baza danych, do której wprowadzane są dane odnośnie zjawisk społeczno-gospodarczych po adresach ich występowania. Program posiada możliwość automatycznego agregowania i uśredniania danych w dowolnie przyjętym obszarze lub na dowolnie zdefiniowanej siatce. Dzięki temu wizualizacje rozkładu przestrzennego poszczególnych zjawisk są bardzo szczegółowe.

Zdecydowano się pracować metodą analizy przestrzennej siatką (grid spatial analysis) i obrazować dane kartogramami geometrycznymi o oczku sześciokątnym (siatka heksagonalna, „plaster miodu”). Wybrano ten typ siatki, ponieważ prezentacje na siatce heksagonalnej okazały się zdecydowanie łatwiejsze do intuicyjnego odczytywania. Do analizy i wizualizacji danych Włocławka wykorzystane zostały pola o szerokości 500 metrów. Powierzchnia jednego pola odniesienia wynosi 16,2 ha.

Przyjęta metoda wyznaczania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych.

Ustawa poza wskazaniem negatywnych zjawisk społecznych: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, nie definiuje, jaki dokładnie stan rzeczy można uznać za koncentrację negatywnych zjawisk społecznych. Wobec tego w niniejszej diagnozie kierowano się *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata 2014 – 2020*, ogólnymi wskazaniem nauk o polityce społecznej, w szczególności inspirowano się metodyką brytyjskiego Wskaźnika Wielowymiarowej Deprywacji, ale także źródłami krajowymi.

Wynika z nich między innymi, że kluczowym elementem sieci problemów społecznych jest ubóstwo, a jedną z jego głównych przyczyn jest bezrobocie. Pozostałe negatywne zjawiska społeczne wymienione przez ustawę w art. 9. ust 1. mają mniej oczywiste usytuowanie w sieci współzależności problemów: przestępczość, niski poziom edukacji, a także niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, są zarówno skutkami wychowywania się i funkcjonowania w zdegradowanym obszarze, jak i przyczynami pogłębiania degradacji. Nie są jednak w żadnym ujęciu uważane za czynniki o pierwszorzędym znaczeniu sprawczym. Należało więc przypisać pięciu grupom negatywnych zjawisk społecznych wagi liczbowe obrazujące ich zróżnicowane znaczenie w tworzeniu koncentracji problemów.

Dodatkowo należało uwzględnić fakt, że w niektórych obszarach odniesienia mogły wystąpić tylko niektóre z wymienionych zjawisk, jednak w natężeniu bardzo wysokim. Powstało więc pytanie, czy aby uznać dane pole odniesienia za część obszaru zdegradowanego, trzeba w nim zdiagnozować wysokie natężenie wszystkich wymienionych problemów, czy wystarczy np. wysokie natężenie tylko niektórych z nich. Należało więc rozstrzygnąć dwa zagadnienia:

1. jak skonstruować porównywalne miary poszczególnych zjawisk, zapewniające przynajmniej częściową ekwiwalentność oraz
2. jaki zestaw zjawisk musi wystąpić, abyśmy w ogóle mogli mówić o ich koncentracji na danym obszarze.

Aby uwzględnić oba te aspekty do analizy zastosowano następujący wzór empiryczny:

$$K_s = 0,44U + 0,44B + 0,12(P+E+W)$$

Gdzie:

K_s = Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych,

U = Indeks Natężenia Ubóstwa,

B = Indeks Natężenia Bezrobocia,

P = Indeks Natężenia Przeszłości,

E = Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych,

W = Indeks Wycofania (braku uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym).

Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych obliczany jest dla każdego z pól odniesienia odrębnie. Otrzymane wartości poszczególnych indeksów wyrażają poziom wpływu danego negatywnego zjawiska na degradację każdego z obszarów analizy (pól odniesienia), natomiast przypisane wagi liczbowe odzwierciedlają specyfikę sytuacji danego miasta. We Włocławku mamy bardzo wysoki poziom ubóstwa i jednocześnie bardzo wysoki poziom bezrobocia w porównaniu z miastami podobnymi, dlatego wagi liczbowe przy indeksach ubóstwa i bezrobocia są na tym samym wysokim poziomie. W przypadku, gdyby poziom bezrobocia był na poziomie zbliżonym do średniej dla porównywalnych miast, waga liczbową indeksu bezrobocia byłaby niższa, a innych indeksów relatywnie podniesiona.

Zastosowanie indeksów w celu wyznaczania obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, to autorskie rozwiązanie.

Dla każdego z pól odniesienia wg przyjętej siatki geometrycznej miasta, wyliczana jest wartość każdego z indeksów na podstawie kilku wskaźników charakteryzujących dane negatywne zjawisko. Zastosowanie indeksów znacząco zwiększa szansę na trafne zdiagnozowanie danego zjawiska. W niniejszej diagnozie przyjęto, że każdy ze wskaźników wchodzących w skład danego indeksu jest w równym stopniu uwzględniony do jego wyliczenia, a sam indeks to wynikowa średnia z jego składowych.

Aby zespolic wartości poszczególnych wskaźników, często o zupełnie różnych jednostkach i rzędach wielkości w jeden indeks, ale również w celu czytelnego zaprezentowania ich przestrzennego rozmieszczenia i ewentualnej koncentracji, dokonano standaryzacji danych, a następnie uszeregowano wyniki w sześciostopniowej skali. W przypadku badania natężenia zjawisk negatywnych, wyższa ocena (poziom 5 i 6) oznacza większe natężenie zjawiska.

Dzięki zastosowaniu sześciostopniowej skali możliwe jest stopniowanie natężenia każdego wskaźnika czy indeksu, odzwierciedlone graficznie intensywnością koloru oczka siatki. Umożliwia to wizualizację rozmieszczenia przestrzennego w mieście poszczególnych wskaźników jak również obliczonych na ich podstawie indeksów i współczynnika koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Dla łatwiejszego odczytu poziomu natężenia w poszczególnych heksagonach, zastosowano dwie skale kolorów:

- odcienie niebieskie dla określenia natężenia o wartościach poniżej średniej dla miasta

- odcienie czerwieni dla określenia natężenia o wartościach powyżej średniej dla miasta

Każda ze skal kolorów, składa się z 3 odcieni (3 zakresy wartości poniżej średniej i 3 powyżej). Wyróżnia to przyjętą metodykę na tle najczęściej stosowanych, w których powszechnie stosuje się skalę dwustopniową, gdzie dana wartość może być tylko wyższa od średniej dla miasta lub niższa, a o zaliczeniu pola odniesienia do obszaru zdegradowanego decyduje liczba wystąpień przyjętych wskaźników o wartości powyżej średniej.

Przyjęte w niniejszej diagnozie wskaźniki, stanowiące podstawę do obliczania poszczególnych indeksów oraz współczynnika koncentracji negatywnych zjawisk opisano w odpowiadających im rozdziałach.

Przyjęta metoda wyznaczania obszaru zdegradowanego.

Na obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wyznaczonego powyższą metodą sprawdzono, czy nakładają się pozostałe negatywne zjawiska (gospodarcze, środowiskowe, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne).

1. Negatywne zjawiska **gospodarcze** zostały zdiagnozowane w szczególności w aspekcie:
  - a) niskiego stopnia przedsiębiorczości,
  - b) słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
  - c) występowania usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych.
2. Negatywne zjawiska **środowiskowe** zostały zdiagnozowane w szczególności w aspekcie:
  - a) zanieczyszczenia powietrza,
  - b) natężenia hałasu,
  - c) występowania azbestu w obiektach budowlanych.
3. Negatywne zjawiska **techniczne** zostały zdiagnozowane w szczególności w aspekcie:
  - a) degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym mieszkaniowych.
4. Negatywne zjawiska **przestrzenno-funkcjonalne** zostały zdiagnozowane w aspekcie:
  - a) dostępu do miejskiej sieci ciepłowniczej.

Przyjęta metoda wyznaczania obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji wyznaczono na podstawie pogłębionych badań obszaru zdegradowanego. Ich wynikiem jest wskazanie obszaru, w którym szczególnie koncentrują się negatywne zjawiska przy wzięciu pod uwagę istotnych miejsc (potencjałów) w obszarze zdegradowanym, które mogą wzmocnić proces rewitalizacji.

Zakres przeprowadzonych badań w obszarze zdegradowanym:

- **bezrobocie** - wywiady z pracownikami społecznymi, w celu wyznaczenia obszarów o szczególnej koncentracji bezrobocia.
- **ubóstwo i wykluczenie społeczne** - wywiady z pracownikami społecznymi, w celu wyznaczenia obszarów o szczególnej koncentracji ubóstwa i wykluczenia.
- **przestępczość**
  - wywiady z dzielnicowymi oraz Komendantem Miejskim Policji w celu wyznaczenia obszarów szczególnie niebezpiecznych.
  - sondaż z mieszkańcami odnośnie ulic najbardziej niebezpiecznych.

- **poziom edukacji** - wywiady z pedagogami szkół, w celu wyznaczenia obszarów o najniższym poziomie edukacji ze względu na gorsze warunki życia i otoczenie społeczne.
- **kapitał społeczny i poziom uczestnictwa w życiu publicznym** - wywiady z osobami odpowiedzialnymi za współpracę z organizacjami pozarządowymi, w celu wyznaczenia obszarów miasta o najniższym poziomie kapitału społecznego i uczestnictwa w życiu publicznym.
- **poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym** - wywiad z przedstawicielem instytucji kultury, w celu wyznaczenia obszarów o najniższym uczestnictwie mieszkańców w kulturze.
- **poziom rozwoju gospodarczego**
  - badania polegające na spisie z natury liczby lokali do wynajęcia, w celu wyznaczenia obszarów o największej liczbie pustostanów,
  - liczba usług charakterystycznych (np. lumpeksy, lombardy, chwilówki).
- **stan techniczny obiektów budowlanych** – badania polegające na spisie z natury zewnętrznego stanu technicznego budynków, w celu wyznaczenia obszarów o najgorszym stanie technicznym obiektów budowlanych, w tym mieszkaniowych.
- **jakość terenów publicznych**
  - sondaż wśród mieszkańców, wskazanie miejsc szczególnie deficytowych funkcjonalnie,
  - badania przestrzeni: spis z natury: obserwacje, ocena miejsc i infrastruktury, w celu wyznaczenia obszarów o najniższej jakości infrastruktury w przestrzeni publicznej lub braku infrastruktury.

1.2.4. Grupa porównawcza miast jako tło odniesienia

Wymienione wcześniej metody służą trafnemu odwzorowaniu przestrzennego rozmieszczenia danego zjawiska na obszarze miasta. Jednak nie pozwalają one ocenić, czy w ogóle dane zjawisko we Włocławku ma natężenie przeciętne, wyższe czy może niższe w porównaniu z innymi podobnymi miastami.

W celu odróżnienia zjawisk faktycznie kryzysowych od typowych zjawisk zachodzących we wszystkich podobnych miastach, zdecydowano się porównać poszczególne zakresy danych dla Włocławka z analogicznymi zakresami danych dla grupy porównawczej złożonej z byłych wojewódzkich miast o zbliżonej liczbie ludności i podobnej specyfice.

Z miast w Polsce od 100 do 125 tys. mieszkańców wybrano, licząc wraz z Włocławkiem – osiem.

Ten element diagnozy ma charakter tylko poglądowy, gdyż najistotniejsze pozostaje zbadanie zróżnicowania wewnątrzmiastowego.

Tabela 1. Grupa miast porównawczych dla Włocławka

Lp.	Miasto	Liczba mieszkańców
1.	Legnica	100 886
2.	Kalisz	102 808
3.	Koszalin	107 970

Lp.	Miasto	Liczba mieszkańców
4.	Tarnów	110 644
5.	Włocławek	113 041
6.	Elbląg	121 642
7.	Płock	121 731
8.	Gorzów Wlkp.	123 762

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (GUS) 2015

Dla wstępnego zobrazowania miejsca Włocławka w grupie porównawczej oceniono potencjał ekonomiczny miast, porównując dochody budżetu *per capita* w poszczególnych miastach grupy (w 2015 roku).

Tabela 2. Dochody budżetu miasta na mieszkańca

Lp.	Miasto	Dochód budżetu miasta per capita
1.	Płock	6 288,12
2.	Tarnów	5 294,79
3.	Włocławek	4 940,03
4.	Kalisz	4 549,83
5.	Legnica	4 481,12
6.	Elbląg	4 467,04
7.	Koszalin	4 309,30
8.	Gorzów Wlkp.	4 232,37

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (GUS) 2015

W punkcie wyjścia diagnozy trzeba stwierdzić, że na tle grupy porównawczej miast podobnych, Włocławek pod względem potencjału ekonomicznego – dochodów budżetu miasta plasuje się na trzeciej pozycji, w okolicach średniej, która jest na poziomie 4 820,33 zł dochodu na 1 mieszkańca.

2. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych

Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, obejmuje w szczególności analizę zjawiska ubóstwa, bezrobocia,

przestępczości, niskiego poziomu edukacji, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

2.1. Rozmieszczenie przestrzenne ludności Włocławka oraz liczba mieszkańców

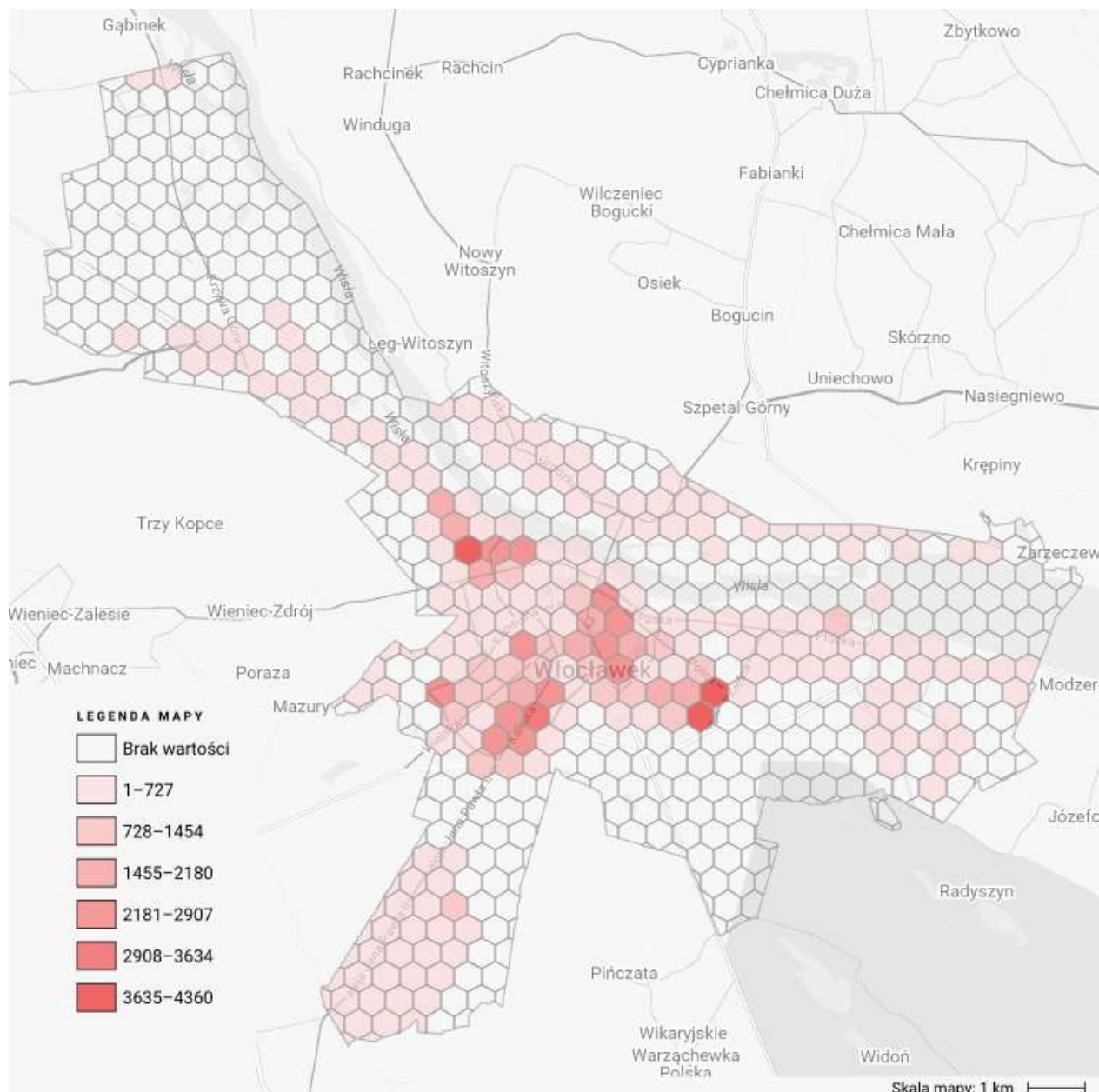
Przed przystąpieniem do analizy przestrzennego natężenia poszczególnych negatywnych zjawisk, zbadano rozmieszczenie przestrzenne ludności w mieście, poprzez określenie liczby mieszkańców w poszczególnych polach odniesienia (heksagonach).

Dodatkowo przeprowadzona została analiza określająca liczbę mieszkańców miasta w poszczególnych latach, począwszy od roku 2000, w celu określenia, czy nie zachodzi zjawisko wyludniania się miasta.

Rozmieszczenie przestrzenne mieszkańców w granicach miasta obliczono poprzez zsumowanie w każdym z pól odniesienia liczby mieszkańców zameldowanych pod konkretnymi adresami.

Należy zwrócić uwagę, iż część północno-zachodnia miasta oraz południowo-wschodnia jest zupełnie niezamieszkała, a na części miasta gęstość zaludnienia jest stosunkowo niewielka. To może stanowić z jednej strony potencjał rozwojowy, także w zakresie powiązań funkcjonalnych środowiska miejskiego ze środowiskiem naturalnym, co znacząco może podnosić komfort życia. Z drugiej strony rozległe miasto to trudności i problemy wynikające z braku spójności przestrzennej, jak choćby wyższe koszty zapewnienia dostępu do miejskiej infrastruktury społecznej czy technicznej, a także komunikacji.

Rysunek 3. Rozmieszczenie przestrzenne liczby ludności Włocławka w poszczególnych polach odniesienia

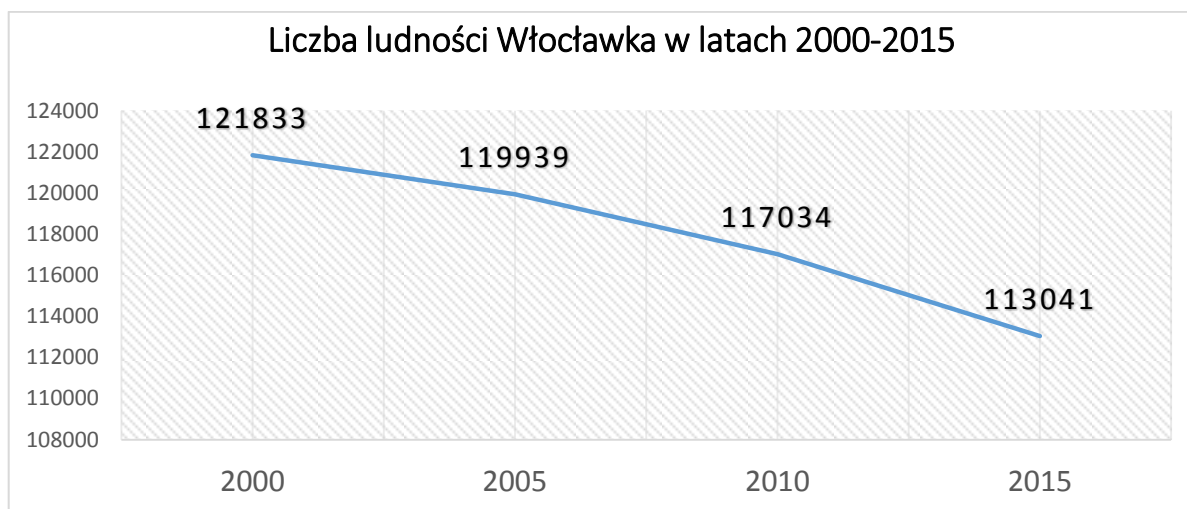
Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Największa liczba osób zamieszkuje we Włocławku jednostki z budownictwem wielorodzinnym, tzw. blokowiska na Zazamczu, Południu oraz na Wschodzie Mieszkaniewym.

Istotną informacją z punktu widzenia badania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych jest informacja o liczbie mieszkańców miasta ogółem na przełomie ostatnich lat. W przypadku ubywania mieszkańców mogą zachodzić w mieście negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze. Konsekwencją wyludniania się miast jest nie tylko zmniejszanie się ich dochodów budżetowych, ale także zmniejszanie popytu na usługi i produkty, co stanowi realne ograniczenie dla funkcjonowania lokalnego małego biznesu i może być przyczyną redukcji liczby miejsc pracy w tym biznesie.

Mniejsze wpływy do budżetu to z kolei mniej pieniędzy na inwestycje czy usługi publiczne, co może negatywnie wpływać na ich podaż i jakość. W konsekwencji może prowadzić do zahamowania rozwoju, a nawet degradacji poszczególnych fragmentów miasta.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Włocławka - trend.

Źródło: GUS 2015

Od roku 2000 liczba mieszkańców Włocławka zmniejszyła się o blisko 8 800 osób, co stanowi spadek o 7,2%. Nie jest to znaczący ubytek mieszkańców, jednak stanowi potencjalne zagrożenie i może być jedną z przyczyn, ale także w konsekwencji, skutkiem pogłębiania się innych negatywnych zjawisk społecznych.

2.2. Zjawisko ubóstwa

Pierwszym kryterium diagnostycznym ubóstwa we Włocławku jest natężenie korzystania z zasiłków pomocy społecznej uwarunkowanych kryterium dochodowym. Kryterium to od 1 października 2015 r. wynosi dla osoby samotnie gospodarującej – 634 zł, a dla osoby w rodzinie – w wysokości 514 zł. Warto zaznaczyć, że kryteria dochodowe obowiązujące w chwili sporządzania tej diagnozy są bliskie poziomowi minimum egzystencji, które dla 2014 roku zostało wyliczone przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych na poziomie 544,09 zł dla osoby samotnej i 456,82 zł na osobę w gospodarstwie dwuosobowym (dwóch osób dorosłych). Wg tego samego opracowania dla wszystkich innych typów rodzin minimum egzystencji jest wyższe niż oficjalne kryterium dochodowe. A więc skalę korzystania w danym mieście ze środowiskowej pomocy społecznej, w szczególności przez osoby będące poniżej kryterium dochodowego, można uważać za trafną miarę skrajnego ubóstwa w tym mieście.

Włocławek na tle grupy porównawczej jest gminą, w której jest największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej będących poniżej kryterium dochodowego.

Tabela 3. Ludność w gospodarstwach domowych i osoby bezdomne korzystające z pomocy społecznej w % ogółu ludności.

Lp.	Miasto	% mieszkańców korzystających z pomocy społecznej
1.	Włocławek	11,5
2.	Elbląg	8,0
3.	Kalisz	7,0
4.	Płock	6,6
5.	Tarnów	5,7
6.	Legnica	5,4
7.	Gorzów Wlkp.	4,6
8.	Koszalin	4,0

Źródło: GUS 2015

Wydatki z budżetu miasta w 2015 roku na pomoc społeczną wyniosły 19% całkowitych wydatków, co stanowi ponad 97 mln zł, w 2016 roku wyniosły ponad 106 mln zł, co stanowi 19,5% całkowitych wydatków.

Problem skrajnego ubóstwa we Włocławku – średnio w skali całego miasta – występuje w alarmującym nasileniu na tle grupy porównywalnych miast.

Należy zatem przeanalizować dokładniej rozkład terytorialny występowania problemu ubóstwa i zidentyfikować jego koncentracje przestrzenne.

W celu przeprowadzenia analizy rozmieszczenia przestrzennego zjawiska ubóstwa we Włocławku, utworzono Indeks Natężenia Ubóstwa dla każdego z pól odniesienia wg przyjętej siatki geometrycznej miasta.

Indeks Natężenia Ubóstwa to wskaźnik syntetyczny, złożony z trzech różnych wskaźników charakteryzujących analizowane zjawisko. Każdy ze wskaźników w równym stopniu wpływa na kształt Indeksu, który stanowi ich średnią, obliczoną wg wzoru:

$$U = (u1 + u2 + u3) / 3$$

Składowe wskaźniki Indeksu Natężenia Ubóstwa przyjęte w niniejszej diagnozie to:

- $u1$ - liczba dożywianych dzieci w poszczególnych polach odniesienia,
- $u2$ - wysokość zadłużenia mieszkań komunalnych w poszczególnych polach odniesienia oraz
- $u3$ – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

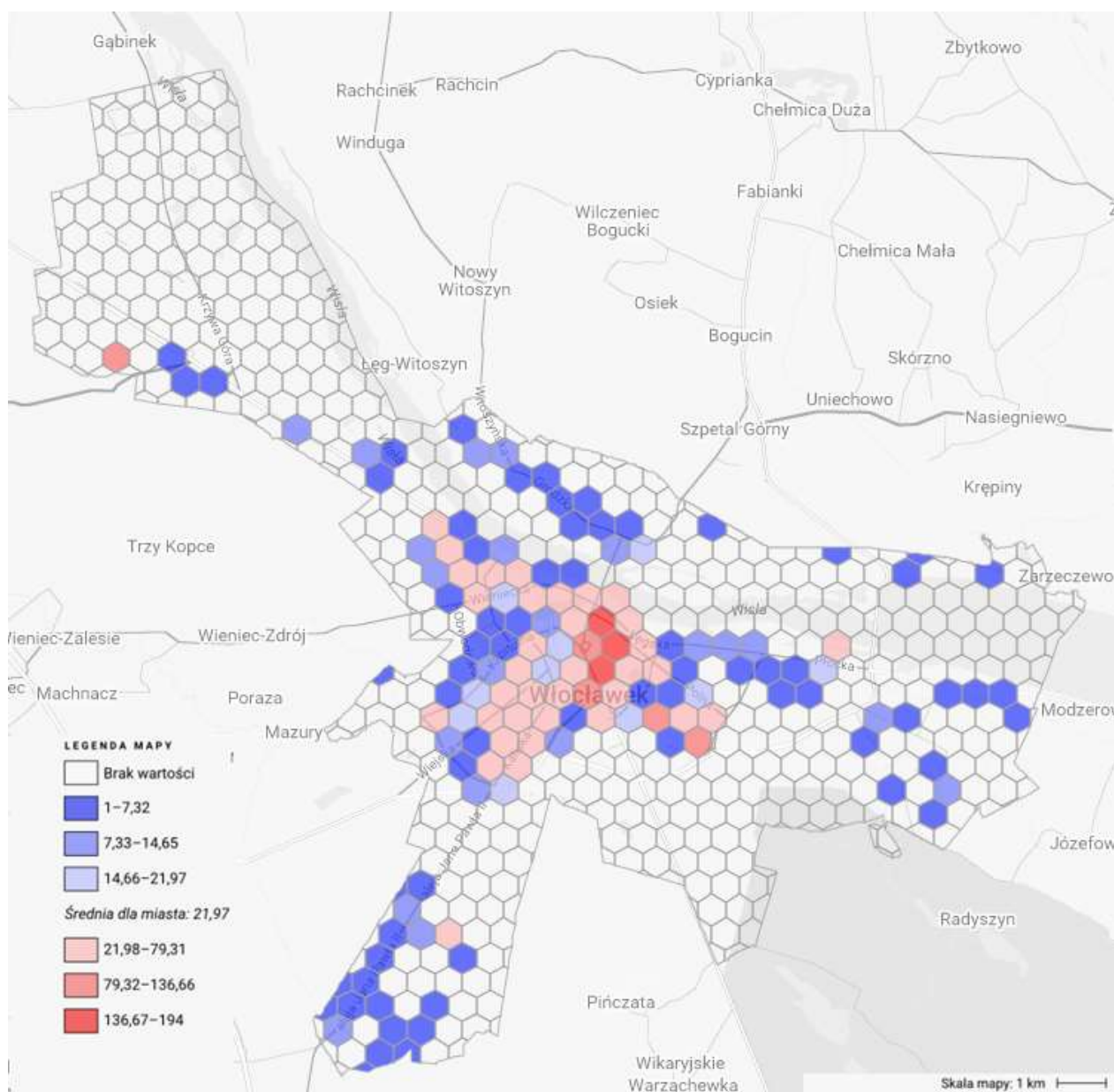
Współczynnik korelacji przyjętych wskaźników kształtuje się następująco:

- $u1+u2 = 0,19$
- $u1+u3 = 0,04$
- $u2+u3 = -0,002$

Natężenie poszczególnych zjawisk, które są składową Indeksu Natężenia Ubóstwa, zostało zaprezentowane na poniższych rysunkach.

Pierwszy z rysunków prezentuje rozmieszczenie przestrzenne natężenia liczby dożywianych dzieci w poszczególnych polach odniesienia.

Rysunek 4. Rozmieszczenie przestrzenne liczby dożywianych dzieci w poszczególnych polach odniesienia [osoby/heksagon]

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

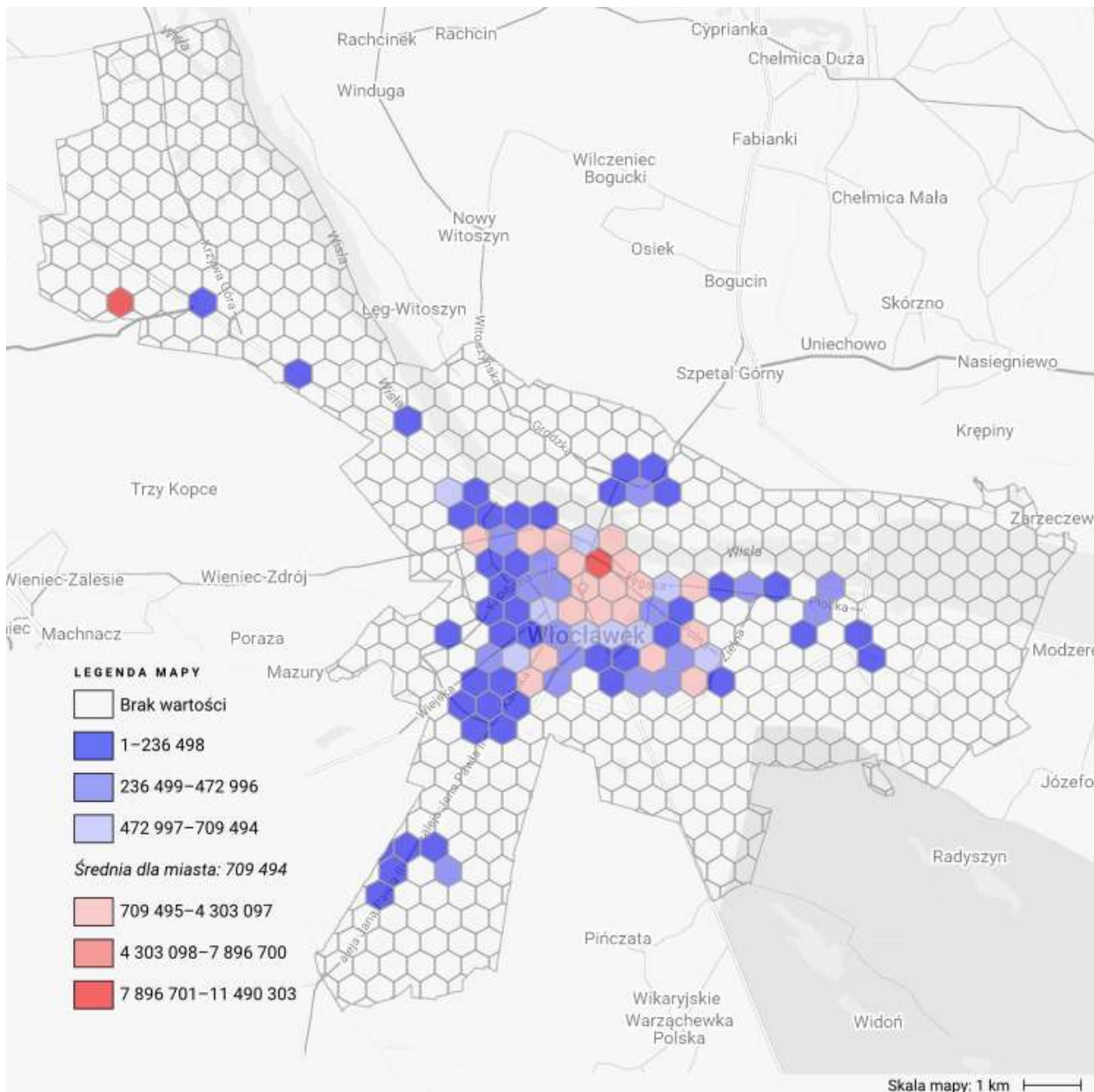
Analiza przestrzenna wskaźnika liczby dożywianych dzieci z okresu od września 2015 roku do września 2016 roku wskazuje, iż najczęściej dzieci korzystających z tej formy pomocy (w przedziale 136,67-194) zamieszkuje w środkowo-wschodniej części Śródmieścia. Ponadto

wysoka wartość wskaźnika, z przedziału 79,32-136,66, została odnotowana w północno-zachodniej części miasta, na Zachodzie Przemysłowym (ul. Zakręt), przy której mieści się 6 socjalnych budynków wielorodzinnych oraz na Wschodzie Mieszkaniowym.

Kolejny rysunek przedstawia rozmieszczenie przestrzenne wysokości zadłużenia mieszkań komunalnych w poszczególnych polach odniesienia.

Rysunek 5. Rozmieszczenie przestrzenne wysokości zadłużenia mieszkań komunalnych w poszczególnych polach odniesienia [PLN/heksagon]

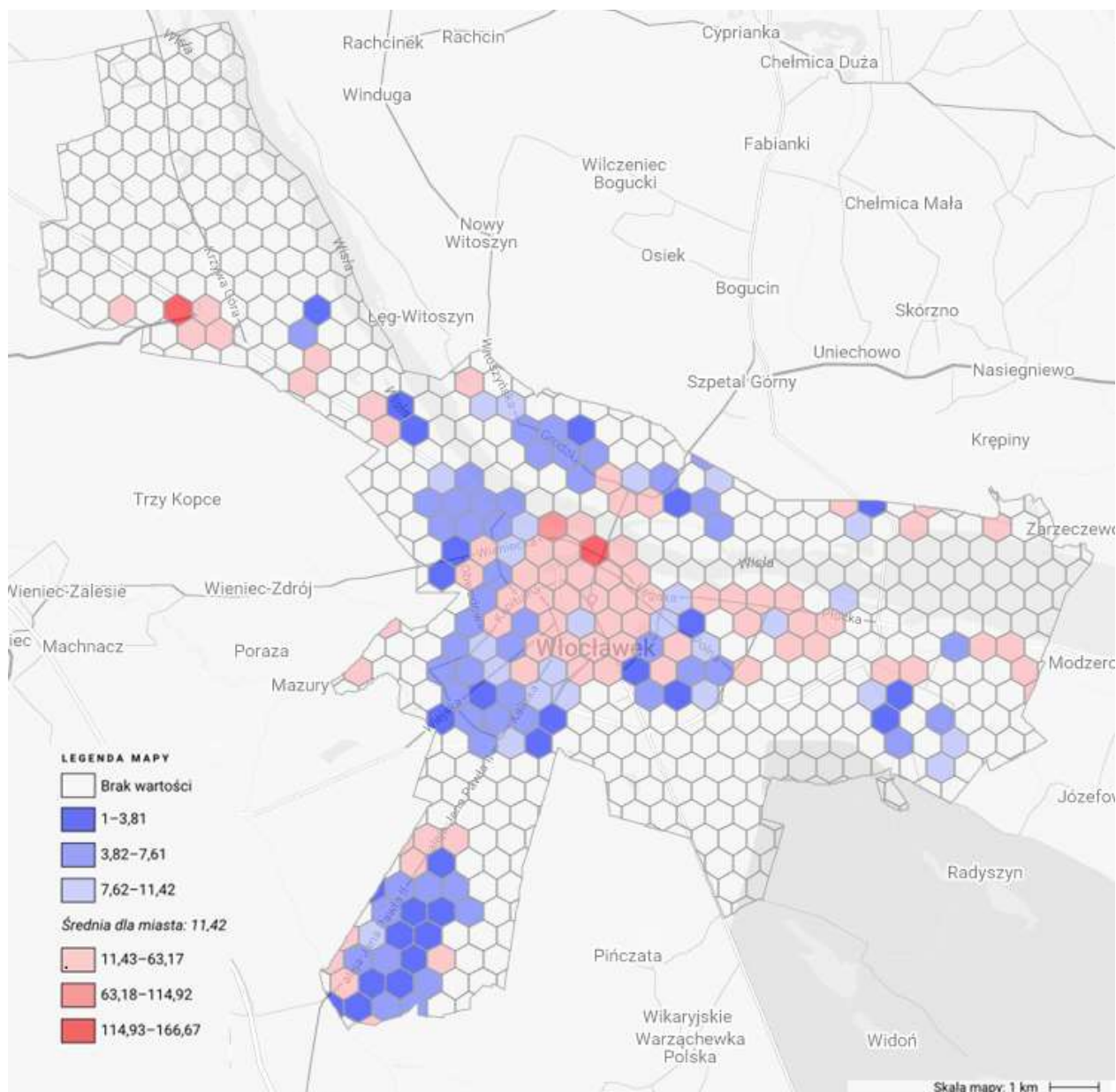

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Analiza przestrzenna wskaźnika wysokości zadłużeń mieszkań komunalnych w 2016 roku wskazuje, iż najwyższy poziom zadłużenia odnotowany został na Zachodzie Przemysłowym (ul. Zakręt), przy której mieści się 6 socjalnych budynków wielorodzinnych oraz w Śródmieściu, szczególnie w pobliżu Starego Rynku oraz ulic Cyganka i 3 Maja.

Następny rysunek obrazuje udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Rysunek 6. Rozmieszczenie przestrzenne udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%/heksagon].

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Analiza przestrzenna wskaźnika udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze, wskazuje iż najwięcej osób otrzymujących taką pomoc zamieszkuje w północnej części Śródmieścia, gdzie znajduje się schronisko dla bezdomnych oraz na Zachodzie Przemysłowym. Powoduje to, iż liczba osób otrzymujących pomoc społeczną jest w tych obszarach miasta wyższa od liczby mieszkańców zameldowanych, dlatego wartości udziału % w ogóle ludności wynoszą ponad 100%. Należy również zwrócić uwagę, że wysokie wartości, powyżej średniej dla miasta odnotowuje się praktycznie w całym Śródmieściu oraz w jednostkach strukturalnych Wschód Przemysłowy i Zachód Przemysłowy.

W celu wyznaczenia Indeksu Natężenia Ubóstwa, przeprowadzono normalizację zmiennych wskaźników u_1 , u_2 i u_3 metodą standaryzacji Z , wg wzoru:

$$Z = (x - \mu) / \sigma$$

gdzie:

x - zmienna niestandardyzowana

μ - średnia

σ - odchylenie standardowe

W ten sposób zostały utworzone wskaźniki z nowymi ustandaryzowanymi zmiennymi, określającymi odległość od średniej, wyrażoną w jednostkach odchylenia standardowego:

- u_1 – wskaźnik liczby dożywianych dzieci
  - $\mu = 22$
  - $\sigma = 32,5$
- u_2 – wskaźnik wysokości zadłużenia mieszkań komunalnych
  - $\mu = 709494,5$
  - $\sigma = 1578707$
- u_3 – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
  - $\mu = 14,3$
  - $\sigma = 18,3$

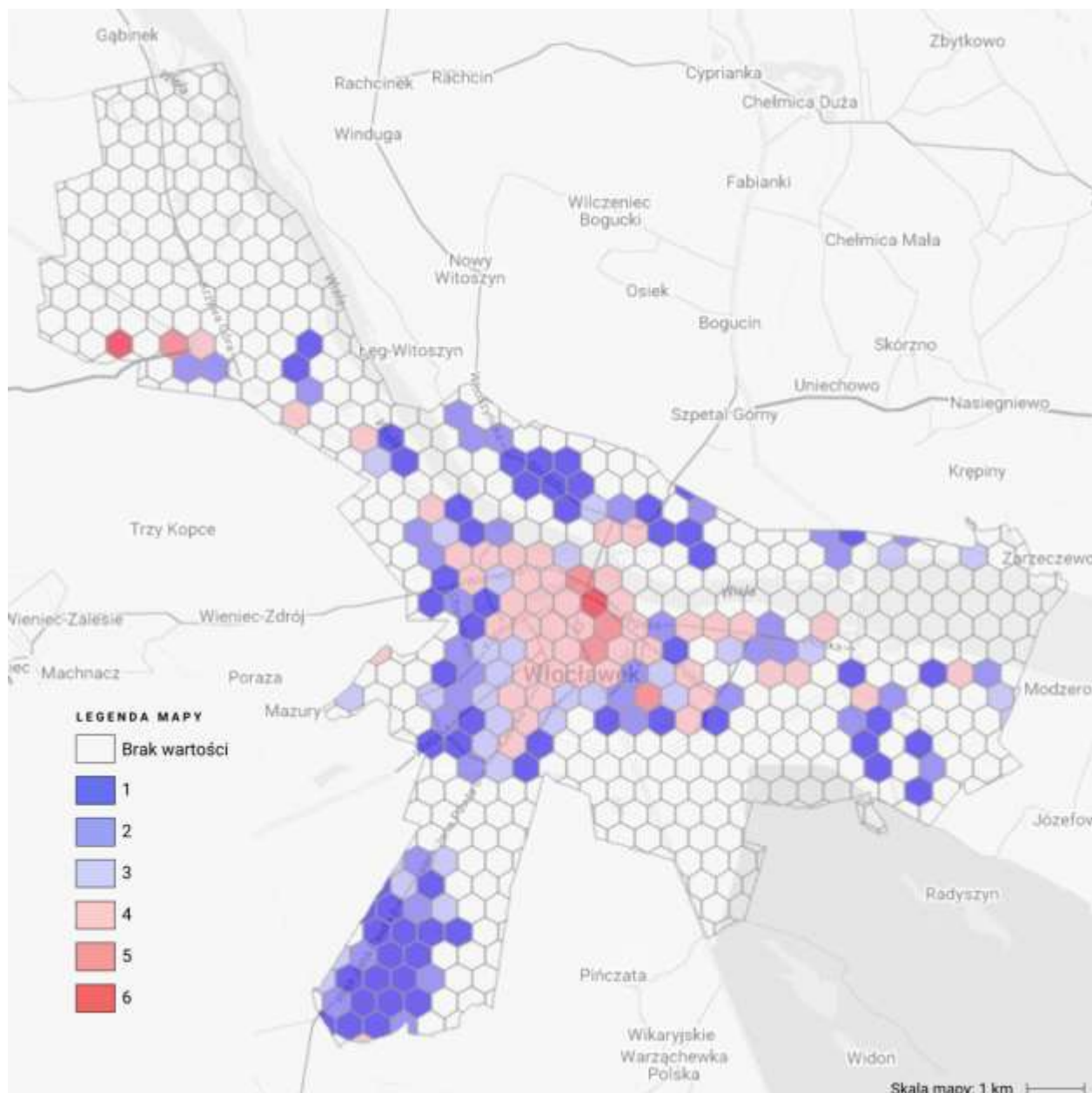
Uwzględniając standaryzację zmiennych, ostateczny wzór dla obliczenia Indeksu Natężenia Ubóstwa przyjął następującą postać:

$$U = (((u_1 - 22) / 32,5) + ((u_2 - 709494,5) / 1578707) + ((u_3 - 14,3) / 18,3)) / 3$$

Rozmieszczenie przestrzenne Indeksu Natężenia Ubóstwa we Włocławku prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 7. Indeks Natężenia Ubóstwa

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Rysunek 8. przedstawia rozmieszczenie przestrzenne zjawiska ubóstwa we Włocławku, które ma wyraźne koncentracje przestrzenne. Największe ich natężenie występuje w części Śródmieścia, głównie pomiędzy Bulwarami Marszałka Piłsudskiego, a ulicami Brzeską, Chopina i Chmielną. Tutaj mieszka najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej, tu również najwięcej dzieci jest dożywianych. Maksymalne natężenie ubóstwa zanotowano również na ul. Zakręt w północno-zachodniej części miasta, gdzie dominującym parametrem jest wysokość zadłużenia mieszkań, która łącznie wynosi 11 490 303 zł.

2.3. Zjawisko bezrobocia

Podstawowym parametrem charakteryzującym zjawiska kryzysowe w obrębie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego.

Tabela 3. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Lp.	Miasto	Stopa bezrobocia
1.	Włocławek	11,8%
2.	Elbląg	7,1%
3.	Płock	8,5%
4.	Tarnów	6,7%
5.	Koszalin	6,3%
6.	Legnica	5,2%
7.	Kalisz	4,2%
8.	Gorzów Wlkp.	3,8%

Źródło: GUS, 2015

Włocławek w grupie miast porównawczych ma najwyższy poziom bezrobocia. W całym mieście na koniec 2015 roku zarejestrowanych było 8 209 osób bezrobotnych.

Pomimo tendencji spadkowej w skali kraju, sytuacja na włocławskim rynku pracy jest przesłanką do stwierdzenia, że bezrobocie w przypadku Włocławka ma większy niż przeciętnie wpływ na generowanie kryzysu w mieście, a deprywacja pod względem zatrudnienia w mieście jest zdecydowanie wyższa niż w innych miastach z grupy porównawczej. Należy zatem przeanalizować dokładniej rozkład terytorialny występowania problemu i zidentyfikować jego koncentracje przestrzenne.

W celu przeprowadzenia analizy rozmieszczenia przestrzennego zjawiska bezrobocia we Włocławku, utworzono Indeks Natężenia Bezrobocia dla każdego z pól odniesienia wg przyjętej siatki geometrycznej miasta.

Indeks Natężenia Bezrobocia to wskaźnik syntetyczny, złożony z trzech różnych wskaźników charakteryzujących analizowane zjawisko. Każdy ze wskaźników w równym stopniu wpływa na kształt Indeksu, który stanowi ich średnią, obliczoną wg wzoru:

$$B = (b1 + b2 + b3) / 3$$

Składowe wskaźniki Indeksu Natężenia Bezrobocia przyjęte w niniejszej diagnozie to:

- *b1* - wskaźnik udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze w poszczególnych polach odniesienia,
- *b2* - wskaźnik stosunku osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- *b3* - liczba osób bezrobotnych w poszczególnych polach odniesienia.

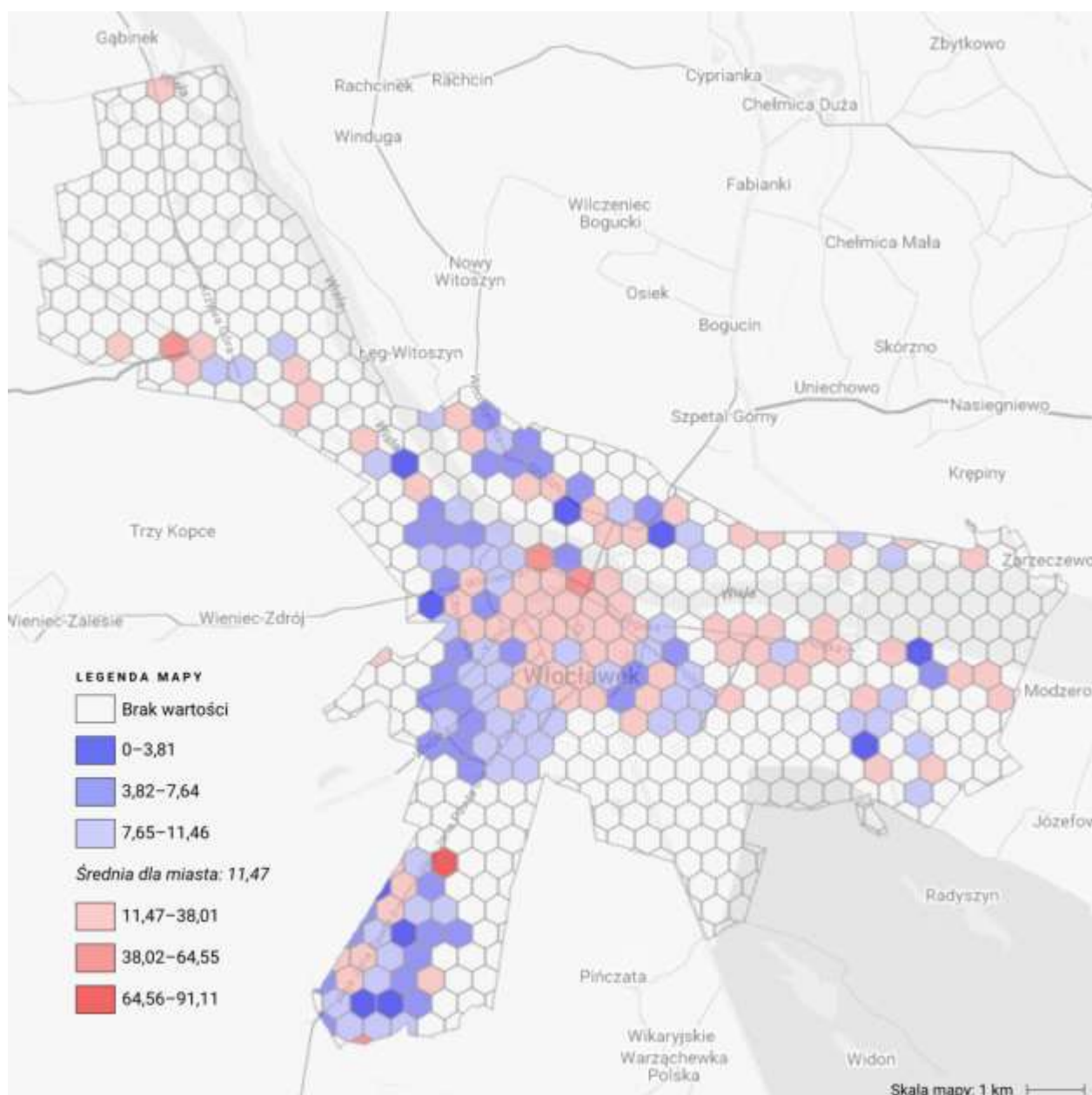
Współczynnik korelacji przyjętych wskaźników kształtuje się następująco:

- $b_1+b_2 = 0,0048$
- $b_1+b_3 = 0,036$
- $b_2+b_3 = 0,095$

Natężenie poszczególnych zjawisk, które są składową Indeksu Natężenia Bezrobocia, zostało zaprezentowane na poniższych rysunkach.

Pierwszy z rysunków prezentuje rozmieszczenie przestrzenne wskaźnika udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze w poszczególnych polach odniesienia.

Rysunek 8. Rozmieszczenie przestrzenne udziału osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze w poszczególnych polach odniesienia [%/heksagon].

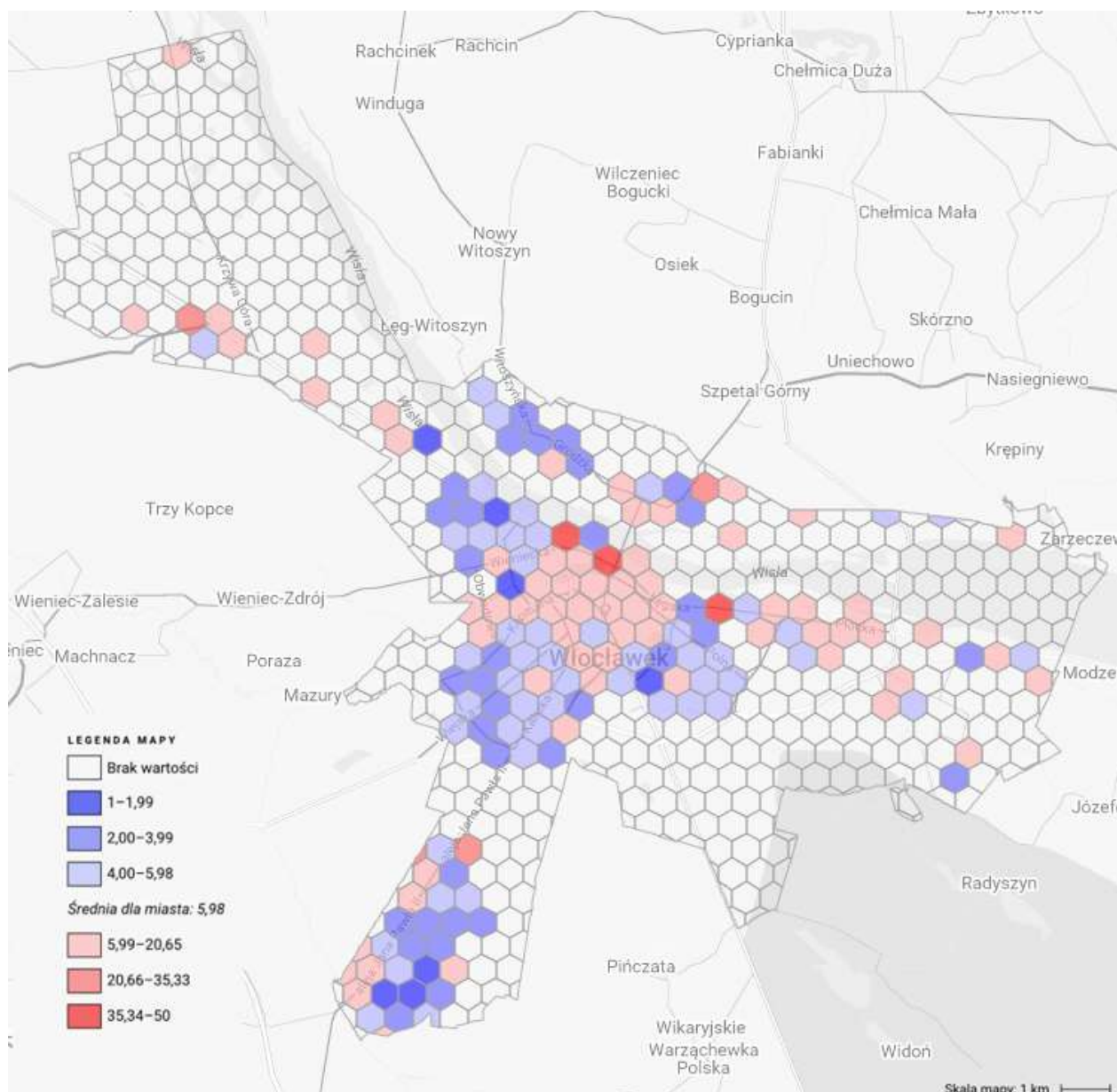

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Najwyższe bezrobocie rejestrowane wystąpiło punktowo w północnej części Michelina, z uwagi na małą liczbę mieszkańców, których większość jest zarejestrowana jako bezrobotni oraz w Śródmieściu, gdzie zlokalizowane jest schronisko dla bezdomnych. We wszystkich tych polach odniesienia, gdzie zarejestrowani są bezrobotni nie posiadający stałego miejsca zamieszkania, wskaźnik jest najwyższy, jednakże bardzo wysokie natężenie bezrobotnych występuje również w pozostałych polach odniesienia w obszarze Śródmieścia i punktowo na Zachodzie Przemysłowym.

Kolejny rysunek przedstawia rozmieszczenie przestrzenne wskaźnika stosunku osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

Rysunek 9. Rozmieszczenie przestrzenne stosunku osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%/heksagon].

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

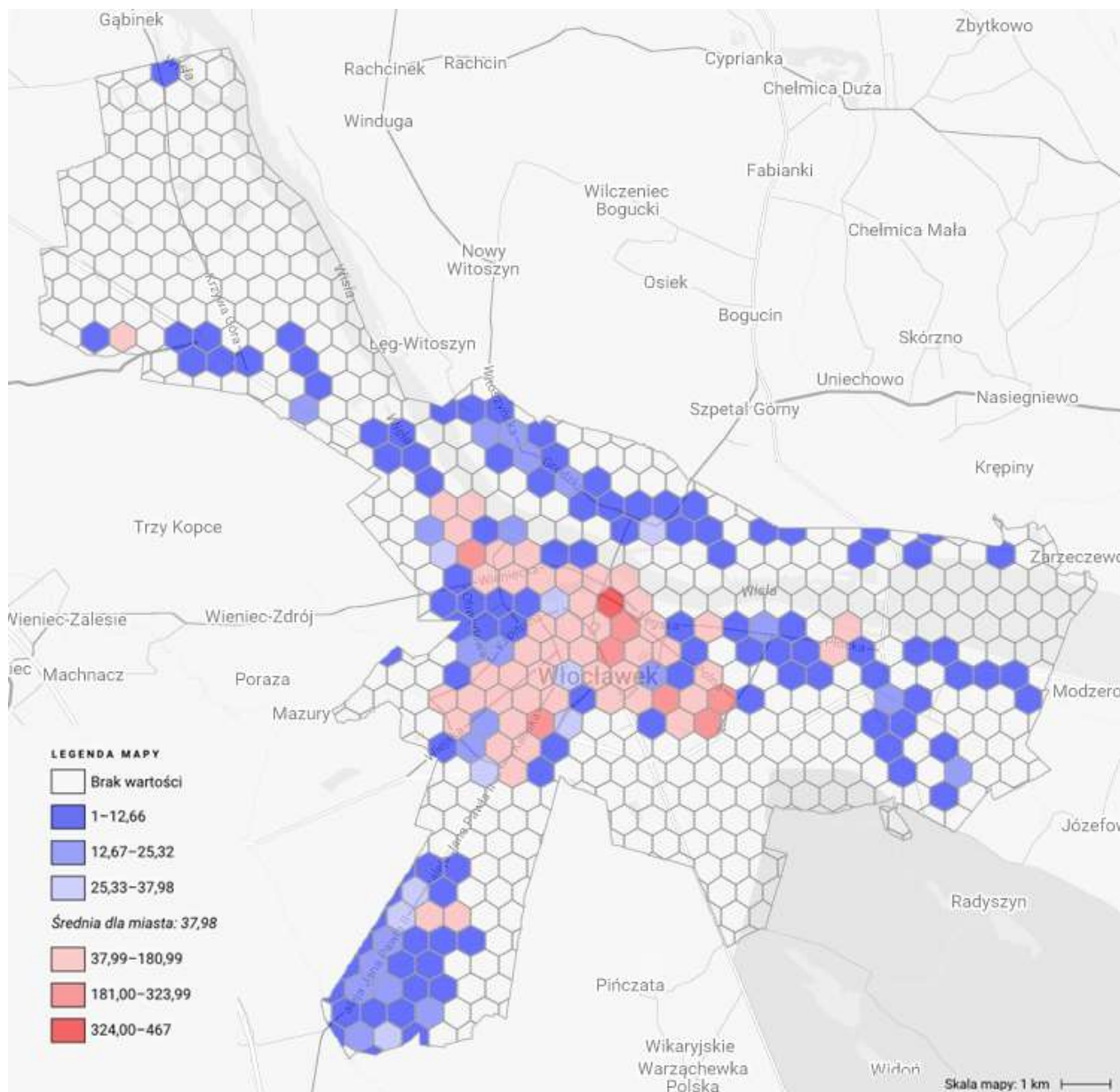
Najwyższy poziom bezrobocia długotrwałego występuje w obszarze, gdzie zlokalizowane są schroniska dla bezdomnych (Śródmieście oraz Wschód Mieszaniowy), oraz punktowo

na Michelinie, Zachodzie Przemysłowym i Zawiślu. Również, jak w przypadku wskaźnika bezrobocia, bardzo wysokie natężenie wskaźnika długotrwałego bezrobocia występuje w północno-zachodniej części Śródmieścia.

Następny rysunek obrazuje rozmieszczenie przestrzenne liczby osób bezrobotnych w poszczególnych polach odniesienia

Rysunek 10. Rozmieszczenie przestrzenne liczby osób bezrobotnych w poszczególnych polach odniesienia [osoby/heksagon].

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Największe natężenie liczby osób bezrobotnych występuje w Śródmieściu, głównie pomiędzy Bulwarami Marszałka Piłsudskiego, a ulicami Brzeską, Chopina i Chmielną (obszar koncentracji zjawiska ubóstwa), jak również na Wschodzie Mieszkaniowym oraz Zazamczu i Południu, gdzie występują duże skupiska mieszkańców (bloki jedenastopiętrowe).

W celu wyznaczenia Indeksu Natężenia Bezrobocia, przeprowadzono normalizację zmiennych wskaźników b_1 , b_2 i b_3 metodą standaryzacji Z , wg wzoru:

$$Z = (x - \mu) / \sigma$$

gdzie:

x - zmienna niestandardyzowana

μ - średnia

σ - odchylenie standardowe

W ten sposób zostały utworzone wskaźniki z nowymi ustandaryzowanymi zmiennymi, określającymi odległość od średniej, wyrażoną w jednostkach odchylenia standardowego:

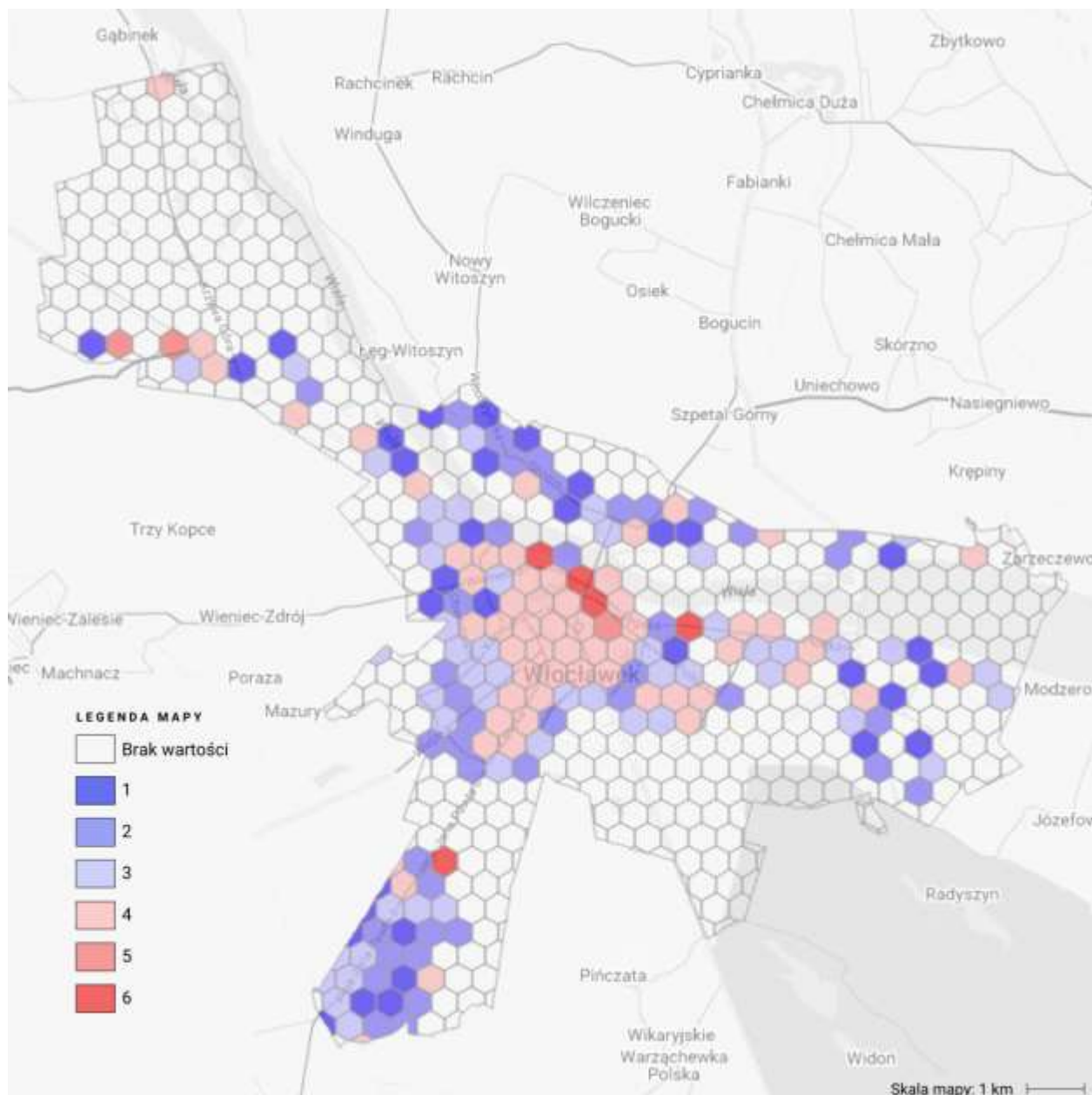
- b_1 - wskaźnik udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze w poszczególnych polach odniesienia,
  - $\mu = 13,46$
  - $\sigma = 11,19$
- b_2 - wskaźnik stosunku osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze w poszczególnych polach odniesienia,
  - $\mu = 7,68$
  - $\sigma = 6,84$
- b_3 - liczba osób bezrobotnych w poszczególnych polach odniesienia.
  - $\mu = 37,98$
  - $\sigma = 60,8$

Uwzględniając standaryzację zmiennych, ostateczny wzór dla obliczenia Indeksu Natężenia Bezrobocia przyjął następującą postać:

$$B = (((b_1 - 13,46) / 11,19) + ((b_2 - 7,68) / 6,84) + ((b_3 - 37,98) / 60,8)) / 3$$

Rozmieszczenie przestrzenne Indeksu Natężenia Bezrobocia we Włocławku prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 11. Indeks Natężenia Bezrobocia

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Indeks Natężenia Bezrobocia we Włocławku wskazuje na szczególną koncentrację zjawiska bezrobocia w Śródmieściu, w tym szczególnie w okolicy ul. 3 Maja, Królewieckiej, Bojańczyka i prostopadłych do nich ulic, a także w obszarach, gdzie zlokalizowane są schroniska dla bezdomnych (Śródmieście oraz Wschód Mieszkaniowy), socjalne budynki na ul. Zakręt oraz punktowo na Michelinie.

2.4. Zjawisko przestępczości

W pierwszej kolejności zestawiono w grupie miast porównawczych wskaźniki przestępstw kryminalnych stwierdzonych ogółem na 1000 mieszkańców (2015r, GUS).

Tabela 4. Przepęstwa kryminalne stwierdzone ogółem na 1000 mieszkańców

Lp.	Miasto	Przepępczość
1.	Legnica	46,05
2.	Włocławek	30,72
3.	Koszalin	28,21
4.	Gorzów Wlkp.	28,12
5.	Tarnów	27,70
6.	Kalisz	26,58
7.	Elbląg	26,09
8.	Płock	20,36

Źródło: GUS 2015

Przepępczość we Włocławku jest na wysokim poziomie, zajmując drugie miejsce na tle grupy porównawczej.

W celu przeprowadzenia analizy rozmieszczenia przestrzennego zjawiska przepępczości we Włocławku, utworzono Indeks Natężenia Przepępczości dla każdego z pól odniesienia wg przyjętej siatki geometrycznej miasta.

Indeks Natężenia Przepępczości to wskaźnik syntetyczny, złożony z trzech różnych wskaźników charakteryzujących analizowane zjawisko. Każdy ze wskaźników w równym stopniu wpływa na kształt Indeksu, który stanowi ich średnią, obliczoną wg wzoru:

$$P = (p1 + p2 + p3) / 3$$

Składowe wskaźniki Indeksu Natężenia Przepępczości przyjęte w niniejszej diagnozie to:

- $p1$ - liczba założonych Niebieskich Kart w poszczególnych polach odniesienia,
- $p2$ - wskaźnik przepępcstw kryminalnych (popelnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców w poszczególnych polach odniesienia
- $p3$ - liczba interwencji Straży Miejskiej w poszczególnych polach odniesienia.

Współczynnik korelacji przyjętych wskaźników kształtuje się następująco:

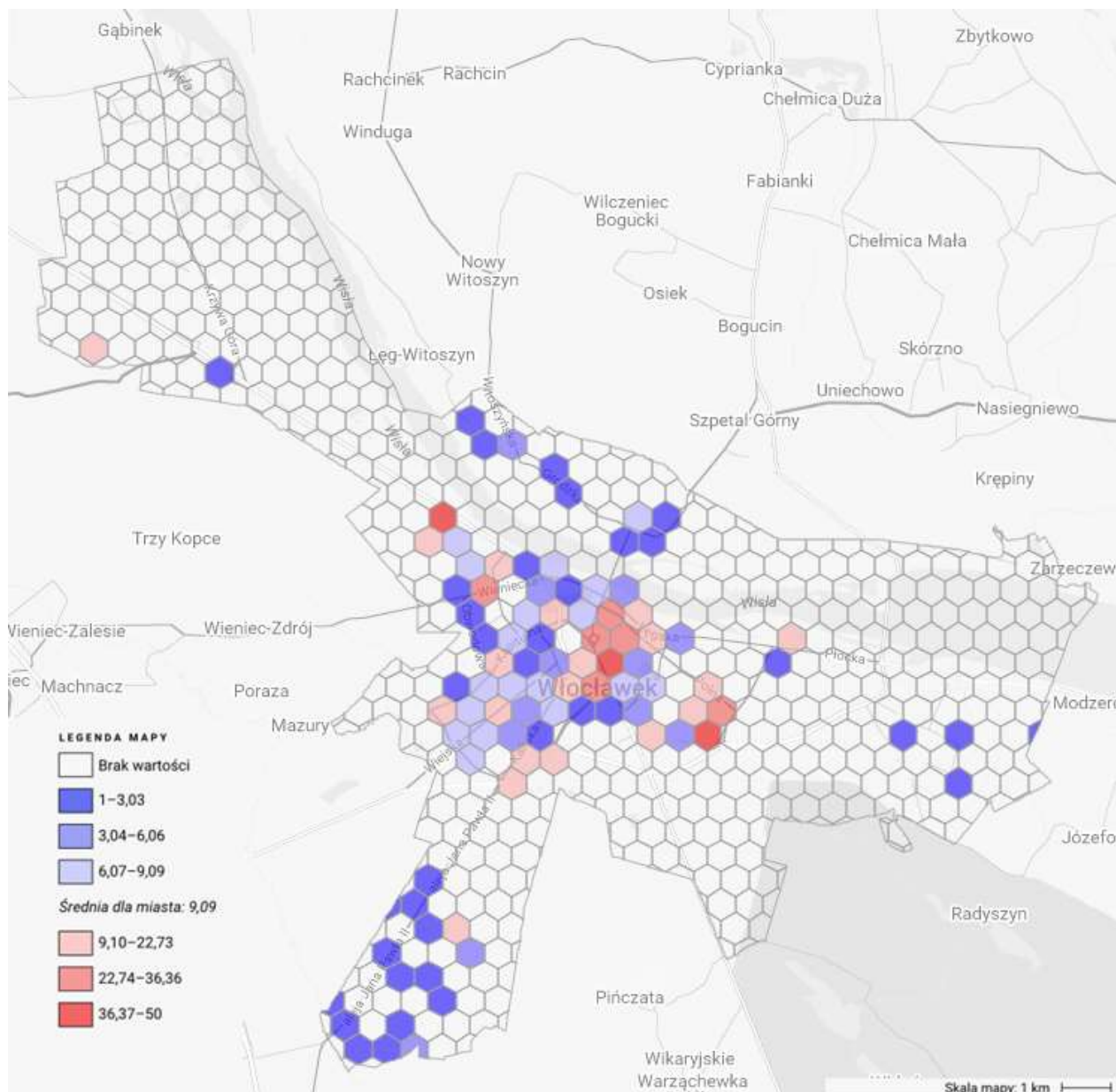
- $p1+p2 = -0,09$
- $p1+p3 = 0,18$
- $p2+p3 = 0,03$

Natężenie poszczególnych zjawisk, które są składową Indeksu Natężenia Przepępczości, zostało zaprezentowane na poniższych rysunkach.

Pierwszy z rysunków prezentuje rozmieszczenie przestrzenne liczby założonych Niebieskich Kart w poszczególnych polach odniesienia.

Rysunek 12. Rozmieszczenie przestrzenne liczby założonych Niebieskich Kart [sztuki/heksagon]

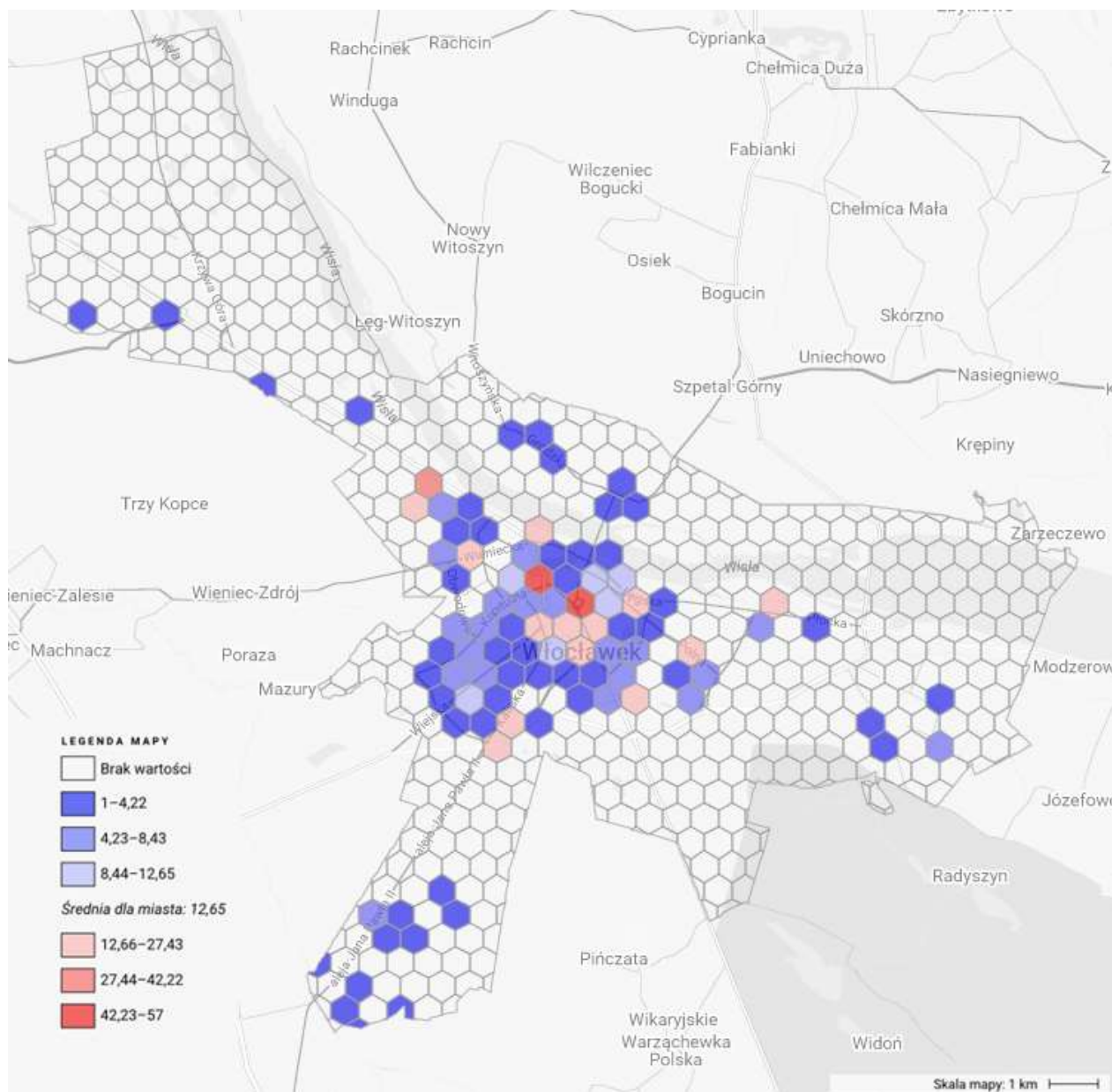

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Najwyższą liczbę Niebieskich Kart odnotowano w środkowej części Śródmieścia oraz w miejscach, gdzie zlokalizowane są duże skupiska mieszkalne (jedenastopiętrowe bloki przy ul. Toruńskiej na Zazamczu oraz na Wschodzie Mieszkaniowym).

Kolejny rysunek przedstawia rozmieszczenie przestrzenne wskaźnika przestępstw kryminalnych (popęlnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców.

Rysunek 13. Rozmieszczenie przestrzenne przestępstw kryminalnych popełnionych na danym obszarze na 1000 mieszkańców [(sztuki/1000 osób)/heksagon]

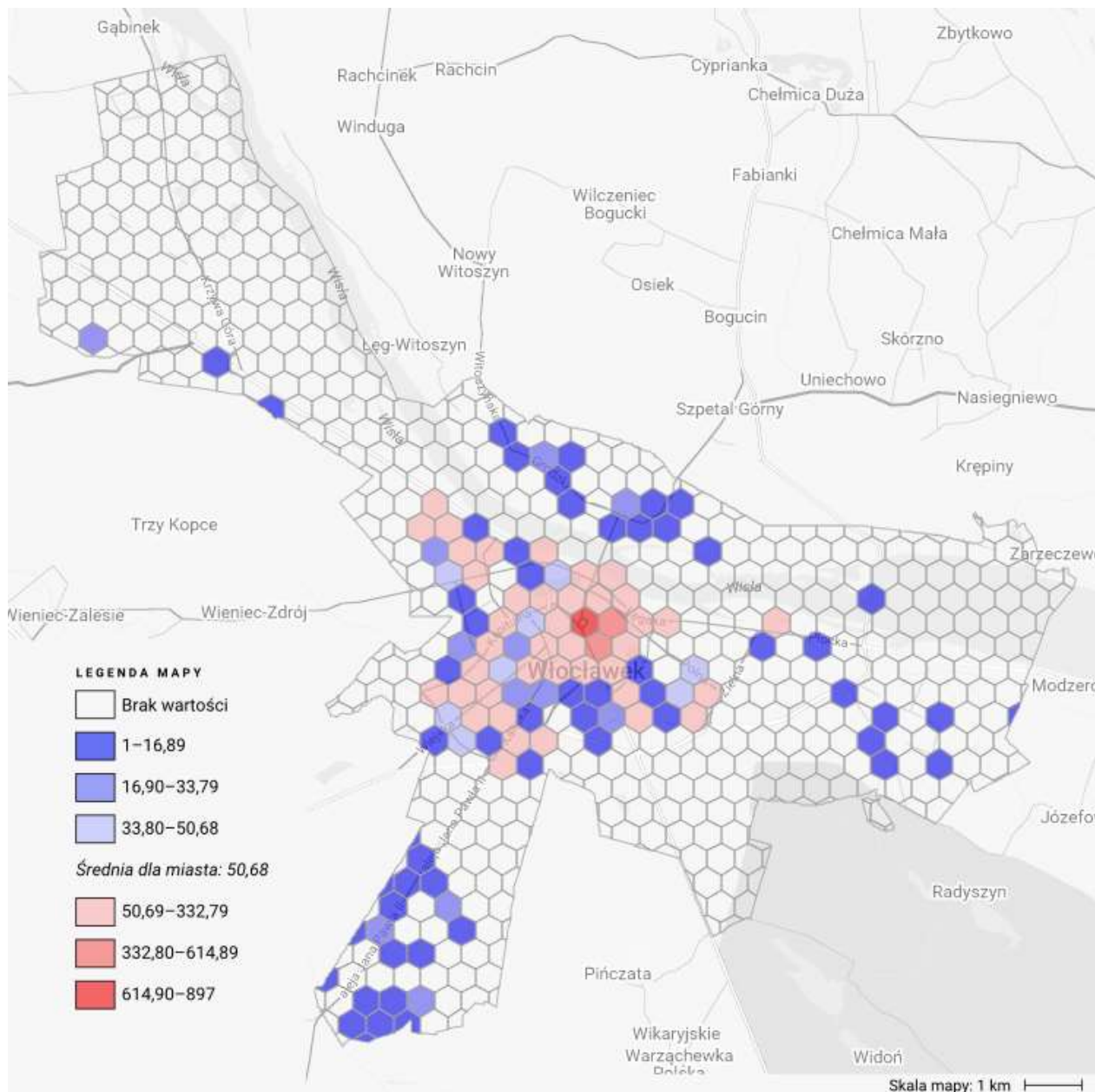

Źródło: Komenda Miejska Policji 2015

Analizując wskaźnik natężenia liczby przestępstw na terenie miasta należy zauważyć, iż najwyższy jego poziom został odnotowany w centralnej części miasta, w obszarze gdzie znajduje się Plac Wolności oraz skrzyżowanie ulic Okrzei i Wojska Polskiego, a także przy ul. Toruńskiej na Zazamczu.

Następny rysunek obrazuje rozmieszczenie przestrzenne liczby interwencji Straży Miejskiej w poszczególnych polach odniesienia.

Rysunek 14. Rozmieszczenie przestrzenne liczby interwencji Straży Miejskiej w poszczególnych polach odniesienia [sztuki/heksagon]

Źródło: Straż Miejska 2015

Analiza wskaźnika natężenia liczby interwencji Straży Miejskiej, podobnie jak w przypadku przestępstw, wskazuje na najwyższy jego odnotowany poziom w centralnej części Śródmieścia: w okolicach Placu Wolności oraz w okolicach Zielonego Rynku, ulic Bojańczyka i Chopina.

W celu wyznaczenia Indeksu Natężenia Przestępczości, przeprowadzono normalizację zmiennych wskaźników p_1 , p_2 i p_3 metodą standaryzacji Z , wg wzoru:

$$Z = (x - \mu) / \sigma$$

gdzie:

x - zmienna niestandardyzowana

μ - średnia

σ - odchylenie standardowe

W ten sposób zostały utworzone wskaźniki z nowymi ustandaryzowanymi zmiennymi, określającymi odległość od średniej, wyrażoną w jednostkach odchylenia standardowego:

- $p1$ - liczba założonych Niebieskich Kart w poszczególnych polach odniesienia,
  - $\mu = 9,09$
  - $\sigma = 10,45$
- $p2$ - wskaźnik przestępstw kryminalnych (popołnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców w poszczególnych polach odniesienia
  - $\mu = 7,3$
  - $\sigma = 9,3$
- $p3$ - liczba interwencji Straży Miejskiej w poszczególnych polach odniesienia
  - $\mu = 50,68$
  - $\sigma = 109,70$

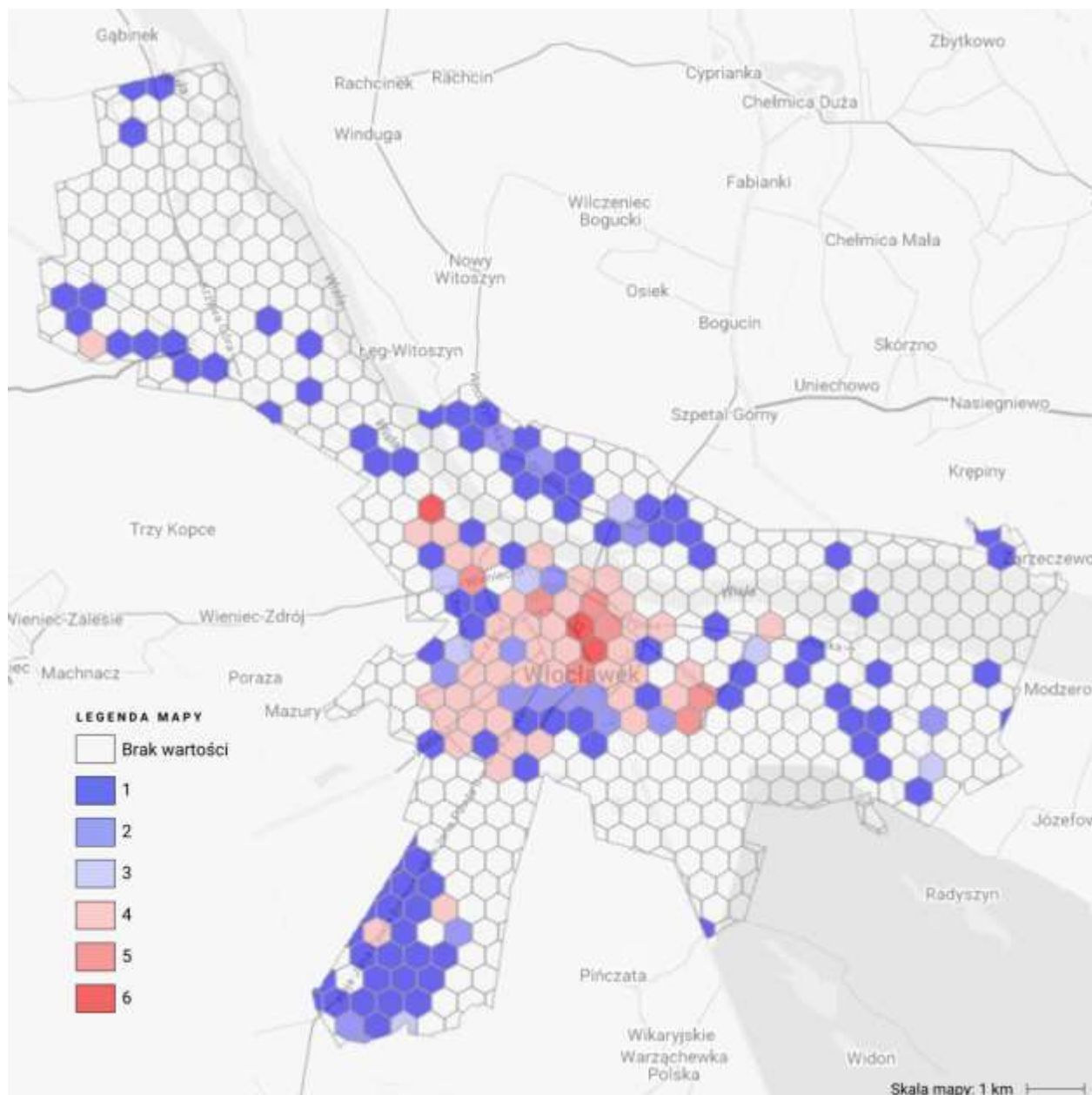
Uwzględniając standaryzację zmiennych ostatecznie wzór dla obliczenia Indeksu Natężenia Przestępczości przyjął następującą postać:

$$P = (((p1-9,09)/10,45) + ((p2-7,3)/9,3) + ((p3-50,68)/109,7))/3$$

Rozmieszczenie przestrzenne Indeksu Natężenia Przestępczości we Włocławku prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 15. Indeks Natężenia Przeszłości

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2015

Indeks Natężenia Przeszłości wskazuje na największą jego koncentrację w centralnej części Śródmieścia, w okolicach Placu Wolności oraz ulic Bojańczyka i Chopina, jak również w okolicach ul. Toruńskiej na Zazamczu. Wysokie natężenie występuje w Śródmieściu w okolicach Starego Rynku, ulic: 3 Maja, Cyganki i Zielonego Rynku, a także na Wschodzie Mieszkańowym.

2.5. Zjawisko niskiego poziomu edukacji

Niski poziom edukacji jako rezultat wychowywania się w środowisku z licznymi problemami społecznymi, ma istotne znaczenie w pogłębianiu się zjawiska degradacji. Szkoła, do której uczęszczają dzieci i młodzież z obszaru z problemami społecznymi, aby przeciwdziałać temu zjawisku musi podejmować znacznie większy wysiłek dla wyrównania poziomu nauczania. Aby zobrazować zjawiska we Włocławku na tle miast

grupy porównawczej zestawiony został średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów z miastami z grupy porównawczej.

Tabela 5. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasistów

Lp.	Miasto	Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów (%)	
		Język polski i matematyka (razem)	Język angielski
1.	Włocławek	63.0	75.0
2.	Legnica	63.8	77.1
3.	Kalisz	66.0	80.5
4.	Tarnów	68.0	83.0
5.	Gorzów Wlkp.	68.1	81.1
6.	Koszalin	69.3	82.3
7.	Elbląg	70.0	79.0
8.	Płock	71.8	82.0

Źródło: Sprawozdania OKE, 2015

Na tle grupy porównawczej Włocławek charakteryzuje się najniższym poziomem tego wskaźnika. To niepokojąca informacja, która wymaga dokładnej analizy.

Analizie poddano poziom edukacji w szkołach podstawowych, ponieważ tylko tego poziomu w praktyce dotyczy rejonizacja, która umożliwia sformułowanie wniosków przestrzennych dla wskaźnika. Wyniki można przeanalizować na poziomie placówek, więc wynik – pomimo rejonizacji – tylko pośrednio można odnosić do konkretnych terenów w gminie.

W celu przeprowadzenia analizy rozmieszczenia przestrzennego zjawiska problemów edukacyjnych we Włocławku, utworzono Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych dla każdego z pól odniesienia wg przyjętej siatki geometrycznej miasta.

Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych to wskaźnik syntetyczny, złożony z dwóch różnych wskaźników charakteryzujących analizowane zjawisko. Każdy ze wskaźników w równym stopniu wpływa na kształt Indeksu, który stanowi ich średnią, obliczoną wg wzoru:

$$E = (e1 + e2) / 2$$

Składowe wskaźniki Indeksu Natężenia Problemów Edukacyjnych przyjęte w niniejszej diagnozie to:

- $e1$ - wskaźnik odsetka dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy w szkołach podstawowych w 2015 roku,

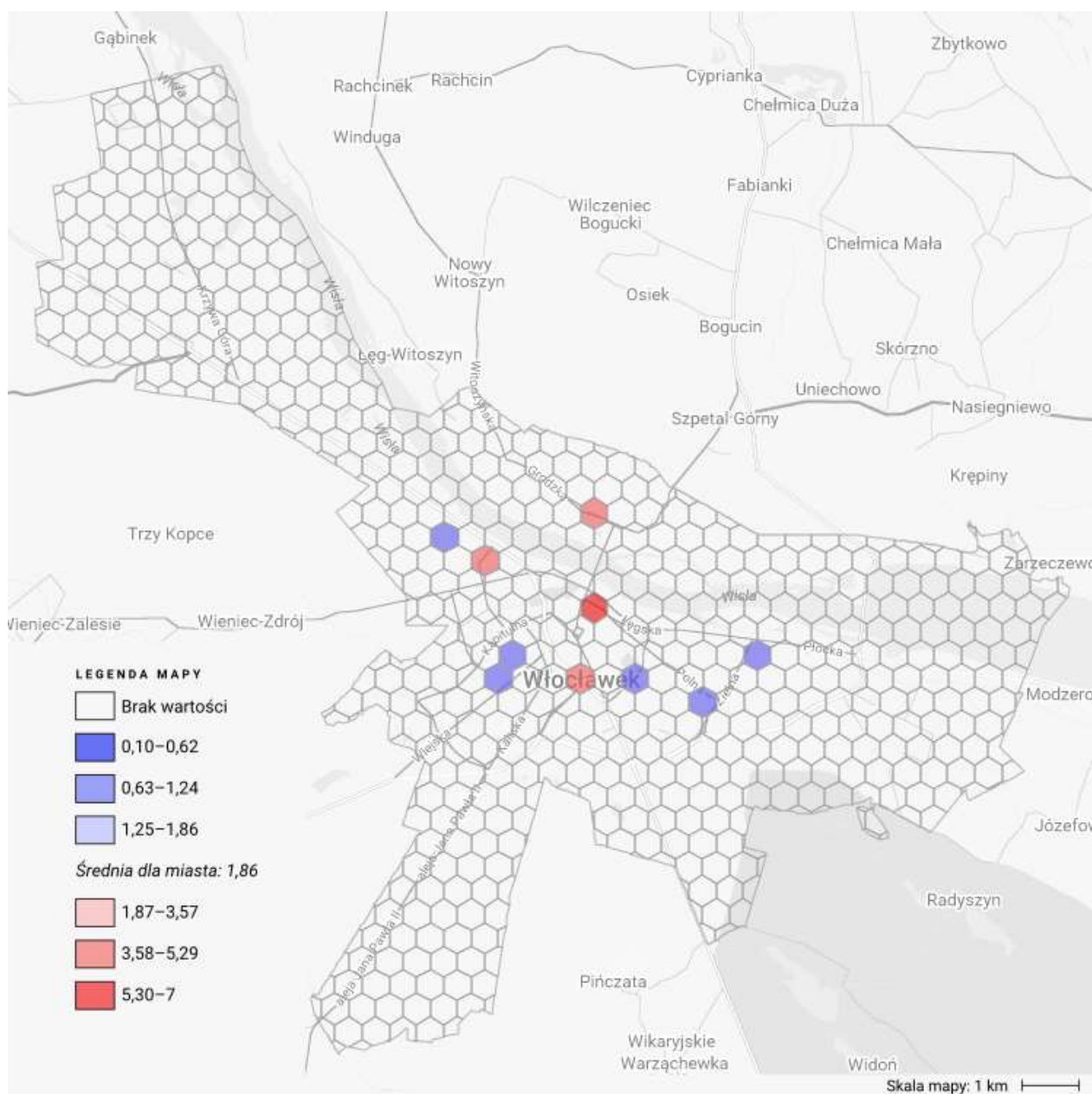
- e2 – wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów (w placówkach działających na danym obszarze) w 2015 roku,

Współczynnik korelacji przyjętych wskaźników kształtuje się następująco: $e1+e2 = 0,59$

Natężenie poszczególnych zjawisk, które są składową Indeksu Natężenia Problemów Edukacyjnych, zostało zaprezentowane na poniższych rysunkach.

Pierwszy z rysunków prezentuje wskaźnik odsetka dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy w szkołach podstawowych w 2015 roku.

Rysunek 16. Odsetek dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy w szkołach podstawowych w 2015 roku [%/szkołę]

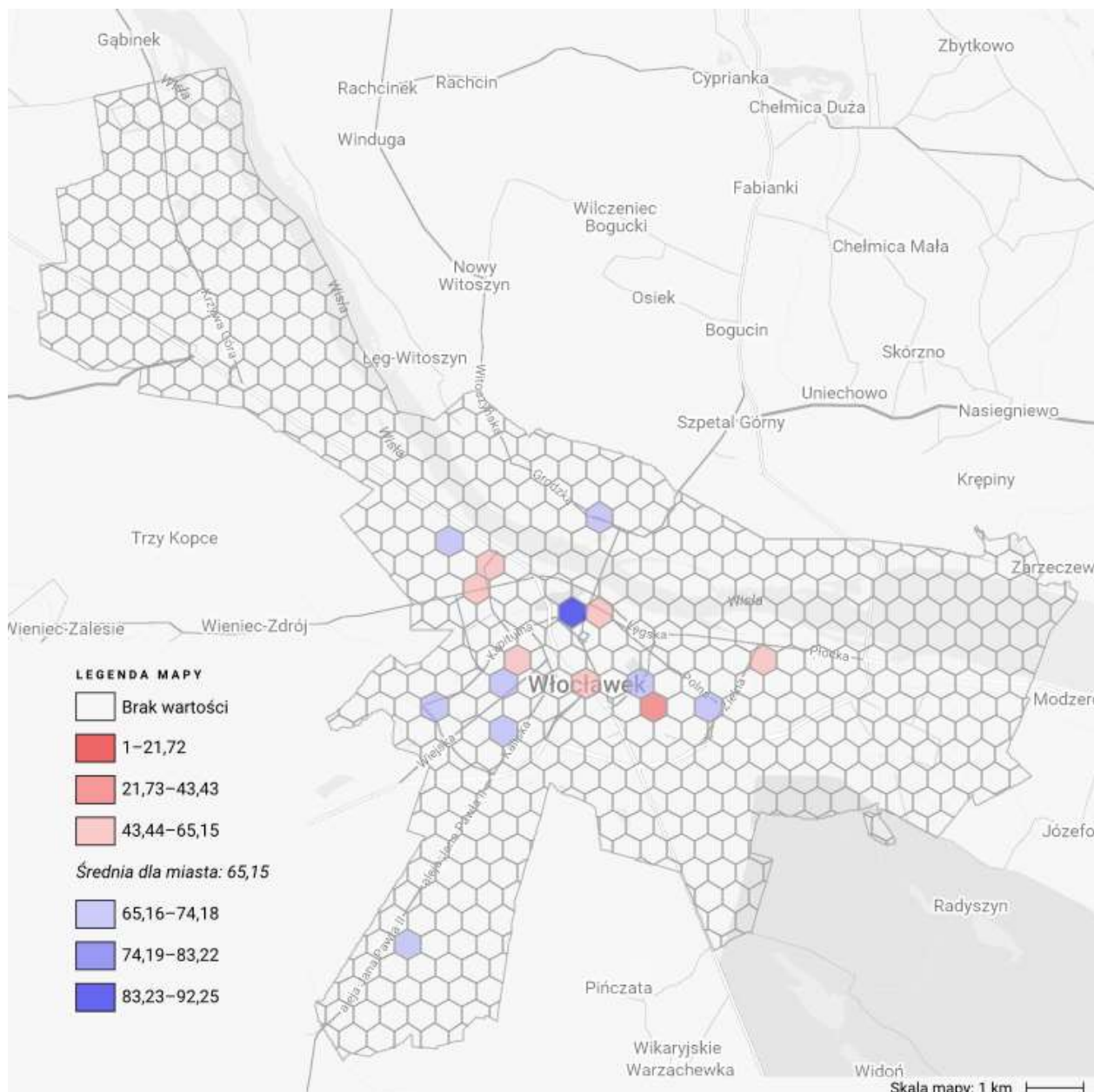
Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Wskaźnik udziału dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy do dzieci ogółem jednoznacznie wskazuje, że najwięcej problemów mają dzieci uczęszczające do Szkoły Podstawowej nr 3 zlokalizowanej przy ul. Cyganka w Śródmieściu, gdzie promocji

nie otrzymało 7 dzieci. W pozostałych szkołach nie zdało do następnej klasy od 1 do 5 dzieci. Jednocześnie w kilku szkołach na terenie miasta była 100% promocja dzieci.

Kolejny rysunek przedstawia średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w placówkach działających na danym obszarze. Wyniki sprawdzianu zostały zaprezentowane dla wszystkich szkół podstawowych, a więc także dla szkół niepublicznych, których nie dotyczy rejonizacja. Do wizualizacji niniejszego wskaźnika odwrócono kolory skali, tak, aby najwyższe wyniki były prezentowane w skali kolorów niebieskich, a najniższe, które wskazują na zjawisko negatywne, w skali czerwieni.

Rysunek 17. Wyniki średni sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 roku [%]

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Analiza średnich wyników sprawdzianu szóstoklasistów w roku szkolnym 2014/2015 wskazuje, iż najniższy wynik z egzaminu został odnotowany w Szkole Podstawowej nr 17 na Wchodzie Mieszkaniowym. Najlepszy wynik osiągnęła Prywatna Szkoła Podstawowa Zespołu Edukacji „Wiedza” zlokalizowana w Śródmieściu przy ul. Słowackiego.

W celu wyznaczenia Indeksu Natężenia Problemów Edukacyjnych, przeprowadzono normalizację zmiennych wskaźników e_1 i e_2 metodą standaryzacji Z , wg wzoru:

$$Z = (x - \mu) / \sigma$$

gdzie:

x - zmienna niestandardyzowana

μ - średnia

σ - odchylenie standardowe

W ten sposób zostały utworzone wskaźniki z nowymi ustandaryzowanymi zmiennymi, określającymi odległość od średniej, wyrażoną w jednostkach odchylenia standardowego:

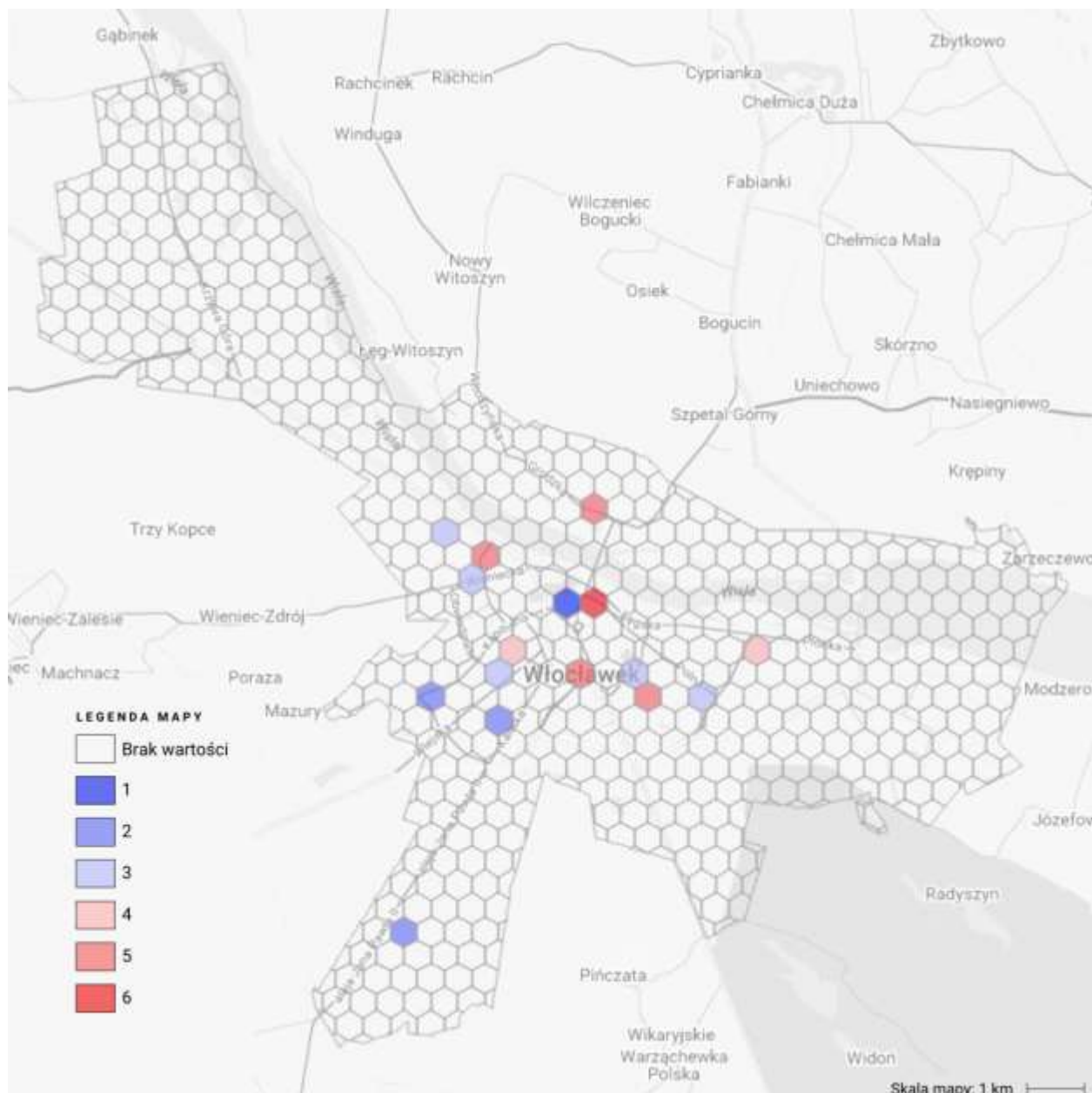
- e_1 - wskaźnik odsetka dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy w szkołach podstawowych w 2015 roku,
  - $\mu = 1,86$
  - $\sigma = 2,12$
- e_2 - wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów (w placówkach działających na danym obszarze) w 2015 roku,
  - $\mu = 65,1$
  - $\sigma = 11,6$

Uwzględniając standaryzację zmiennych oraz fakt, że wskaźnik e_2 wyraża zjawisko pozytywne, a więc odwrotne, ostatecznie wzór dla obliczenia Indeksu Natężenia Problemów Edukacyjnych przyjął następującą postać:

$$E = (((e_1 - 1,86) / 2,12) - ((e_2 - 65,1) / 11,6)) / 2$$

Rozmieszczenie przestrzenne Indeksu Natężenia Problemów Edukacyjnych we Włocławku prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 18. Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych pośrednio potwierdza, że dzieci z obszaru Śródmieścia mają problemy ze względu na środowisko życia. Wpływ ma na to wskaźnik odsetka dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy wskazujący, że najwięcej problemów edukacyjnych mają dzieci uczęszczające do Szkoły Podstawowej nr 3 zlokalizowanej przy ul. Cyganka w Śródmieściu, której rejon mieści się w zidentyfikowanych uprzednio obszarach koncentracji ubóstwa, bezrobocia i przestępczości.

Zdiagnozowane tu zróżnicowanie nie może być podstawą oceny pracy poszczególnych szkół. Traktujemy je wyłącznie jako pośrednie wskazanie, że poszczególne szkoły pracują w środowiskach, o zróżnicowanym poziomie wyzwań edukacyjnych. Badania jakościowe potwierdzają, że czynnikiem najsilniej różnicującym wyniki uczniów poszczególnych szkół jest zróżnicowany poziom wsparcia edukacyjnego otrzymywanego przez uczniów w domu

rodzinnym. Chodzi tu zarówno o pomoc bezpośrednią w nauce, jak i pośrednie wsparcie w postaci dostarczania wzorców i pobudzania aspiracji.

2.6. Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

Jako wskaźnik określający poziom uczestnictwa w życiu publicznym mieszkańców Włocławka na tle grupy miast porównawczych wybrano frekwencję w wyborach samorządowych w roku 2014 oraz wypożyczenia książek na 1 czytelnika w 2015 roku.

Tabela 6. Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2014

Lp.	Miasto	Frekwencja
1.	Płock	45.92
2.	Gorzów Wlkp.	44.23
3.	Koszalin	42.38
4.	Kalisz	41.29
5.	Włocławek	41.12
6.	Tarnów	40.08
7.	Legnica	38.07
8.	Elbląg	35.45

Źródło: PKW 2014

Włocławek na tle grupy porównawczej miast wypada pod względem zaangażowania obywatelskiego na średnim poziomie.

Tabela 7. Wypożyczenia księgozbioru na czytelnika w woluminach w 2015 roku.

Lp.	Miasto	Wypożyczenia księgozbioru
1.	Legnica	20,7
2.	Włocławek	18,9
3.	Koszalin	18,7
4.	Elbląg	17,6

Lp.	Miasto	Wypożyczenia księgozbioru
5.	Gorzów Wlkp.	16,6
6.	Tarnów	16,3
7.	Kalisz	16,0
8.	Płock	16,0

Źródło: GUS 2015

Czytelnictwo, liczone na podstawie liczby wypożyczonych książek na czytelnika jest we Włocławku na dobrym poziomie. Włocławek pod tym względem jest na drugiej pozycji w grupie miast porównawczych.

W celu przeprowadzenia analizy rozmieszczenia przestrzennego zjawiska problemów niewystarczającego udziału w życiu publicznym i kulturalnym we Włocławku, utworzono Indeks Wycofania dla każdego z pól odniesienia wg przyjętej siatki geometrycznej miasta.

Indeks Wycofania to wskaźnik syntetyczny, złożony z dwóch różnych wskaźników charakteryzujących analizowane zjawisko. Każdy ze wskaźników w równym stopniu wpływa na kształt Indeksu, który stanowi ich średnią, obliczoną wg wzoru:

$$W = (w1 + w2) / 2$$

Składowe wskaźniki Indeksu Wycofania przyjęte w niniejszej diagnozie to:

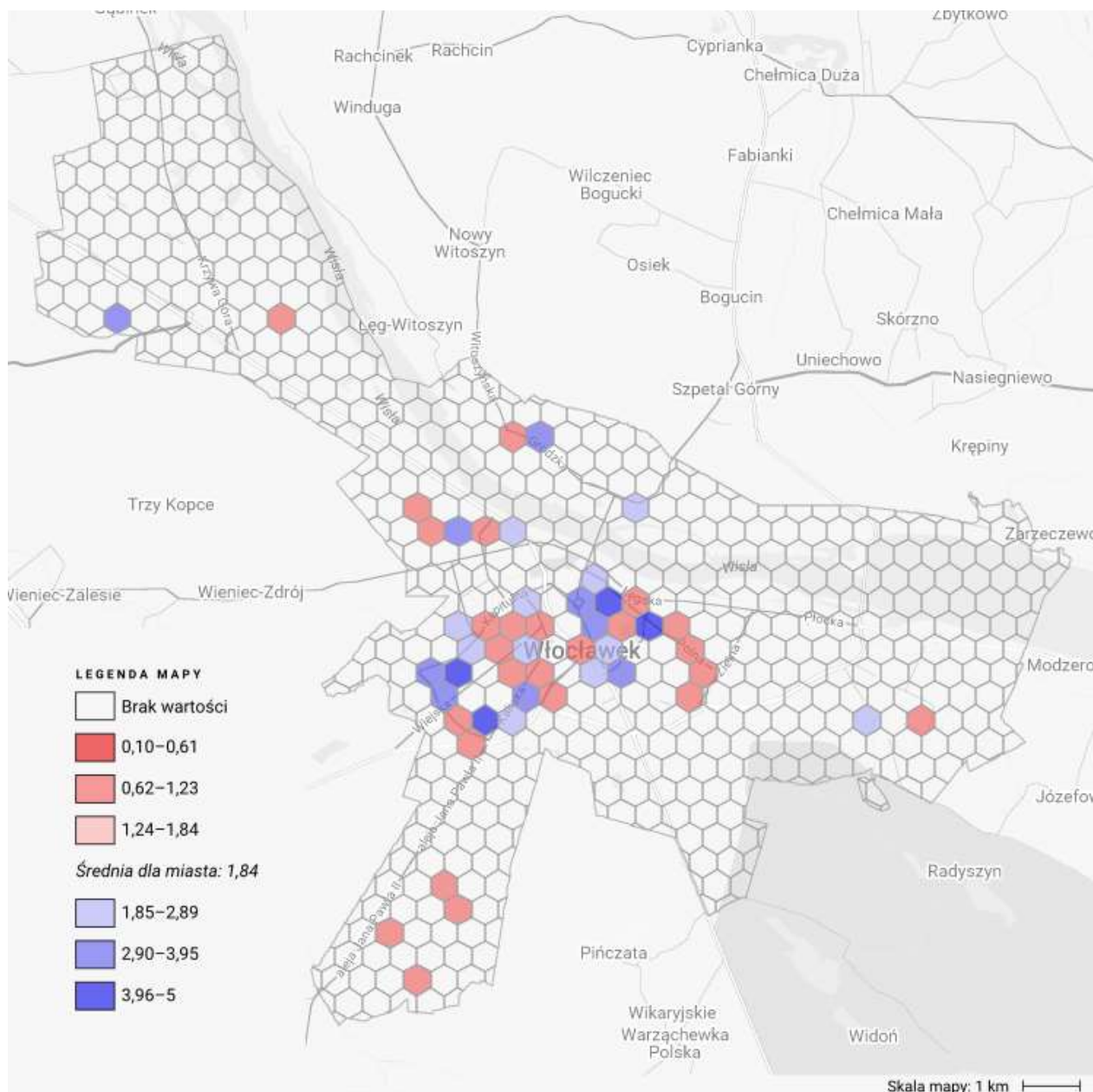
- $w1$ - liczba złożonych wniosków do budżetu obywatelskiego, czyli poziomu zaangażowania w procedurę budżetu obywatelskiego,
- $w2$ - wskaźnik poziomu czytelnictwa, mierzony liczbą wypożyczanych książek przez mieszkańców, wg miejsca zamieszkania.

Współczynnik korelacji przyjętych wskaźników kształtuje się następująco: $w1+w2 = -0,084$

Natężenie poszczególnych zjawisk, które są składową Indeksu Wycofania, zostało zaprezentowane na poniższych rysunkach.

Pierwszy z rysunków prezentuje wskaźnik liczby złożonych wniosków do budżetu obywatelskiego.

Rysunek 19. Liczba wniosków złożonych do budżetu obywatelskiego [szt./heksagon]

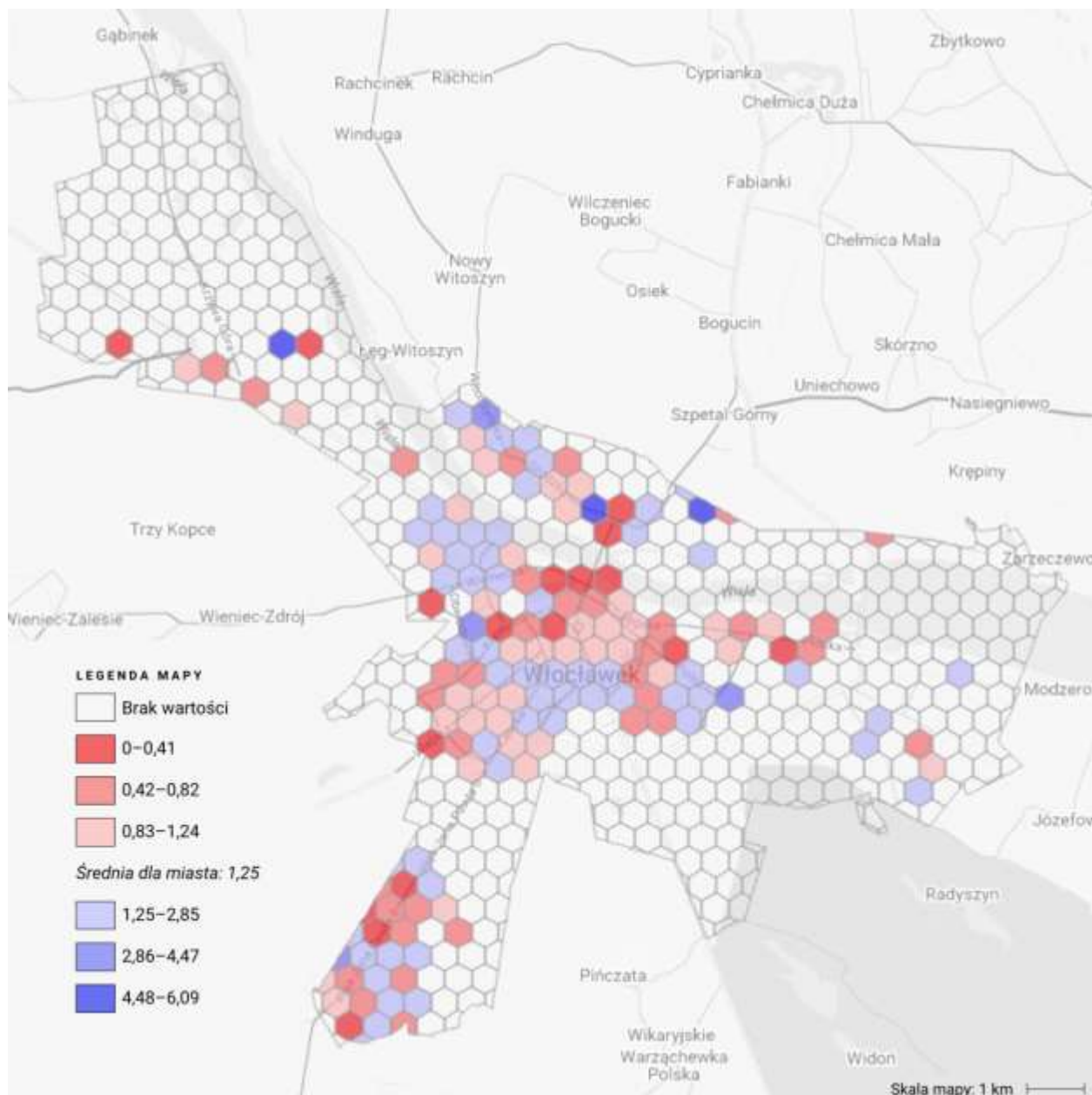
Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Wskaźnik ten pokazuje zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne i postawę obywatelską. To zsumowana liczba wniosków do budżetu obywatelskiego złożona przez mieszkańców (dane zbierane po adresach, zwizualizowane w polach odniesienia).

Najwięcej wniosków do budżetu obywatelskiego w 2016 r., z założoną realizacją zadań w 2017 r., wpłynęło z osiedla Południe i Śródmieścia. Złożenie wniosku z propozycją w ramach budżetu obywatelskiego we Włocławku wymagało od zgłaszającego zaangażowania w postaci przedstawienia ciekawej i potrzebnej inicjatywy, pisemnie popartej przez co najmniej 15 mieszkańców. Do realizacji zostały zakwalifikowane te przedsięwzięcia, które uzyskały największą liczbę głosów mieszkańców.

Kolejny rysunek przedstawia rozmieszczenie przestrzenne wskaźnika liczby wypożyczonych książek w stosunku do liczby mieszkańców ogółem w poszczególnych polach odniesienia.

Rysunek 20. Poziom czytelnictwa mieszkańców [woluminy/mieszkańcy/heksagon]

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2015

Wskaźnik poziomu czytelnictwa mierzony liczbą wypożyczonych książek przez mieszkańców z danego obszaru jest bardzo rozproszony. Najmniej książek wypożyczają m.in. mieszkańcy północnej części Śródmieścia, ul. Zakręt. Największą liczbę książek wypożyczyli mieszkańcy środkowej części Zazamcza, południowo-wschodniej części Południa oraz południowo-wschodniej części Wschodu Mieszkaniewego.

W celu wyznaczenia Indeksu Wycofania, przeprowadzono normalizację zmiennych wskaźników w1 i w2 metodą standaryzacji Z, wg wzoru:

$$Z = (x - \mu) / \sigma$$

gdzie:

x - zmienna niestandardyzowana

μ - średnia

σ - odchylenie standardowe

W ten sposób zostały utworzone wskaźniki z nowymi ustandaryzowanymi zmiennymi, określającymi odległość od średniej, wyrażoną w jednostkach odchylenia standardowego:

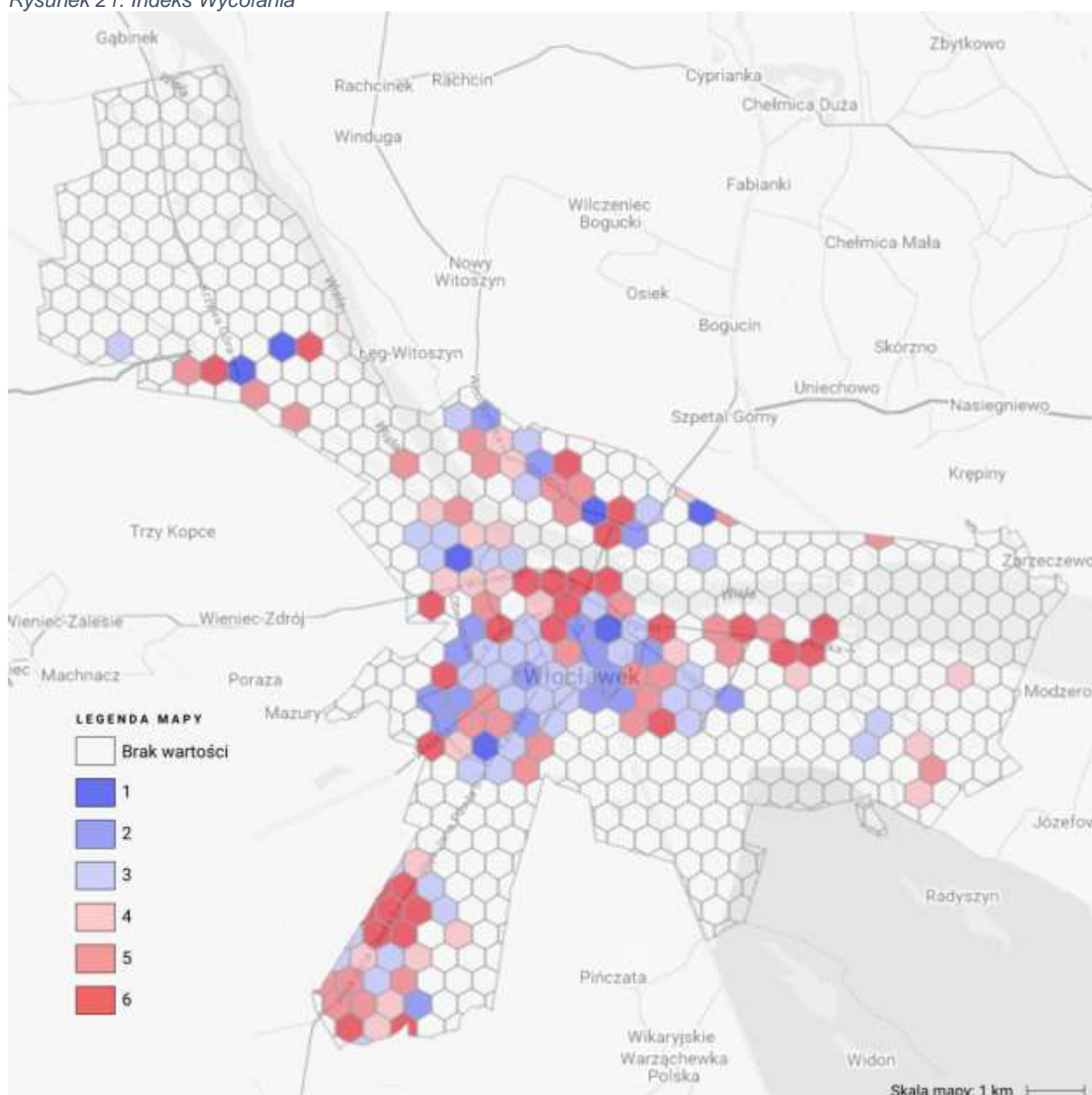
- $w1$ - wskaźnik liczby złożonych wniosków do budżetu obywatelskiego, czyli poziomu zaangażowania w procedurę budżetu obywatelskiego
  - $\mu = 1,84$
  - $\sigma = 1,06$
- $w2$ - wskaźnik poziomu czytelnictwa, mierzonego liczbą wypożyczanych książek przez mieszkańców, wg miejsca zamieszkania
  - $\mu = 1,29$
  - $\sigma = 0,99$

Uwzględniając standaryzację zmiennych, ostatecznie wzór dla obliczenia Indeksu Wycofania przyjął następującą postać:

$$W = (((w1-1,84)/1,06) + ((w2-1,29)/0,99))/2$$

Rozmieszczenie przestrzenne zjawiska niewystarczającego uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym we Włocławku prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 21. Indeks Wycofania

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Rozmieszczenie przestrzenne Indeksu Wycofania jest zróżnicowane. Wizualizacja powyższego rysunku daje bardzo ciekawe zestawienie aktywnych obywatelsko mieszkańców Włocławka. Aktywność ta jest rozproszona, ale wyraźnych jest kilka centrów aktywności. To m.in. obszary, które we wcześniejszych analizach okazały się miejscami koncentracji ubóstwa, bezrobocia i przestępczości. Obszary te w tym przypadku są jednocześnie miejscami wysokiej aktywności, pomimo innych negatywnych czynników charakteryzującą się wysokim zaangażowaniem obywatelskim, co stanowi potencjał. Nie oznacza to, że mieszkańcy z problemami są bardziej aktywni, ale że w tych obszarach mieszkają również mieszkańcy aktywni lub tutaj swoje działania w zakresie aktywizowania mieszkańców koncentrują organizacje pozarządowe.

Te miejsca, gdzie są aktywni mieszkańcy, to jednocześnie obszary, gdzie mieszkańcy widzą potrzebę zmian.

Analizując Indeks Wycofania we Włocławku można uznać, że uczestnictwo w życiu publicznym jest tu raczej obszarem potencjału, niż problemów.

2.7. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych – podsumowanie

W celu przeprowadzenia analizy rozmieszczenia przestrzennego negatywnych zjawisk społecznych we Włocławku, zdefiniowano i obliczono Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych dla każdego z pól odniesienia wg przyjętej siatki geometrycznej miasta. Dzięki temu powstała mapa przestrzennego rozmieszczenia negatywnych zjawisk społecznych we Włocławku.

Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych to wskaźnik syntetyczny, utworzony z pięciu indeksów charakteryzujących analizowane negatywne zjawiska społeczne, obliczany wg przyjętego wzoru empirycznego:

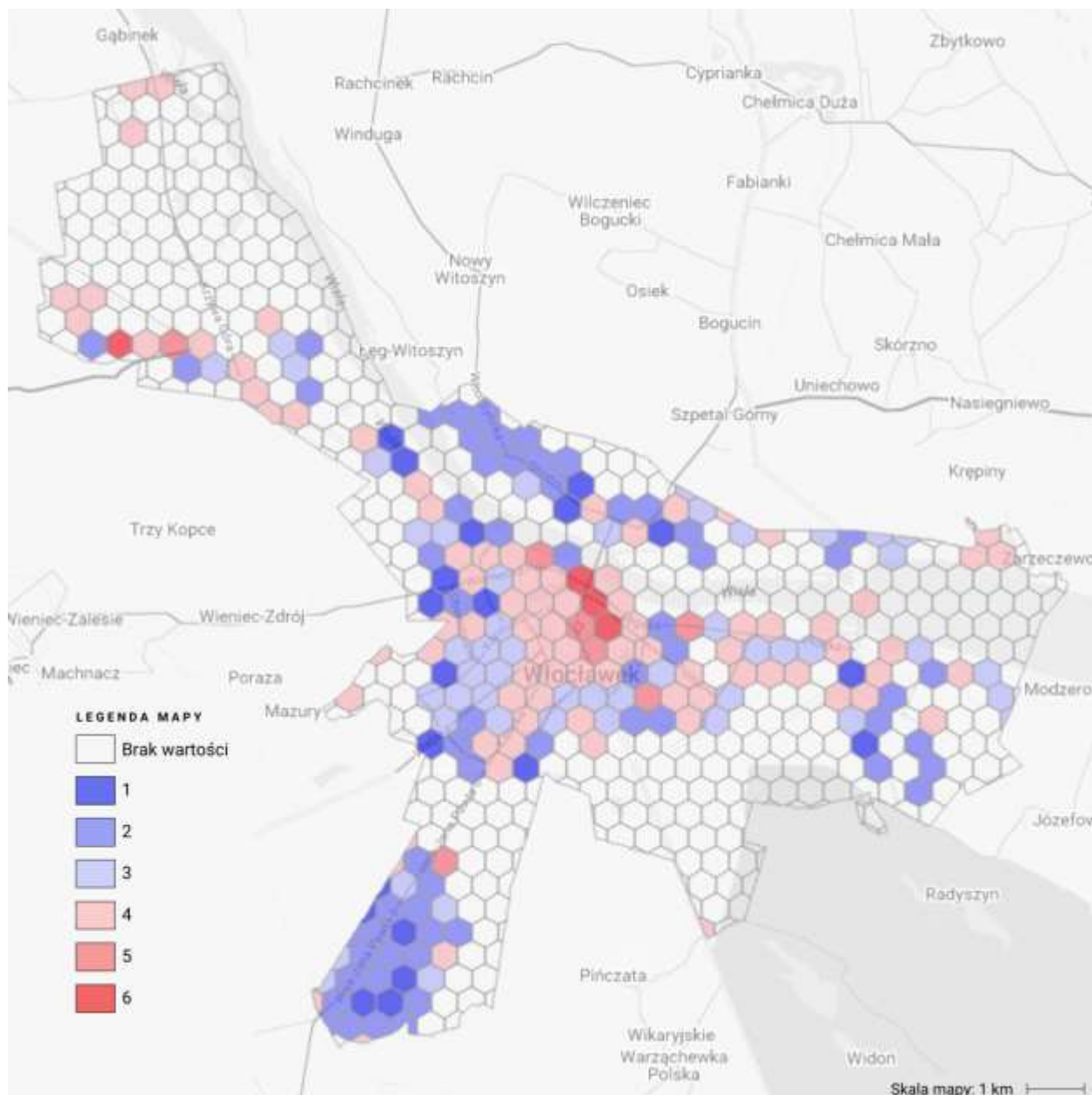
$$KS = 0,44 \times U + 0,44 \times B + 0,12 \times (P + E + W)$$

- Ks = Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych,
- U = Indeks Natężenia Ubóstwa,
- B = Indeks Natężenia Bezrobocia,
- P = Indeks Natężenia Przestępczości,
- E = Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych,
- W = Indeks Wycofania (braku uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym).

Kartogram rozkładu przestrzennego tak obliczonego Współczynnika Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych przedstawia poniższy rysunek.

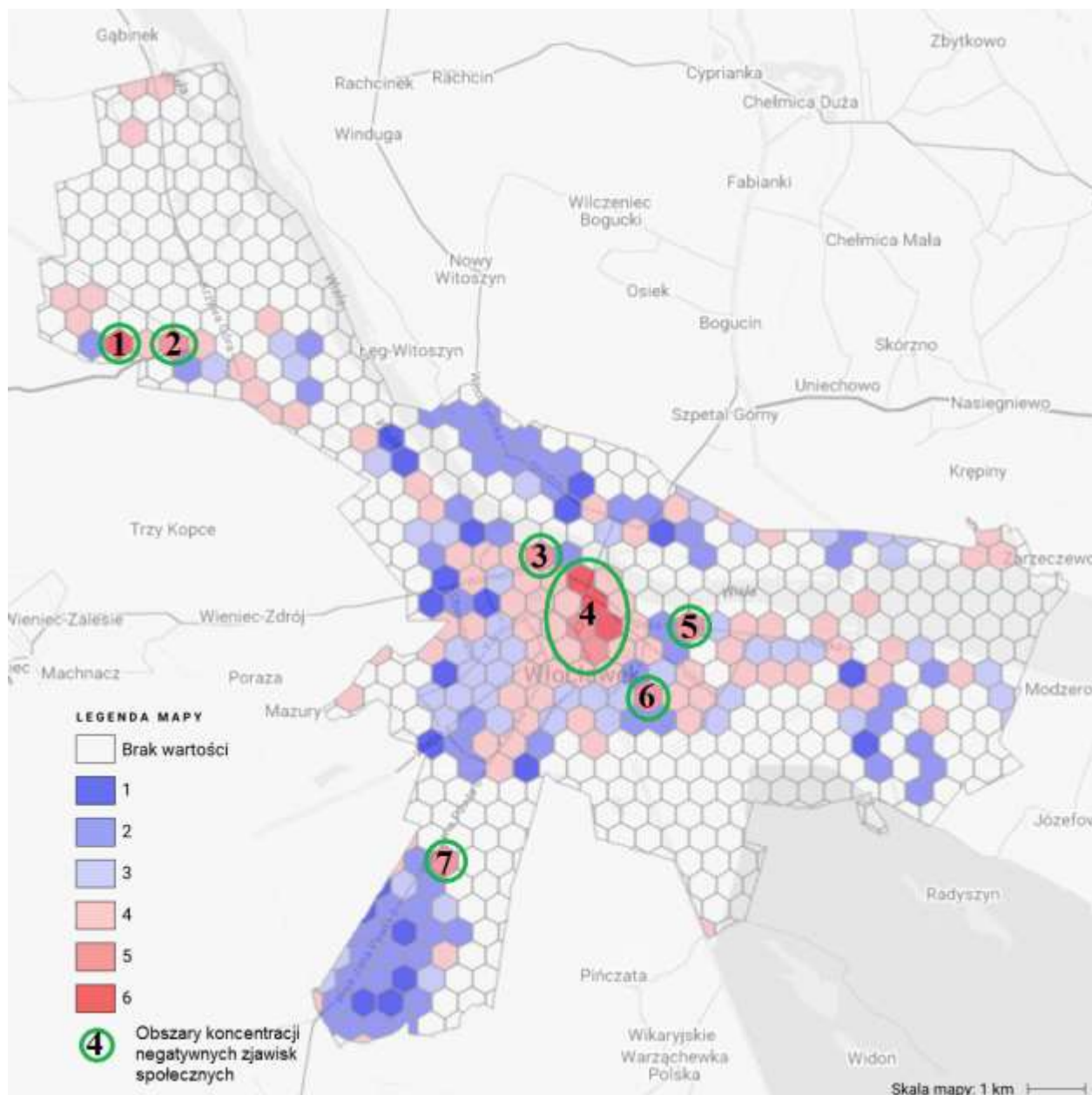
Rysunek 22. Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych dla Włocławka

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Powyższa mapa umożliwia wstępne wskazanie obszarów koncentracji problemów społecznych. W metodycy wyznaczenia obszaru koncentracji negatywnych zjawisk założono, że wskazują je te pola odniesienia, których natężenie jest najwyższe, tj. na poziomie 5 i 6. We Włocławku występuje jeden zwarty obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, który zlokalizowany jest w Śródmieściu (5 heksów, powierzchnia ok. 81 ha). Ponadto w całym mieście obszarów na poziomie 5 i 6 współczynnika K_s występuje sześć (pojedyncze heksy).

Rysunek 23. Obszary Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych we Włocławku

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Wyodrębnione obszary koncentracji negatywnych zjawisk społecznych:

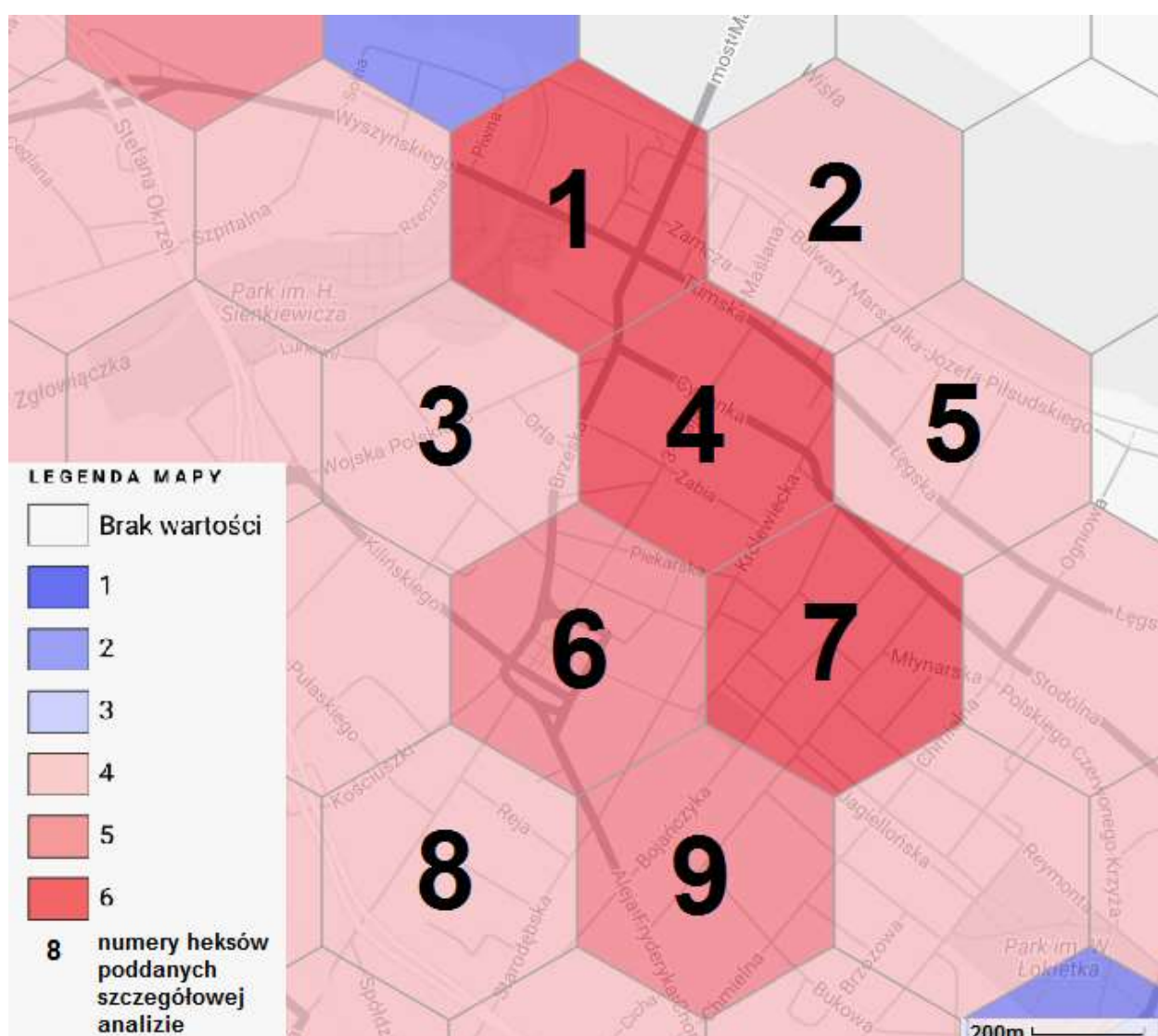
1. Na Zachodzie Przemysłowym, na ul. Zakręt.
2. Na Zachodzie Przemysłowym, przy ul. Inowrocławskiej, Kolejowej.
3. Na Zazamczu, na północ od skrzyżowania ulic Toruńskiej i Wyszyńskiego.
4. W Śródmieściu od zbiegu ulicy Pivnej i Bulwarów Marszałka J. Piłsudskiego w północnej części przez ul. Brzeską, Plac Wolności, Warszawską w południowej części obszaru. Wschodnią granicę stanowi ul. Chmielna, Stodólna, Królewiecka, Tumska i Matebudy.
5. Na Wschodzie Mieszkaniowym, pomiędzy ulicami Płocką, Barską, Celulozową.
6. Na Wschodzie Mieszkaniowym pomiędzy ulicami Wojskową, Armii Krajowej, Leśną, Weselną.
7. Na Michelinie, przy Alei Jana Pawła II i ulicy Skrajnej.

Dodatkowo, w wyniku konsultacji społecznych, w ramach których mieszkańcy zgłaszali wnioski za rozszerzeniem granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji o tereny pomiędzy kwaterami ulic:

- Gdańską, Tumską, Łęską, Ogniówą, granicą rzeki Wisły,
- Wojska Polskiego, Słowackiego, Brzeską,
- Kościuszki, Okrzei, POW, Placem Wolności,

dokonano zestawienia wskaźników społecznych dla wybranych obszarów (według poniższego rysunku). Celem przedmiotowego zestawienia jest analiza zgłaszanych przez mieszkańców propozycji oraz wykazanie natężenia zjawisk społecznych w obszarach. Aby obszar mógł być wyznaczony jako obszar zdegradowany (w następnej kolejności jako obszar rewitalizacji) musi przede wszystkim charakteryzować się stanem kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz współwystępowaniem co najmniej jednego negatywnego zjawiska pozaspołecznego.

Rysunek 24. Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych w Śródmieściu

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Tabela 8. Zestawienie wskaźników społecznych

Lp.	Wskaźnik	Wartość wskaźnika w poszczególnych polach odniesienia								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Liczba ludności (osoby)	244	606	1 227	2 719	632	1 727	2 732	2 034	2 537
Zjawisko ubóstwa										
1.	Liczba dożywianych dzieci (osoby)	45	42	58	179	48	97	194	68	138
	Udział dzieci dożywianych w liczbie ludności (%)	0,18	0,07	0,05	0,07	0,08	0,06	0,07	0,03	0,05
2.	Wysokość zadłużeń mieszkań komunalnych (tys. zł)	483	2 205	1 900	8 193	1 456	1 652	3 294	1 645	2 756
	Udział wysokości zadłużeń w liczbie ludności (zł/os)	1 979	3 638	1 548	3 013	2 303	956	1 205	808	1 086
3.	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem (%)	129,9	30	17,4	25,5	28,4	19,4	23,4	11,1	19,1
Zjawisko bezrobocia										
4.	Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%)	57,9	28,7	19,0	26,2	21,3	14,5	16,7	10,1	15,9
5.	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 m-cy względem ludności w wieku produkcyjnym (%)	35,8	13,1	10,2	14,0	11,1	9,2	9,2	4,3	7,5
6.	Liczba bezrobotnych (osoby)	84	109	135	467	86	151	278	133	247
Zjawisko przestępczości										
7.	Liczba założonych Niebieskich Kart (liczba)	7	5	7	35	12	34	23	13	50
	Udział liczby założonych kart w liczbie ludności (%)	3	1	1	1	2	2	1	1	2
8.	Przestępczość kryminalna na 1000 mieszkańców	4	3	2	10	10	42	9	14	23
9.	Interwencje Straży Miejskiej (liczba)	232	94	52	258	103	897	479	201	594
Zjawisko niskiego poziomu edukacji										
10.	Odsetek dzieci, które nie otrzymały promocji (%)	0	0	0	7	0	0	0	0	0

11.	Wyniki egzaminu 6 - klasistów w 2015r (pkt)	0	0	92,25	59,75	0	0	0	0	0
Problem niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym										
12.	Liczba wniosków złożonych do budżetu obywatelskiego	0	0	0	2	0	3	5	0	3
13.	Udział wypożyczonych książek w liczbie ludności (woluminy/mieszkańcy)	0,35	0,19	0,42	0,48	0,88	1,07	0,89	1,00	1,18

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Zestawienie wskaźników społecznych przedmiotowych obszarów zostało przedstawione w poniższej tabeli. Zestawienie pokazuje występujące w obszarach dysproporcje pomiędzy zjawiskami społecznymi. W tabeli zostały wyróżnione kolorem wskaźniki o najwyższym natężeniu zjawiska ubóstwa i bezrobocia, które zostały uznane za najistotniejszy problem miasta.

Powyższe porównawcze zestawienie pozwoliło na sprecyzowanie następujących wniosków:

- obszary 2 i 5 (Gdańska, Tumska, Łęgska, Ogniowa, granica rzeki Wisły) charakteryzują się wysokim natężeniem zjawisk społecznych, w porównaniu do obszarów o najtrudniejszej sytuacji (1,4,7), w tym szczególnie w zakresie następujących wskaźników:
  - udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem (%),
  - udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%),
  - stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 m-cy względem ludności w wieku produkcyjnym (%),
- obszary 3 (Wojska Polskiego, Słowackiego, Brzeska) i 8 (Kościuszki, Okrzei, Starodębska, Warszawska, Plac Wolności) znajdują się w relatywnie dobrej sytuacji pod względem społecznym, w porównaniu do obszarów o najtrudniejszej sytuacji (1,4,7).

W związku z wysokim natężeniem zjawisk społecznych w obszarach 2 i 5, obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych został rozszerzony o kwartały ulic położone pomiędzy ulicami Matebudy, Tumska, Łęgska, Ogniowa oraz wzdłuż rzeki Wisły. Powyższe rozszerzenie wynika równocześnie z zachowania spójności przestrzennej oraz uwzględnienia pustych terenów charakteryzujących się potencjałem inwestycyjnym.

3. Występowanie negatywnych zjawisk innych, niż społeczne

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (omówionych w części 2 Diagnozy), można wyznaczyć jako obszar zdegradowany jedynie w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych,

- środowiskowych,
- technicznych,
- przestrzenno-funkcjonalnych.

3.1. Zjawiska gospodarcze

Zapis ustawy zwraca uwagę w szczególności na dwa rodzaje negatywnych zjawisk gospodarczych: niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw.

W celu zbadania zjawisk gospodarczych wykonano analizę danych zastanych (GUS) w zakresie stopnia przedsiębiorczości i dynamiki liczby przedsiębiorstw. Uzupełniając przeprowadzono badania terenowe – spis z natury (zliczanie, mapowanie przestrzeni) w zakresie liczby usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych, tzw. przedsiębiorstw biedy.

Potencjał przedsiębiorczości to potencjał postawy przedsiębiorczej wśród mieszkańców, a więc gotowość do podejmowania aktywności z własnej inicjatywy, mierzona dynamiką rejestrowania nowych firm.

Tabela 9. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na 10 tys. ludności

Lp.	Miasto	Nowe podmioty gospodarcze
1.	Włocławek	117
2.	Legnica	117
3.	Koszalin	116
4.	Gorzów Wlkp.	113
5.	Tarnów	100
6.	Elbląg	92
7.	Płock	89
8.	Kalisz	86

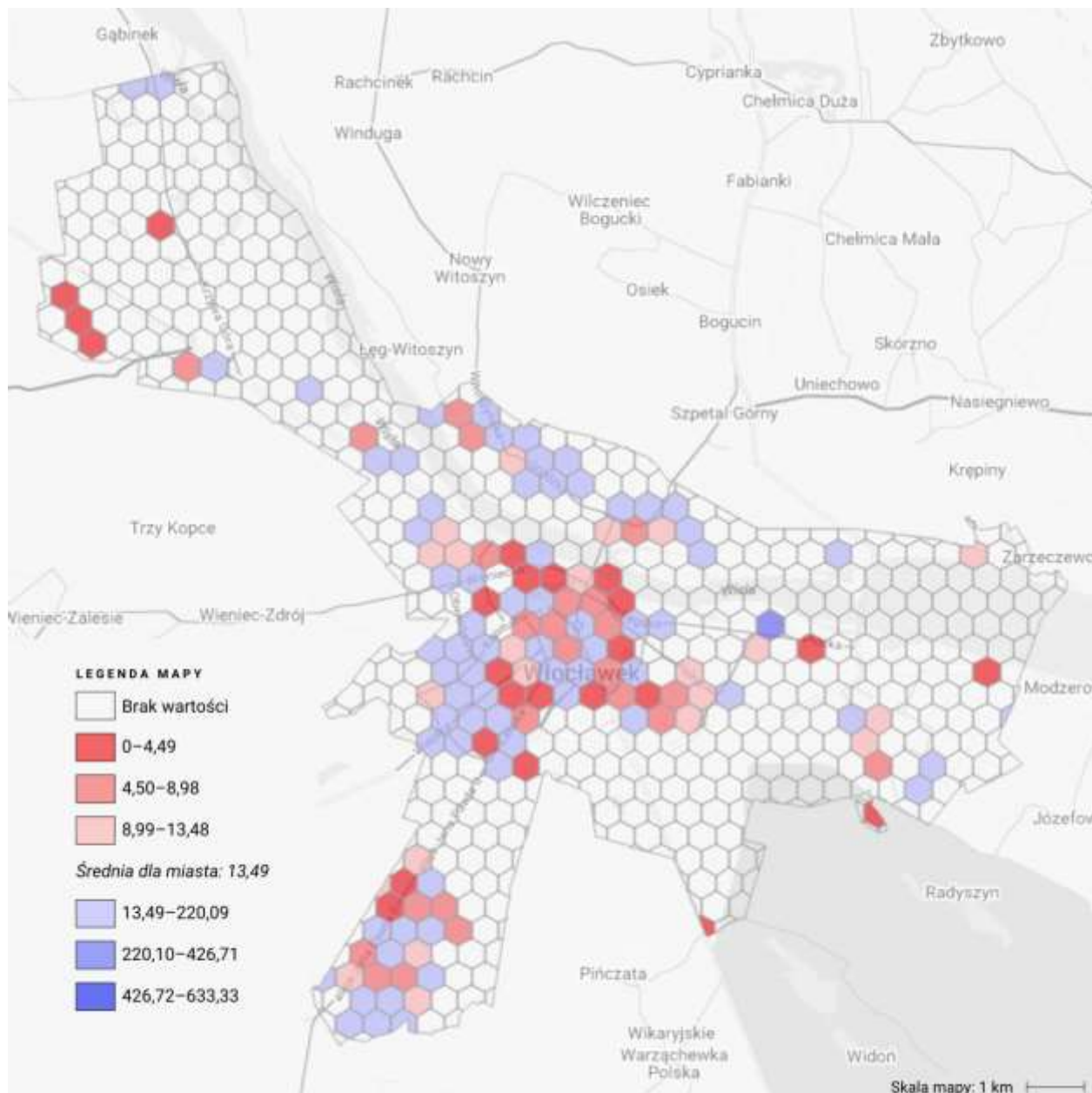
Źródło: GUS 2015

Okazuje się, że Włocławek wraz z Legnicą pod względem przedsiębiorczości mieszkańców, gotowości do podejmowania przez nich ryzyka, na tle innych miast wypadają najlepiej, co stanowi bardzo ważny potencjał dla miasta.

Podstawową informacją statystyczną o rozkładzie przestrzennym problemów gospodarczych w zakresie poziomu przedsiębiorczości jest informacja o rozmieszczeniu przestrzennym liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych (po adresach zamieszkania) w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Niski poziom w poszczególnych polach odniesienia może być przesłanką dla stwierdzenia niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców danego obszaru.

Rysunek 25. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym [%/heksagon]

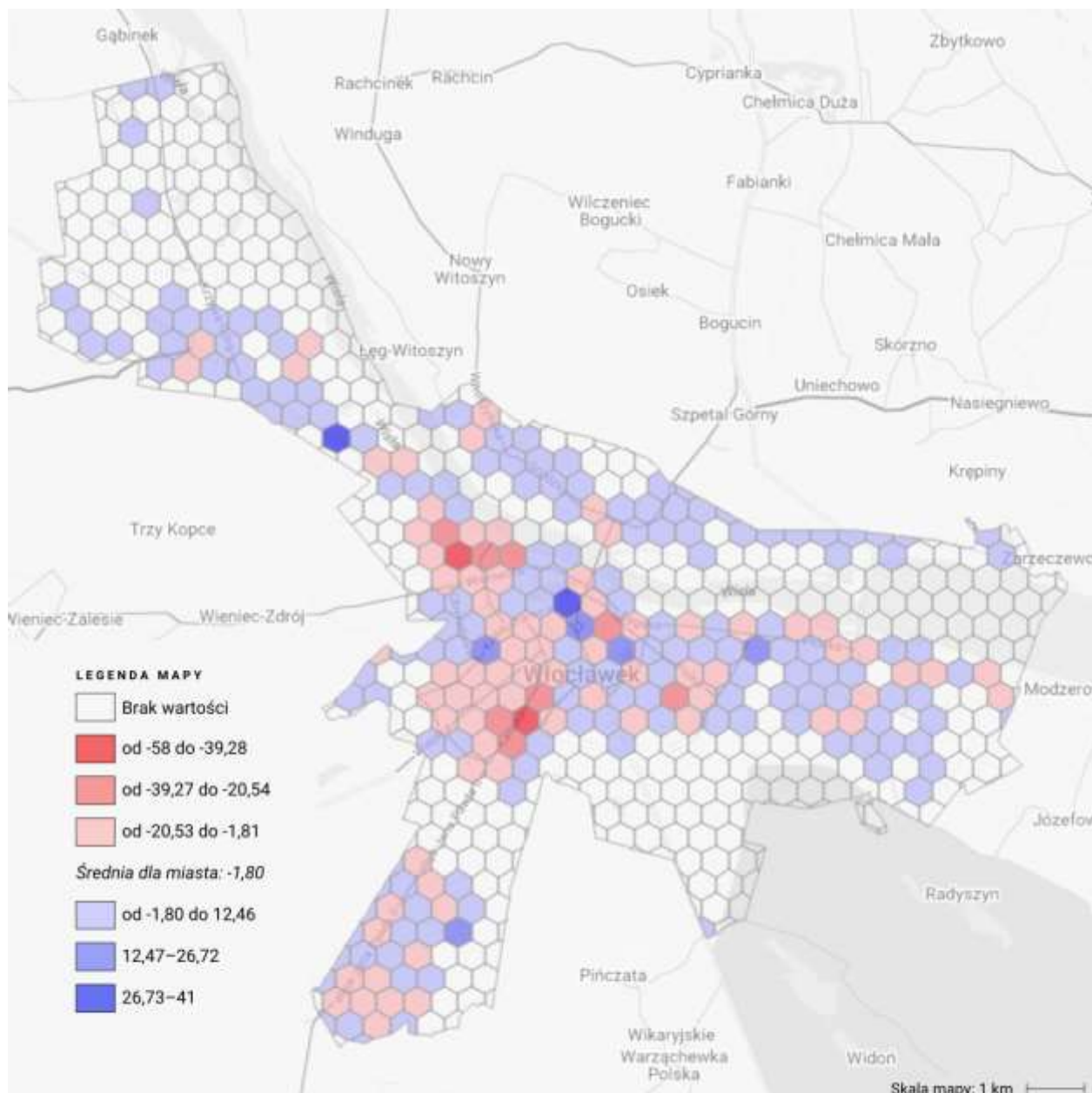

Źródło: Główny Urząd Statystyczny 2016

Najniższy stosunek liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych (po adresach zamieszkania) w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym występuje w Śródmieściu oraz w części jednostek Zachód Przemysłowy, Zazamcze, Południe i Michelin oraz punktowo w jednostkach Wschód Mieszaniowy, Wschód Przemysłowy i Rybnica.

Przedsiębiorczość we Włocławku została także przeanalizowana za pomocą wskaźnika dynamiki liczby podmiotów gospodarczych na danym obszarze (po siedzibie działalności) w okresie minionych 10 lat. Poniższa mapa przedstawia rozkład przestrzenny tej dynamiki w mieście w odniesieniu do lat 2005 i 2015.

Rysunek 26. Dynamika liczby przedsiębiorstw w mieście w odniesieniu do lat 2005 i 2015.[sz./heksagon]

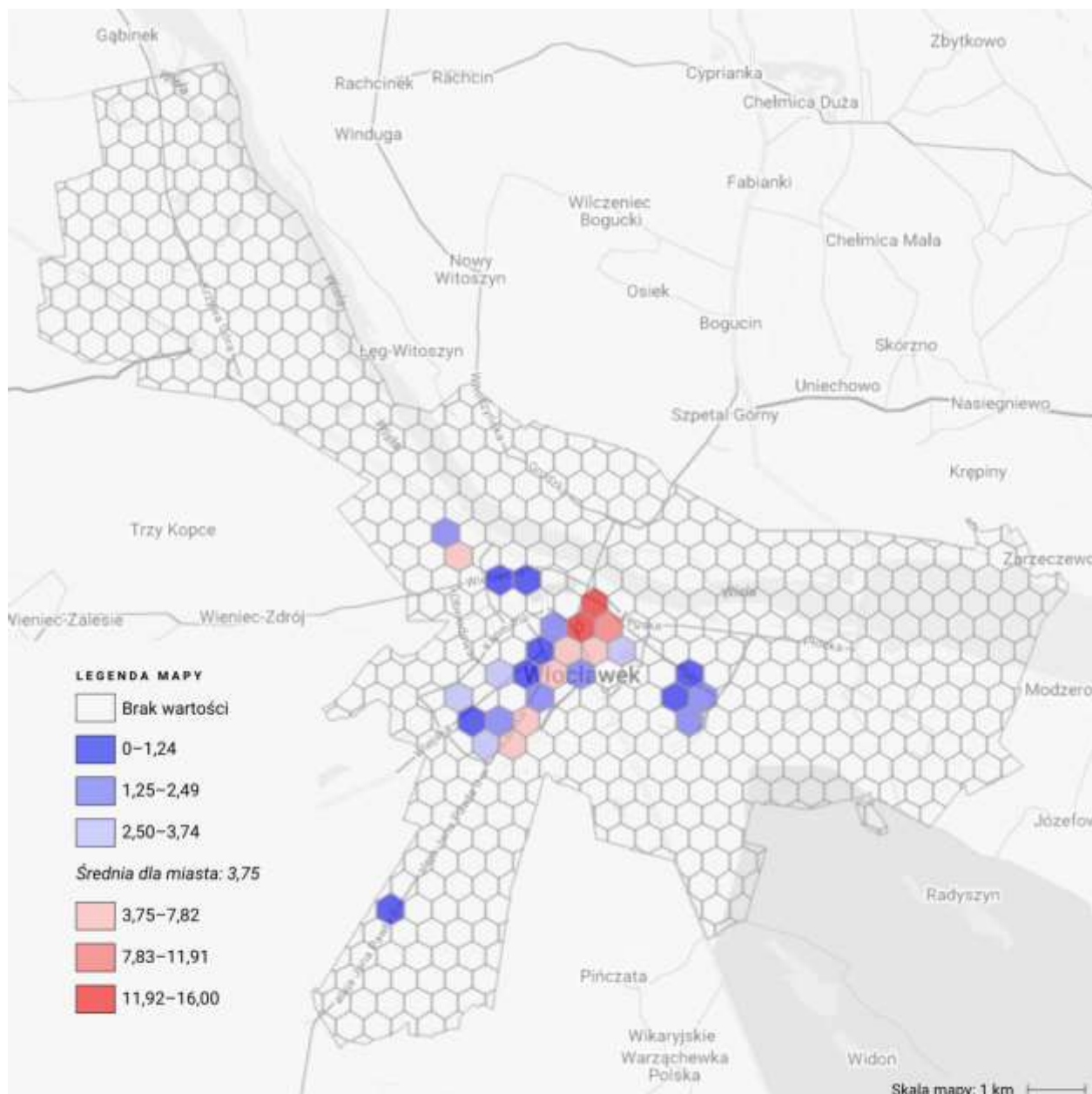

Źródło: Główny Urząd Statystyczny 2005 - 2015

Wskaźnik dynamiki liczby podmiotów gospodarczych (skala kolorów niebieskich oznacza wzrost liczby przedsiębiorstw, czerwonych spadek) prezentowany w rozkładzie przestrzennym wskazuje, że znaczna część miasta charakteryzuje się niewielkim spadkiem liczby przedsiębiorstw, jednak występują również obszary wykazujące regres gospodarczy - w części jednostek Południe (szczególnie w obszarze ograniczonym ulicami Broniewskiego, Kaliską, Smólską) i Zazamcze (szczególnie w obszarze ograniczonym ulicami Chocimską, Promienną, Przyjemną i Bajeczną). Średnia dla miasta na heksagon jest ujemna i wynosi -1,80.

Uzupełniającą informacją obrazującą zjawiska gospodarcze w mieście, są dane odnośnie obecności usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych, takich jak: lombardy, pożyczki-chwilówki, zakłady bukmacherskie oraz handel towarami najtańszymi (tania odzież, „wszystko po 5 zł” itp.). Zbadane zostało występowanie tego zjawiska w całym mieście. Badanie polegało na spisie z natury wszystkich miejsc prowadzenia usług charakterystycznych dla obszarów biedy po adresach.

Rysunek 27. Rozmieszczenie przestrzenne liczby usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych.

Źródło: Urząd Miasta Włocławek styczeń 2016

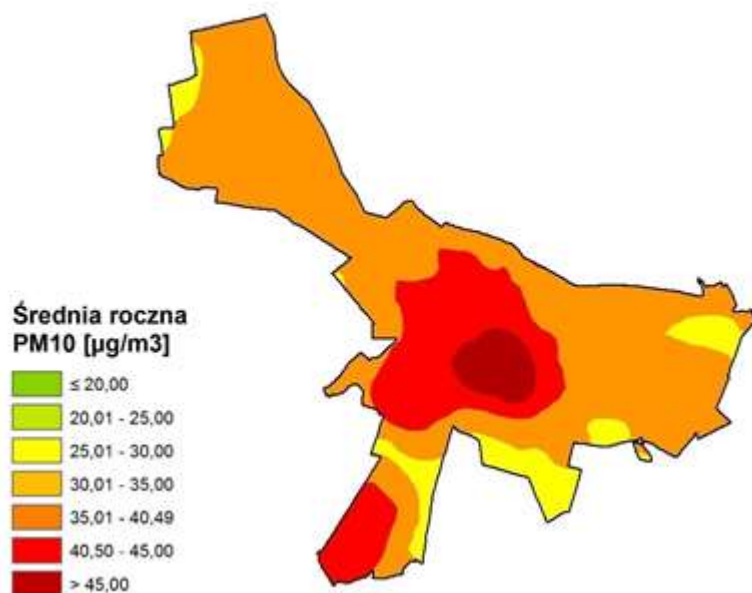
Dokonana analiza miasta pod kątem występowania usług charakterystycznych dla obszarów biedy wykazuje ich największe natężenie w Śródmieściu, w obszarze ulic: Tumskiej, Cyganki, Młynarskiej, Chmielnej, Jagiellońskiej, Warszawskiej, Kościuszki, Kilińskiego i Brzeskiej.

3.2. Zjawiska środowiskowe

Zanieczyszczenie powietrza jest główną przyczyną zagrożenia dla środowiska, w tym dla zdrowia ludzi. We Włocławku jakość powietrza badana jest za pomocą trzech stałych stacji pomiarowych przy ul. Okrzei, Sielskiej i Chełmickiej oraz z wykorzystaniem czasowo eksponowanych próbników w różnych częściach miasta. Zgodnie z „Oceną jakości powietrza i zaobserwowanych jego zmian w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dla strefy miasto Włocławek za rok 2015” miasto znalazło się w najmniej

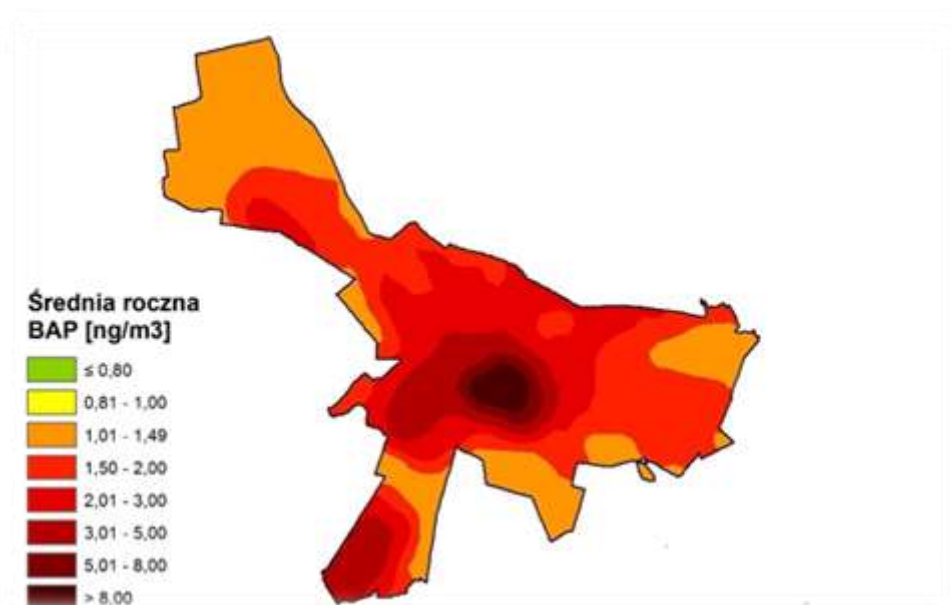
korzystnej klasie C ze względu na częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego 24-godzinnego 50 mg/m³ dla pyłu zawieszonego PM₁₀ (na stacjach przy ul. Okrzei, Sielskiej i Chełmickiej) oraz średniego rocznego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, przekraczającego poziom docelowy (na stacji przy ul. Okrzei). Źródłem tych zanieczyszczeń jest przede wszystkim transport kołowy oraz niskie emisje.

Rysunek 28. Rozkład stężeń 24-godzinnych pyłu PM₁₀ dla Włocławka

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kuj.-pom. za 2015 r. (WIOŚ Bydgoszcz)

Rysunek 29. Rozkład stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu dla Włocławka

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kuj.-pom. za 2015 r. (WIOŚ Bydgoszcz)

Rozkład przestrzenny zjawiska zanieczyszczenia powietrza we Włocławku pyłem PM₁₀ oraz benzo(a)pirenem pokazuje największe przekroczenia stężeń w Śródmieściu i na Wschodzie Mieszkaniowym.

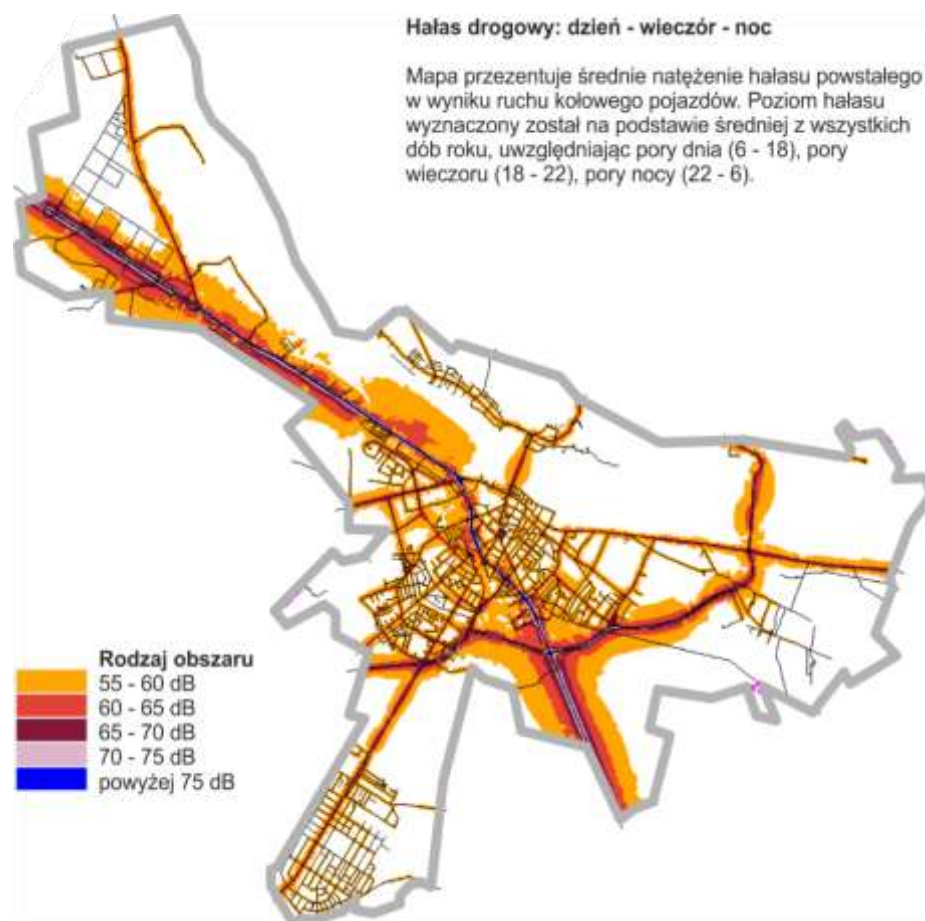

Kolejnym negatywnym zjawiskiem środowiskowym poddanym analizie jest tzw. zanieczyszczenie akustyczne, a więc hałas emitowany do środowiska.

W niniejszej diagnozie poddano analizie hałas drogowy, kolejowy i przemysłowy.

W granicach administracyjnych miasta Włocławka przebiegają drogi: krajowe - 27,5 km, wojewódzkie - 0,9 km, powiatowe - 51,1 km i gminne - 129,1 km. Nałożenie funkcji ruchu tranzytowego i wewnętrznego jest jedną z głównych przyczyn nadmiernego obciążenia elementów sieci drogowej. Obecnie, jedną z najbardziej obciążonych ulic miasta jest odcinek drogi krajowej Nr 91 oraz drogi krajowej nr 62.

Rysunek 30. Hałas drogowy (dzień-wieczór-noc we Włocławku)

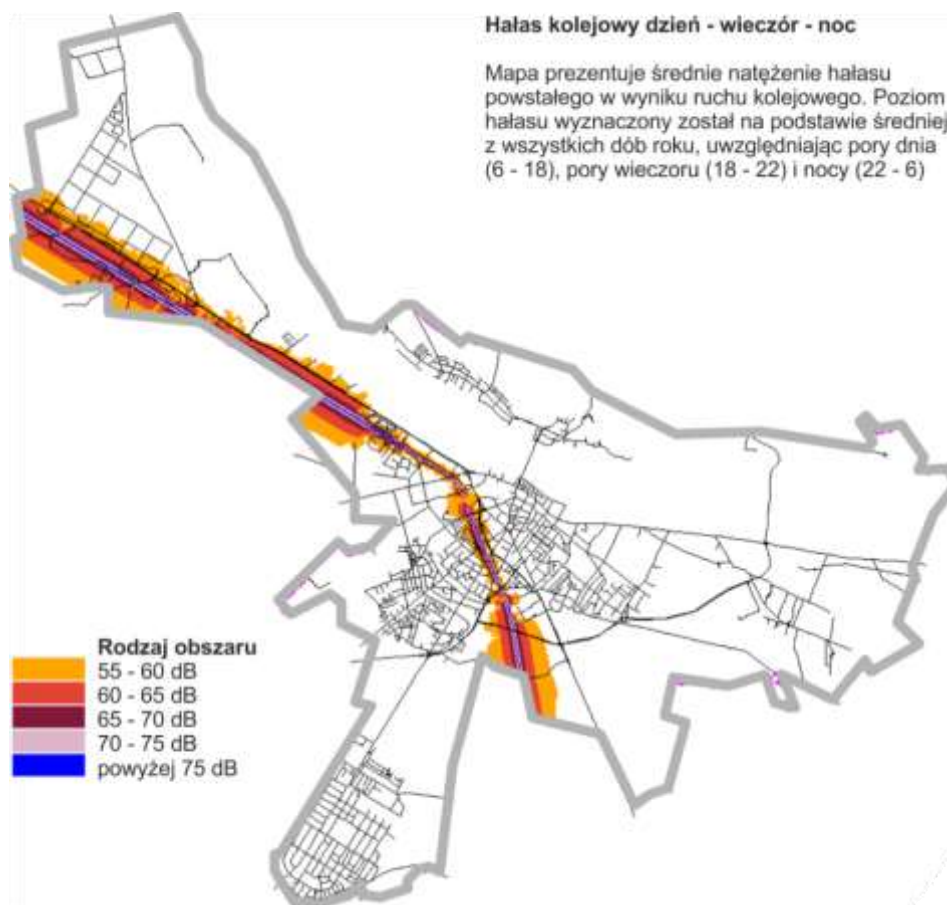

Źródło: Mapa akustyczna Włocławka

Włocławek znajduje się pomiędzy dwoma węzłami kolejowymi: Toruniem i Kutnem, na trasie Północ – Południe. Przez miasto przebiega linia kolejowa nr 18 (relacji Kutno – Włocławek – Toruń – Bydgoszcz), która jest dwutorowa i zelektryfikowana. Odbyna się na niej ruch pasażerski i towarowy.

Długość linii kolejowej w granicach administracyjnych miasta wynosi ok. 12 km. Na terenie miasta funkcjonują trzy dworce i stacje kolejowe: Włocławek, Włocławek Zazamcze, stacja Włocławek Brzezie.

Rysunek 31. Hałas kolejowy (dzień – wieczór – noc) we Włocławku

Źródło: Mapa akustyczna Włocławka

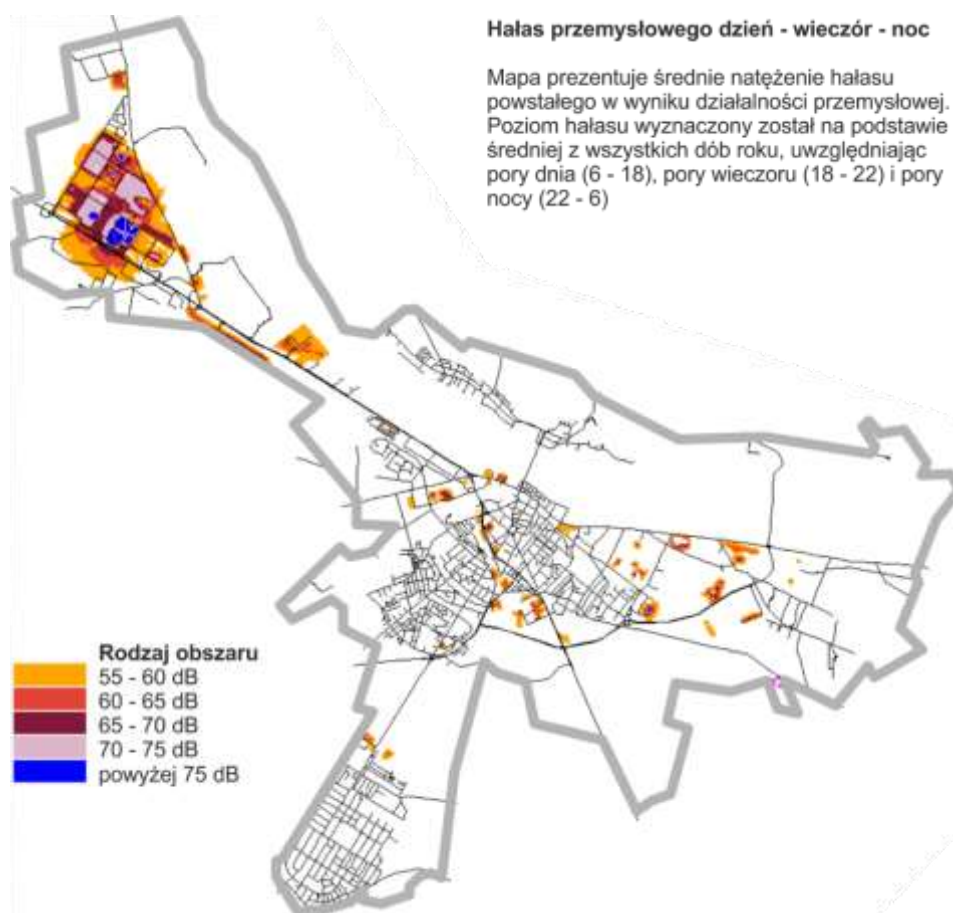
Natężenie hałasu jest zróżnicowane na przebiegu linii kolejowej z największym jego natężeniem na odcinkach przygranicznych miasta.

Włocławek jest znaczącym ośrodkiem przemysłowym oraz zapleczem usługowym dla rolniczego regionu. W mieście działa szereg przedsiębiorstw z branży przemysłu chemicznego, metalowego, elektromaszynowego, ceramicznego i rolno-spożywczego.

Do obliczeń hałasu przemysłowego, na potrzeby mapy akustycznej Włocławka, uwzględnionych zostało 61 zakładów przemysłowych i handlowo-usługowych. Zakłady przemysłowe uwzględnione w obliczeniach mapy akustycznej stanowią reprezentatywną charakterystykę działalności produkcyjno-gospodarczej występującej na terenie Włocławka.

Rysunek 32. Hałas przemysłowy (dzień – wieczór – noc) we Włocławku

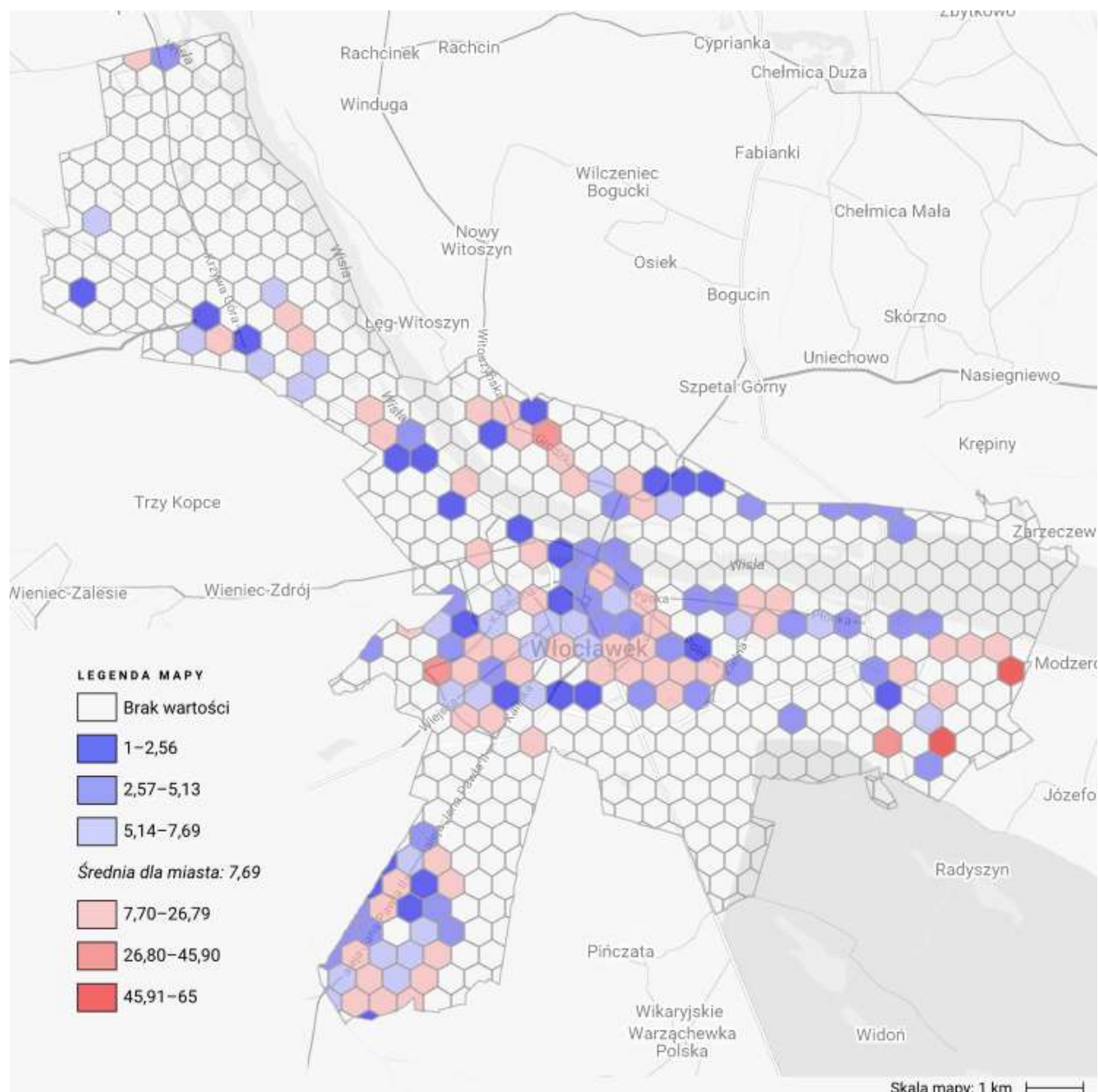

Źródło: Mapa akustyczna Włocławka

Największe natężenie hałasu przemysłowego występuje na Zachodzie Przemysłowym.

Następnym negatywnym zjawiskiem środowiskowym poddanym analizie jest występowanie azbestu w postaci eternitu na budynkach. Poniższa mapa przedstawia rozmieszczenie przestrzenne tego zjawiska.

Rysunek 33. Rozmieszczenie przestrzenne liczby budynków pokrytych eternitem (występowanie azbestu)

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2015

Rozmieszczenie budynków pokrytych eternitem nie wykazuje szczególnych koncentracji. Najwięcej takich budynków występuje na osiedlu Rybnica (ogródki działkowe).

3.3. Zjawiska techniczne

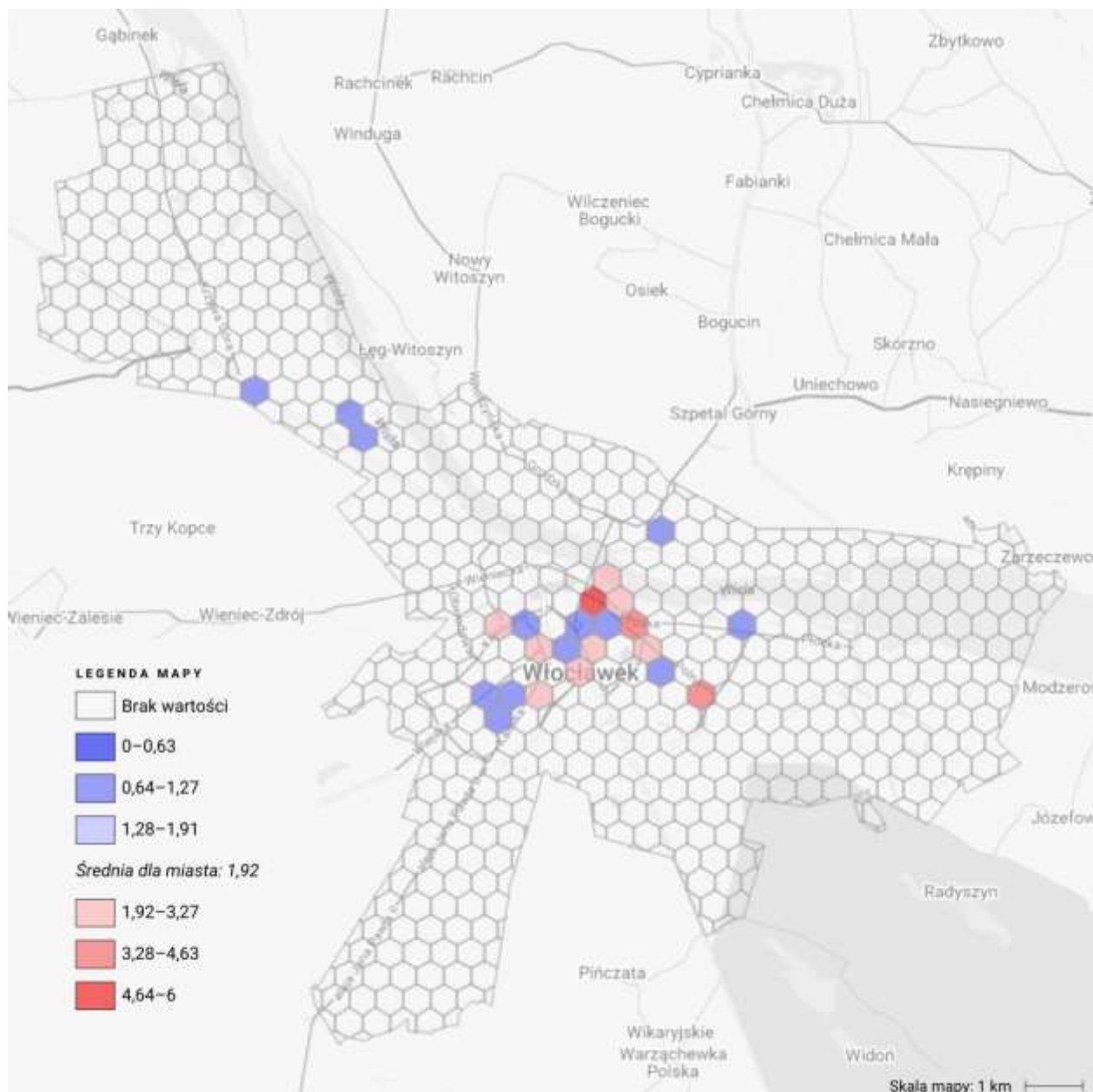
Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk technicznych należy przeanalizować w szczególności: stan techniczny budynków, szczególnie zabudowy mieszkaniowej.

Stan techniczny budynków nie ma obecnie we Włocławku pełnej inwentaryzacji i nie można na podstawie posiadanych danych stworzyć pełnego obrazu statystycznego tego stanu w rozkładzie przestrzennym.

Poniższa mapa przedstawia rozkład przestrzenny budynków wyłączonych częściowo lub w całości z użytkowania na terenie miasta na podstawie art. 68 ustawy Prawo

budowlane (decyzje Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego dla miasta Włocławek wg stanu na 2015 rok).

Rysunek 34. Budynki wyłączone z użytkowania

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2015

Analiza mapy pozwala zauważyć, iż największa koncentracja budynków wyłączonych częściowo lub w całości z użytkowania na terenie miasta została wykazana w Śródmieściu, natomiast w pozostałych jednostkach zjawisko występuje punktowo.

3.4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych należy przeanalizować w szczególności: niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny oraz niedobór lub niską jakość terenów publicznych.

W celu określenia obszarów miasta o niewystarczającym wyposażeniu w infrastrukturę techniczną zebrano do analizy dane dla miasta odnośnie ulic, które nie zostały podłączone do kanalizacji oraz sieci ciepłowniczej. Z danych GUS za 2015 rok wynika, iż 93% mieszkańców korzysta z miejskiej sieci kanalizacyjnej, w związku z powyższym szczegółowo przebadano dostęp do sieci ciepłowniczej. Dane te, pozyskane dla całych ulic, z uwagi na brak możliwości ich zebrania po adresach nieruchomości, przedstawiono w tabeli oraz na mapie.

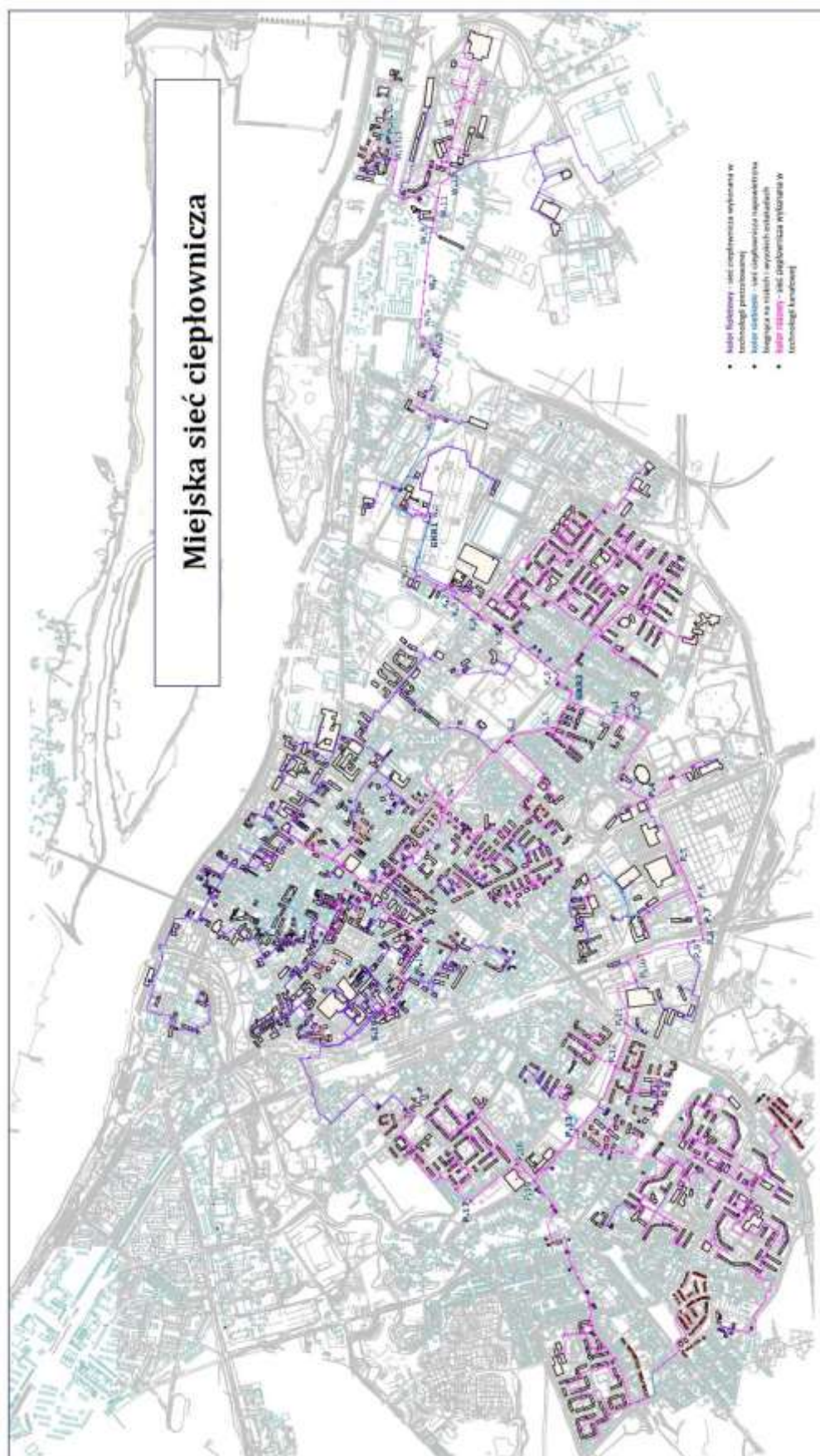
Tabela 10. Wykaz ulic bez miejskiej sieci ciepłowniczej

Ulice, w których nie przebiega miejska sieć ciepłownicza		
Asnyka	Kryniczna	Słoneczna
Bagienna	Kujawska	Słowicza
Barska	Leśna	Smolna
Bechiego	Lisia	Sportowa
Biskupia	Lotnicza	Spółdzielcza
Błotna	Lunewil	Srebrna
Boczna	Łazienna	Starodębska
Borowska	Łęgska	Stodólna
Broniewskiego	Łubna	Strugaczy
Browarna (cz.)	Marsa	Szuwarowa
Bulwary	Matebudy	Trzcinowa
Chmielna	Moniuszki	Tumska
Ciasna	Nagórskiego	Weselna
Cicha	Noakowskiego	Wesoła
Dąbrowskiego	Nowcy	Węglowa
Dojazdowa	Obwodowa	Wiejska
Dziewińska	Okreżna	Wilcza
Gajowa	Okrzei	Witosa
Górskiego	Orzechowa	Wolność
Jasna	Orzeszkowej	Wronia
Kapitulna	Piekarska (cz.)	Wspólna
Kochanowskiego	Płocka	Zacisze
Kombatantów	Południowa	Zbiegniewskiej
Komunalna	Przedmiejska (cz.)	Zgodna
Konopnickiej	Rakutowska	Żabia
Krótką	Robotnicza	Żeromskiego
Krucza	Rybacka	Żwirki i Wigury
Królewiecka	Sadowa	
Kruszyńska	Skorupki	
3 Maja (od ul. Żabiej do ul. Tumskiej)	Słodowska	

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej we Włocławku, 2016

Rysunek 35. Sieć ciepłownicza we Włocławku.

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej we Włocławku, 2016

Miejskiej sieci ciepłowniczej brakuje w Michelinie, na Zawisłu, Zachodzie Przemysłowym oraz Zazamczu (gdzie występuje odrębna sieć spółdzielni mieszkaniowej), a także w znacznej, szczególnie centralnej części miasta. Brak dostępu do sieci ciepłowniczej ma prawie cała zabudowa jednorodzinna miasta oraz zabudowa wielorodzinna kamienic w Śródmieściu. Spowodowane jest to częściowo niechęcią właścicieli nieruchomości do podłączania się do sieci wynikającą z przyczyn ekonomicznych – w domkach jednorodzinnych indywidualne systemy ogrzewania są niejednokrotnie tańsze (piece spalające wszystko). Dużą część kamienic w Śródmieściu zamieszkują osoby z zadłużeniem czynszowym, które nie są w stanie pokryć kosztów zmiany systemu ogrzewania i jego dalszego utrzymania. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej jako spółka prawa handlowego kieruje się w swych działaniach rachunkiem ekonomicznym nie podejmując działań inwestycyjnych w przypadku braku zainteresowania potencjalnych odbiorców usługi.

Obecnie we Włocławku nie jest prowadzona inwentaryzacja jakości terenów publicznych i nie ma możliwości na podstawie posiadanych danych stworzyć obrazu statystycznego tego stanu.

Niemniej, miasto w uwagi na położenie w otoczeniu lasów, daje mieszkańcom naturalne, zielone miejsca wypoczynku i rekreacji. Ponadto, położenie nad Wisłą, urządzony bulwar nadwiślański (m.in. plac zabaw dla dzieci, siłownia na świeżym powietrzu, ciąg pieszo-rowerowy i liczne ławki), dwa parki miejskie w Śródmieściu, dają możliwość rekreacji i wypoczynku wszystkim mieszkańcom miasta. W obszarach zabudowy blokowej występują miejsca zieleni i place zabaw dla dzieci, szczególnie w obrębie szkół, czego brakuje w obrębie zabudowy staromiejskiej.

4. Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji

Dokonana diagnoza miasta pozwala na wskazanie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, po wykonanych pogłębianych badaniach wraz z ich analizą.

4.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

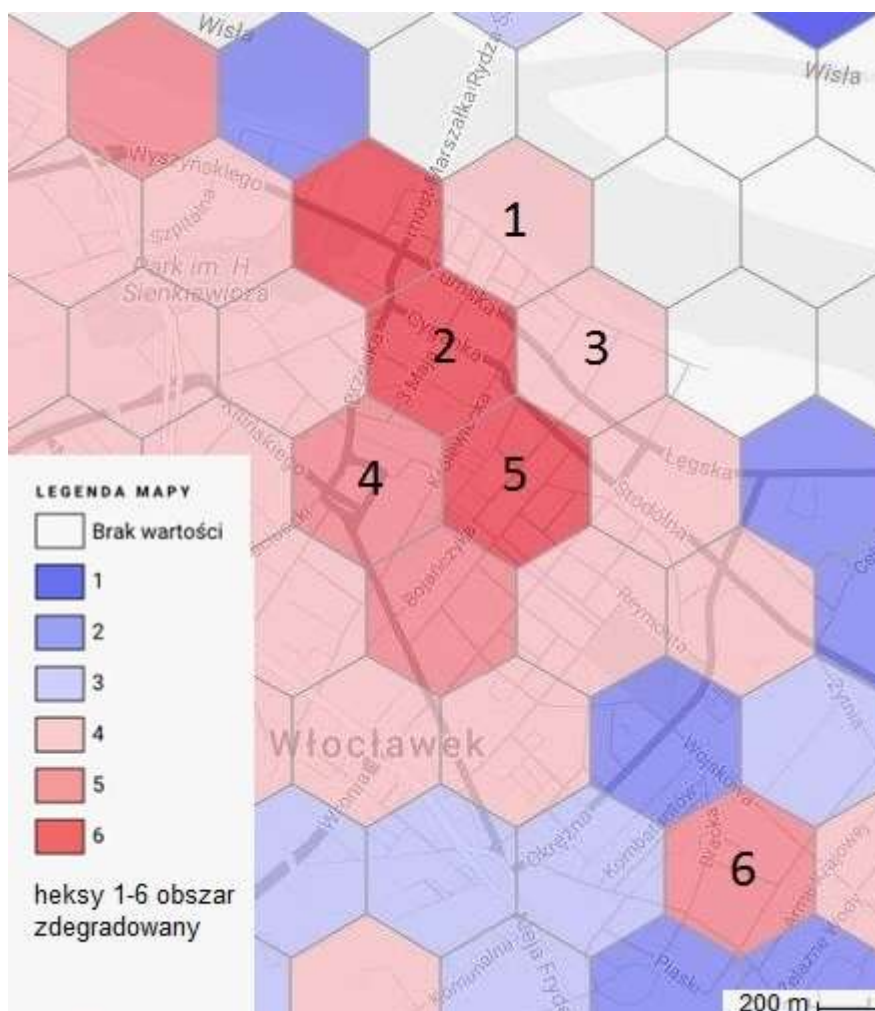
Obszar zdegradowany został wyznaczony poprzez sprawdzenie współwystępowania w obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wskaźników pozaspółecznych o największym natężeniu.

Analiza współczynnika koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i zjawisk pozaspółecznych dla całego miasta pokazała, iż nałożenie się zjawisk wstępuje w Śródmieściu oraz na Wschodzie Mieszkaniowym.

Poniższy rysunek oraz tabela przedstawiają obszary, w których nałożyły się zjawiska społeczne oraz pozaspółeczne.

Rysunek 36. Współwystępowania zjawisk w obszarze negatywnych zjawisk społecznych

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

W poniższej tabeli zostało przedstawione natężenie występowania wskaźnika syntetycznego (K_s) we wskazanym obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i w celu delimitacji obszaru zdegradowanego dokonano szeregu analiz wskaźników pozaspółecznych:

- wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym roku (G_1),
- wskaźnika dynamiki liczby podmiotów gospodarczych na danym obszarze w okresie minionych 10 lat (G_2),
- liczby usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych (G_3),
- liczby budynków wyłączonych częściowo lub w całości z użytkowania na terenie miasta,
- liczby budynków pokrytych eternitem – występowanie azbestu,

Tabela 11. Współwystępowanie zjawisk pozaspołecznych w obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

Nr poszczególnego pola odniesienia (heksagon)	Ks - współczynnik koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	G1 - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	G2 - Dynamika liczby przedsiębiorstw w mieście lata 2010 i 2015	G3 - Liczba usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych	budynki wyłączone z użytkowania	występowanie azbestu
1	p 4	p 6	p 3	p 0	p 4	p 2
2	p 6	p 5	p 4	p 6	p 6	p 4
3	p 4	p 6	p 3	p 0	p 4	p 2
4	p 5	p 3	p 2	p 6	p 2	p 2
5	p 6	p 5	p 5	p 5	p 2	p 3
6	p 5	p 6	p 3	p 0	p 0	p 4

p- poziom natężenia zjawiska

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Za obszar zdegradowany należy uznać pola, w których natężenie negatywnych zjawisk jest najsilniejsze, tj. przybiera wartości najmniej korzystne od średniej, czyli na poziomach 5 i 6.

W wyniku przeprowadzonych analiz wyodrębnione zostały 2 podobszary zdegradowane:

- Podobszar zdegradowany I o powierzchni ok. 73 ha zlokalizowany w Śródmieściu, położony pomiędzy ulicami: Towarową, Łęską, Chmielną, Jagiellońską, Św. Antoniego, Zielonym Rynkiem, Miedzianą, Królewiecką, Starodębską, Reja, Polskiej Organizacji Wojskowej, Pułaskiego, Kościuszki, Kilińskiego, Mickiewicza, Słowackiego, Brzeską, Orlą, Wojska Polskiego, Placem Kopernika, Wyszyńskiego, Gdańską oraz brzegiem rzeki Wisły na odcinku od ulicy Gdańskiej do ulicy Towarowej.

Rysunek 37. Podobszar zdegradowany nr I

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

- podobszar zdegradowany II o powierzchni ok. 16,2 ha zlokalizowany na Wschodzie Mieszkaniowym, położony pomiędzy ulicami: Wojskową, Armii Krajowej, Leśną oraz Weselną.

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Analiza ww. podobszarów wykazała równocześnie:

- brak dostępu do sieci ciepłowniczej w zabudowie wielorodzinnej kamienic w podobszarze I oraz zabudowie jednorodzinnej podobszaru II,
- największe przekroczenia stężeń pyłu PM10 oraz benzo(a)pirenu w obu podobszarach,
- brak zanieczyszczenia akustycznego w obu podobszarach.

4.2. Pogłębione badania podobszarów zdegradowanych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji wykonano pogłębione badania i analizę podobszarów zdegradowanych I i II, zmierzającą do wskazania obszarów o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk, jednocześnie biorąc pod uwagę istotne miejsca (potencjały) w podobszarach zdegradowanych, które mogą wzmocnić proces rewitalizacji. Zakres przeprowadzonych badań:

a) bezrobocie – wywiady z pracownikami społecznymi, których rejony pokrywają się z podobszarami zdegradowanymi, w celu wyznaczenia obszarów o szczególnej koncentracji bezrobocia.

Pracownicy pomocy społecznej potwierdzają, że podobszary zdegradowane są obszarami szczególnej koncentracji bezrobocia. Zwracają jednocześnie uwagę, że przyczyną tej sytuacji jest przyjęty i dziedziczony styl życia, oparty o zasiłki z pomocy społecznej. Mieszkańcy bezrobotni nie szukają pracy, uważają że nie opłaca się pracować za oferowane wynagrodzenie. Duży problem z podjęciem pracy mają matki samotnie wychowujące dzieci, bądź matki z rodzin wielodzietnych, w których ojciec nie wywiązuje się z opieki nad dziećmi, ponieważ nie mają z kim zostawić dzieci, a oferowana praca jest zmianowa lub popołudniowa.

Ulice szczególnej koncentracji problemu bezrobocia w podobszarze zdegradowanym I, wg pracowników społecznych to: 3 Maja, Bulwary Marszałka Piłsudskiego, Cyganka, Gdańska, Królewiecka, Maślana, Matebudy, Piekarska, Przedmiejska, Stary Rynek, Stodólna, Szpichlerna, Tumska, Wiślana, Zamcza, Zapiecek, Żabia.

Ulice szczególnej koncentracji problemu bezrobocia w podobszarze zdegradowanym II, wg pracowników społecznych to: Ptasia i Bracka.

b) ubóstwo i wykluczenie społeczne – wywiady z pracownikami społecznymi, których rejony pokrywają się z podobszarami zdegradowanymi, w celu wyznaczenia obszarów o szczególnej koncentracji ubóstwa i wykluczenia.

Pracownicy pomocy społecznej potwierdzają, że podobszary zdegradowane są obszarami szczególnej koncentracji ubóstwa i wykluczenia. W ich opinii przyczyną takiego stanu jest przyjęty styl życia, oparty o pomoc społeczną, roszczeniowa postawa, brak motywacji i wzorców do dążenia do innego standardu życia. Twierdzą, że w Śródmieściu wytworzyła się wręcz taka kultura życia oparta na zasiłkach, która jest dziedziczona z pokolenia na pokolenie.

Ulice szczególnej koncentracji problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego w podobszarze zdegradowanym I, wg pracowników społecznych to: 3 Maja, Bulwary Marszałka Piłsudskiego, Cyganka, Gdańska, Królewiecka, Maślana, Matebudy, Piekarska, Przedmiejska, Stary Rynek, Stodólna, Szpichlerna, Tumska, Wiślana, Zamcza, Zapiecek, Żabia.

Ulice szczególnej koncentracji problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego w podobszarze zdegradowanym II, wg pracowników społecznych to: Ptasia i Bracka.

c) przestępczość

– wywiad z Komendantem Miejskim Policji we Włocławku oraz dzielnicowymi, których rejony/rewiry pokrywają się z podobszarami zdegradowanymi, w celu wyznaczenia obszarów szczególnie niebezpiecznych.

W opinii Komendanta Policji oraz dzielnicowych, podobszar zdegradowany I nie jest obecnie obszarem miasta o szczególnej koncentracji problemów przestępczości. Tak było 15-20 lat temu i został wśród mieszkańców miasta taki stereotyp. Większość osób, z którymi były problemy w tym zakresie już tu nie mieszka. Częściej do zdarzeń kryminalnych dochodzi na osiedlach, choć najwięcej w okolicach dworca i Wzorcowni, ze względu na obecność tam większej liczby ludzi i sklepów.

W związku z powyższym, nie można jednoznacznie stwierdzić że to podobszar z największymi problemami w tym zakresie, choć jest tu niebezpiecznie, szczególnie w godzinach wieczornych.

Ulice niebezpieczne w podobszarze zdegradowanym I, wg policjantów, to: 3 Maja, Bulwary Marszałka Piłsudskiego, Cyganka, Gdańska, Maślana, Matebudy, Piekarska, Stary Rynek, Szpichlerna, Tumska, Wiślana, Zamcza, Zapiecek, Żabia.

Ulice szczególnie niebezpieczne w podobszarze zdegradowanym II, wg policjantów, to: Bracka, Ptasia, Leśna.

– sondaż z mieszkańcami odnośnie ulic najbardziej niebezpiecznych

W podobszarze zdegradowanym I mieszkańcy wskazują jednoznacznie jako ulice szczególnie niebezpieczne: Tamską, Łęgską, 3 Maja, Cyganekę, Żabią, Piekarską, Królewiecką i część Stodólnej.

Mieszkańcy podobszaru zdegradowanego II wskazują jako ulice niebezpieczne Bracką i Ptasią.

d) poziom edukacji - wywiady z pedagogami szkół, których rejony pokrywają się z podobszarem zdegradowanym, w celu wyznaczenia obszarów o najniższym poziomie edukacji, ze względu na gorsze warunki życia i otoczenie społeczne.

Pedagodzy szkolni potwierdzili, że wskazane podobszary zdegradowane, to jednocześnie obszary miasta, w którym zachodzą negatywne zjawiska, wpływające na poziom edukacji. Wskazują, że przyczynami tego problemu są przede wszystkim:

- styl życia rodziców dzieci, oparty na zasiłkach, niechęci do pracy. Z tego powodu również dzieci nie przykładają się do nauki,
- bardzo niskiej jakości standardu życia rodziców i złe warunki mieszkaniowe,
- brak odpowiedniej opieki i wzorców ze strony rodziców.

Ulice szczególnej koncentracji problemów edukacyjnych, wynikających ze środowiska życia dzieci i młodzieży wg pedagogów szkół w podobszarze zdegradowanym I, to ulice: 3 Maja, Bulwary Marszałka Piłsudskiego, Cyganka, Gdańska, Jagiellońska, Kraszewskiego, Maślana, Matebudy, Piekarska, Przedmiejska, Stary Rynek, Szpichlerka, Tumska, Wiślana, Zamcza, Zapiecek, Żabia, a w podobszarze zdegradowanym II to ulica Ptasia, gdzie usytuowane są bloki socjalne.

e) kapitał społeczny i poziom uczestnictwa w życiu publicznym - wywiad z Dyrektorem Centrum Organizacji Pozarządowych we Włocławku oraz osobą odpowiedzialną z ramienia urzędu miasta za współpracę z organizacjami pozarządowymi, w celu wyznaczenia obszarów miasta o najniższym poziomie kapitału społecznego i uczestnictwa w życiu publicznym.

W opinii osób odpowiedzialnych za współpracę z organizacjami pozarządowymi, mieszkańcy podobszaru zdegradowanego I są bardziej aktywni w zakresie uczestnictwa w inicjatywach organizacji pozarządowych od pozostałych mieszkańców miasta, choć nie ma w mieście specjalnego programu grantowego na działania w Śródmieściu. Mieszkańcy z tego obszaru chętnie angażują się we wszystkie projekty realizowane przez organizacje pozarządowe, w tym także w wolontariat. Dzięki działaniom ukierunkowanym na dzieci, również angażują się rodzice.

W opinii respondentek są to mieszkańcy z dużym potencjałem, zaangażowani w wiele inicjatyw, jednak częściej wybierający te działania, podczas których mogą coś otrzymać (np. nagrody, paczki czy posiłki).

Mieszkańcy podobszaru zdegradowanego II nie wykazują zaangażowania społecznego. Jednocześnie zwrócono uwagę, że mieszkańcy podobszarów zdegradowanych mają trudności z realizacją nawet prostych zadań, potrzebują opiekuna przy realizowanych zadaniach. Nie angażują się w projekty zbyt „intelektualne”, zbyt trudne. Charakterystyczna jest również postawa roszczeniowa.

f) poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym – wywiad z Dyrektorem Centrum Kultury Browar „B” we Włocławku i przedstawicielami instytucji kultury, w celu wyznaczenia obszarów o najniższym uczestnictwie mieszkańców w kulturze.

W opinii przedstawiciela instytucji kultury, poziom uczestnictwa w kulturze mieszkańców podobszarów zdegradowanych jest na bardzo niskim poziomie.

Mieszkańcy uczestniczą jedynie w prostych wydarzeniach, takich jak festyny z muzyką disco polo, ewentualnie w wydarzeniach, podczas których rozdawane są np. paczki dla dzieci. W zasadzie poza pojedynczymi przypadkami, mieszkańcy Ci, nie uczestniczą w zajęciach warsztatowych, rozwijających ich talenty. Nie zgłaszają swoich prac, projektów czy pomysłów w organizowanych konkursach. Nie uczestniczą w zajęciach płatnych, nawet kiedy opłaty są symboliczne, a także w darmowych, jeśli instytucja nie oferuje nic co mieszkańcy mogliby otrzymać.

Przyczyną wycofania dzieci i młodzieży z życia kulturalnego, w opinii przedstawiciela instytucji kultury, jest brak odpowiednich wzorców ze strony rodziców, uzależnienie od stylu życia, którego fundamentem jest pomoc społeczna, nieumiejętność radzenia sobie z życiowymi sytuacjami i bardzo niska świadomość.

Ulice o największej koncentracji osób wycofanych z życia kulturalnego w podobszarze zdegradowanym nr I to: 3 Maja, Cyganka, Stary Rynek i obszar wokół, Szpichlerna, Tumaska, Żabia. Natomiast w podobszarze zdegradowanym nr II to ulice Ptasia i Bracka.

g) poziom rozwoju gospodarczego – badania polegające na spisie z natury liczby lokali do wynajęcia, w celu wyznaczenia obszarów o największej liczbie pustostanów.

Uzupełniającą informacją o problemach gospodarczych są dane zebrane podczas badań terenowych w podobszarach zdegradowanych o rozmieszczeniu przestrzennym opuszczonych lokali na działalność gospodarczą nie znajdujących najemców, lokale-pustostany pozostające bez użytkownika lub lokale na sprzedaż. Nasycenie takich miejsc jest pośrednią przesłanką dla stwierdzenia niskiego poziomu przedsiębiorczości na danym obszarze.

Jednocześnie przeprowadzono badania terenowe potwierdzające analizowane w rozdziale 3.1 występowanie usług charakterystycznych dla obszarów biedy: lombardów, pożyczek-chwilówek, zakładów bukmacherskich oraz handlu towarami najtańszymi (tania odzież, „wszystko po 5 zł” itp.).

Badania polegały na spisie z natury liczby wszystkich lokali użytkowych, opuszczonych lokali użytkowych po adresach, przedsiębiorstw biedy w podobszarach zdegradowanych, na każdej z ulic. Zebrane informacje wprowadzono do arkusza kalkulacyjnego, liczbę lokali zsumowano po ulicach i obliczono udział procentowy w ogólnej liczbie lokali użytkowych na danej ulicy.

Tabela 12. Liczba opuszczonych lokali i przedsiębiorstw biedy na poszczególnych ulicach podobszaru zdegradowanego I (badania własne, 2016)

Lp.	Ulica	Liczba lokali usługowych	Liczba lokali opuszczonych	% lokali opuszczonych	Liczba wynajętych/zajętych lokali	W tym liczba przedsiębiorstw biedy	Przeds. biedy w lokalach wynajętych (%)
1.	3 Maja	91	42	46%	49	9	18%
2.	20 stycznia	0	0	0%	0	0	0%
3.	Bednarska	0	0	0%	0	0	0%
4.	Bojańczyka Jerzego (do Warszawskiej)	24	3	13%	21	0	0%
5.	Browarna	0	0	0%	0	0	0%
6.	Brzeska	12	4	33%	8	1	13%
7.	Bukowa (pomiędzy Chmielną i Św.	1	0	0%	1	0	0%

Lp.	Ulica	Liczba lokali usługowych	Liczba lokali opuszczonych	% lokali opuszczonych	Liczba wynajętych/zajętych lokali	W tym liczba przedsięwzięć -biorstw biedy	Przeds. biedy w lokalach wynajętych (%)
	Antoniego)						
8.	Bulwary im. marsz. Piłsudskiego	1	0	0%	1	0	0%
9.	Chmielna	16	2	13%	14	0	0%
10.	Chopina Fryderyka (do Chmielnej)	16	3	19%	13	3	23%
11.	Cyganka	32	16	50%	16	0	0%
12.	Gdańska	1	0	0%	1	0	0%
13.	Jagiellońska (pomiędzy Chmielną i Św. Antoniego)	13	2	15%	0	0	0%
14.	Kilińskiego	12	2	0%	12	0	0%
15.	Kościuszki	21	0	0%	21	0	0%
16.	Kowalska	0	0	0%	0	0	0%
17.	Kraszewskiego Józefa Ignacego (pomiędzy Chmielną i Św. Antoniego)	7	3	43%	0	0	0%
18.	Królewiecka	44	15	34%	29	4	13%
19.	Łęgska	6	5	83%	1	0	0%
20.	Maślana	1	0	0%	1	0	0%
21.	Matebudy	0	0	0%	0	0	0%
22.	Mickiewicza	4	0	0%	4	0	0%
23.	Miedziana	6	0	0%	6	0	0%
24.	Młynarska	7	2	29%	6	0	0%
25.	Orla	6	0	0%	6	0	0%
26.	Paderewskiego Ignacego Jana	0	0	0%	0	0	0%
27.	Piekarska	73	20	27%	53	7	13%
28.	Plac Kopernika	0	0	0%	0	0	0%
29.	Plac Wolności	37	3	8%	34	4	11%
30.	Przechodnia	5	2	40%	3	0	0%
31.	P.O.W.	1	0	0%	1	0	0%
32.	Pułaskiego	0	0	0%	0	0	0%
33.	Przedmiejska	27	5	19%	22	2	9%
34.	Reja	16	0	0%	15	1	6%
35.	Reymonta Władysława (pomiędzy Chmielną i Św. Antoniego)	3	0	0%	3	1	33%
36.	Rybacka	0	0	0%	0	0	0%
37.	Rzemieślnicza	0	0	0%	0	0	0%
38.	Słowackiego	1	0	0%	1	0	0%
39.	Srebrna	3	1	33%	2	1	50%
40.	Stary Rynek	2	1	50%	1	0	0%

Lp.	Ulica	Liczba lokali usługowych	Liczba lokali opuszczonych	% lokali opuszczonych	Liczba wynajętych/zajętych lokali	W tym liczba przedsięwzięć -biorstw biedy	Przeds. biedy w lokalach wynajętych (%)
41.	Stodólna (pomiędzy Królewiecką i Ogniwą)	13	3	23%	10	0	0%
42.	Szczęśliwa	4	1	25%	3	0	0%
43.	Szpiczlerna	0	0	0%	0	0	0%
44.	Św. Antoniego	47	11	23%	36	2	5%
45.	Św. Jana	0	0	0%	0	0	0%
46.	Targowa	5	1	20%	4	0	0%
47.	Towarowa	1	0	0%	1	0	0%
48.	Tumska	11	11	100%	0	0	0%
49.	Warszawska	25	1	4%	26	4	15%
50.	Wiślana	1	0	0%	1	0	0%
51.	Wojska Polskiego (do Orlej)	4	0	0%	4	0	0%
52.	Wyszyńskiego Stefana (do Gdańskiej)	1	0	0%	1	0	0%
53.	Zamcza	1	0	0%	1	0	0%
54.	Zapiecek	2	1	50%	1	1	100%
55.	Zduńska	17	3	18%	14	2	14%
56.	Zielony Rynek	42	8	19%	34	4	11%
57.	Złota	6	1	17%	5	0	0%
58.	Związków Zawodowych	5	0	0%	5	0	0%
59.	Żabia	14	7	50%	7	2	28%
60.	Żołnierska	0	0	0%	0	0	0%
	Razem	689	179	26%	501	49	10%

Źródło: PZR Consulting Sp. Z o.o., Urząd Miasta Włocławek, 2016

Tabela 13. Liczba opuszczonych lokali i „przedsiębiorstw biedy” na poszczególnych ulicach podobszaru zdegradowanego II (badania własne, 2016)

Lp.	Ulica	Liczba lokali usługowych	Liczba lokali opuszczonych	% lokali opuszczonych	Liczba wynajętych/zajętych lokali	W tym liczba przedsięwzięć -biorstw biedy	Przeds. biedy w lokalach wynajętych (%)
1	Armii Krajowej	1	0	0%	1	0	0%
2	Barska	2	0	0%	2	0	0%
3	Bracka	6	0	0%	6	0	0%
4	Leśna	5	0	0%	5	0	0%
5	Ptasia	0	0	0%	0	0	0%
6	Wojskowa	2	0	0%	2	0	0%
7	Żołnierska	0	0	0%	0	0	0%
	Razem	16	0	0%	16	0	0%

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o., Urząd Miasta Włocławek, 2016

Średnia liczba pustych lokali do wynajęcia w podobzdarze zdegradowanym I to 26% na ulicę. Jako ulice o podwyższonej koncentracji uznano te, na których udział ten jest powyżej średniej.

Ulice o podwyższonej koncentracji pustych lokali użytkowych, tj. 3 Maja, Brzeska, Cyganka, Królewiecka, Kraszewskiego (od ul. Chmielnej do św. Antoniego), Młynarska, Łęgska, Przechodnia, Piekarska, Srebrna, Tumska, Stary Rynek, Zapiecek i Żabia, zaznaczono w tabeli pogrubionym drukiem.

Dzięki wizualizacji przedstawionej poniżej widzimy wyraźną koncentrację niskiego stopnia przedsiębiorczości.

Rysunek 39. Ulice, na których występuje najwięcej usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych: lokale opuszczone i przedsiębiorstwa biedy.

Legenda : kolor niebieski - lokale opuszczone , kolor różowy – przedsiębiorstwa biedy,
kolor zielony - lokale opuszczone + przedsiębiorstwa biedy.

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o., Urząd Miasta Włocławek,

Z zaobserwowanego stanu można wnioskować, że w zaznaczonym obszarze rynek nie reaguje zainteresowaniem na istniejącą podaż lokali użytkowych, a więc stopień przedsiębiorczości w analizowanym obszarze jest niski (zapewne w reakcji na obiektywnie trudne warunki prowadzenia działalności gospodarczej i słaby popyt).

Podobnie przedstawia się sytuacja z nieruchomościami i lokalami, które na omawianym obszarze są pustostanami i pozostają nieużytkowane, jednak nie są wystawione do wynajmu, prawdopodobnie ze względu na bardzo zły stan techniczny. Dużą liczbę takich obiektów na danym terenie można odczytywać jako brak gotowości rynku do poniesienia nakładów na ich remonty w celu uruchomienia w nich działalności gospodarczej. Jest to więc przesłanka do stwierdzenia ograniczonej atrakcyjności obszaru dla działalności gospodarczej.

Jako ulice o wysokiej koncentracji usług charakterystycznych dla podobszaru zdegradowanego I uznano te ulice, gdzie udział przedsiębiorstw biedy w ogólnej liczbie dostępnych lokali jest powyżej średniej na ulicę w obszarze badań, która wynosi 10%. Okazuje się, że nagromadzenie tego typu usług szczególnie dostrzegalne jest w centralnej części podobszaru zdegradowanego I tj. na ulicy 3 Maja, Piekarskiej, Żabiej, Zapiecku, Placu Wolności, Królewieckiej, Brzeskiej, Srebrnej, Reymonta, Zduńskiej, Zielonym Rynku oraz Chopina i Warszawskiej, zaznaczono w tabeli pogrubionym drukiem.

W podobszarze zdegradowanym II zjawisko nie występuje.

Występowanie zarówno niskiego stopnia przedsiębiorczości zmierzone liczbą lokali do wynajęcia, jak występowanie usług charakterystycznych dla obszarów biedy jest w części analizowanego obszaru bezsporne.

Rysunek 40. Zdjęcia lokali opuszczonych, ulica 3 Maja

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

h) stan techniczny obiektów budowlanych - badania polegające na spisie z natury zewnętrznego stanu technicznego budynków, w celu wyznaczenia obszarów o najgorszym stanie technicznym obiektów budowlanych, w tym mieszkaniowych.

Badanie polegało na spisie z natury i subiektywnej ocenie stanu technicznego budynków w 3 stopniowej skali (budynek nie wymagający remontu, budynek wymagający remontu, budynek do remontu generalnego), po adresach, w podobszarach zdegradowanych na każdej z ulic. Do budynków wymagających remontu generalnego zaliczono budynki wyłączone z użytkowania, pustostany lub budynki które na takie wyglądają. Zebrane informacje wprowadzono do arkusza kalkulacyjnego i zsumowano po ulicach wg ocen.

Poniższa tabela przedstawia liczbę budynków wymagających remontu generalnego na poszczególnych ulicach.

Tabela 14. Suma budynków o złym stanie technicznym dla podobszaru zdegradowanego I

L.p.	Ulica	Liczba budynków wymagających remontu generalnego
1.	3 Maja	15
2.	20 Stycznia	0
3.	Bednarska	0
4.	Bojańczyka Jerzego (do Warszawskiej)	0
5.	Browarna	1
6.	Brzeska	2
7.	Bukowa (pomiędzy Chmielną i Św. Antoniego)	1
8.	Bulwary im. marsz. Piłsudskiego	2
9.	Chmielna	1
10.	Chopina Fryderyka (do Chmielnej)	1
11.	Cyganka	8
12.	Gdańska	0
13.	Kilińskiego	1
14.	Jagiellońska (pomiędzy Chmielną i Św. Antoniego)	0
15.	Kościuszki	0
16.	Kowalska	0
17.	Kraszewskiego Józefa Ignacego (pomiędzy Chmielną i Św. Antoniego)	0
18.	Królewiecka	4
19.	Łęgska (pomiędzy Starym Rynkiem i Ogniewą)	3
20.	Maślana	0
21.	Matebudy	0
22.	Mickiewicza Adama	0
23.	Miedziana	0
24.	Młynarska	1
25.	Orla	0
26.	Paderewskiego Ignacego Jana	0
27.	Piekarska	4
28.	Plac Kopernika	0
29.	Plac Wolności	0
30.	Przechodnia	0
31.	P.O.W.	0
32.	Pułaskiego Kazimierza	0
33.	Reja Mikołaja	0
34.	Przedmiejska	2
35.	Reymonta Władysława (pomiędzy Chmielną i Św. Antoniego)	0
36.	Rybacka	0
37.	Rzemieślnicza	0
38.	Słowackiego Juliusza	0
39.	Srebrna	0
40.	Stary Rynek	1
41.	Stodólna (pomiędzy Królewiecką i Ogniewą)	1
42.	Szczęśliwa	0
43.	Szpichlerna	1
44.	Św. Antoniego	3

L.p.	Ulica	Liczba budynków wymagających remontu generalnego
45.	Św. Jana	0
46.	Targowa	0
47.	Towarowa	0
48.	Tumska	6
49.	Warszawska	1
50.	Wiślana	1
51.	Wojska Polskiego (do Orlej)	0
52.	Wyszyńskiego Stefana (do Gdańskiej)	0
53.	Zamcza	2
54.	Zapiecek	2
55.	Zduńska	0
56.	Zielony Rynek	0
57.	Złota	0
58.	Związków Zawodowych	0
59.	Żabia	4

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o., Urząd Miasta Włocławek, 2016

Tabela 15. Suma budynków o złym stanie technicznym dla podobszaru zdegradowanego II

Lp.	Ulica	Liczba budynków wymagających remontu generalnego
1.	Armii Krajowej	0
2.	Barska	0
3.	Bracka	1
4.	Leśna	1
5.	Ptasia	0
6.	Weselna	1
7.	Wosjkowa	0
8.	Żołnierska	0

Źródło: PZR Consulting Sp. zo.o., Urząd Miasta Włocławek, 2016

Dane z obserwacji w terenie są jednoznaczne. W części I podobszaru zdegradowanego występuje problem złego stanu technicznego zabudowy. Ulice, na których zlokalizowane są minimum 3 budynki wymagające generalnego remontu to: 3 Maja, Cyganka, Piekarska, Żabia, Tumska, Królewiecka, Łęgska, Ogniowa, Św. Antoniego.

W obszarze zdegradowanym II zjawisko występuje w niskim natężeniu.

Rysunek 41. Ulice podobzaru I, na których występuje najwięcej budynków wymagających remontu generalnego

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o.2016, Urząd Miasta Włocławek, 2016

Rysunek 42. Włocławek, Śródmieście. Zabudowa mieszkaniowa

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P.Wielgus), Urząd Miasta Włocławek

i) jakość terenów publicznych

– sondaż wśród mieszkańców, wskazanie miejsc w podobszarach zdegradowanych, szczególnie deficytowych funkcjonalnie

Badanie sondażowe zostało przeprowadzone na próbie 153 mieszkańców, spotkanych na ulicach podobszarów. Respondentów dobierano z uwzględnieniem parytetu płci oraz różnorodności wieku. Ponieważ wyniki badania mają charakter jakościowy, a nie ilościowy, dobór próby reprezentatywnej był bezzasadny. Wśród respondentów wylosowano 75,8% mieszkańców podobszarów. Osoby nie mieszkające oceniały miejsce, w którym prowadzone było badanie lub np. obszar wokół swojego miejsca pracy, jeśli te było w obszarze.

Podczas sondażu pytano respondentów o deficyty przestrzeni i ocenę jej składowych.

1. Czego Pani/Panu brakuje w przestrzeni publicznej w pobliżu miejsca zamieszkania?
Udzielane odpowiedzi dla podobszaru I: brak parkingów, miejsc dla młodzieży, miejsc spotkań, drzew, placów zabaw, kawiarni, stref dla rodzin, ławek, pojemników na odchody dla psów, zieleni, Toi Toi.
Udzielane odpowiedzi dla podobszaru II: placów zabaw, miejsc spotkań, pojemników na odchody dla psów, przystanku autobusowego.
2. Czy w okolicach Pani/Pana miejsca zamieszkania są place zabaw?
Podobszar I:
  - 52,4% respondentów odpowiedziało „nie”
  - 47,6% respondentów odpowiedziało „tak”Podobszar II:
  - 40% respondentów odpowiedziało „nie”
  - 60% respondentów odpowiedziało „tak”
3. Czy w okolicach Pani/Pana miejsca zamieszkania są miejsca spotkań, integracji, wypoczynku czy rekreacji?
Podobszar I:
  - 59,6% respondentów odpowiedziało „nie”
  - 40,4% respondentów odpowiedziało „tak”Podobszar II:
  - 60% respondentów odpowiedziało „nie”
  - 40% respondentów odpowiedziało „tak”
4. Jak Pani/Pan ocenia jakość istniejących miejsc do zabawy i spędzania czasu wolnego? (6 stopniowa skala, gdzie 1 oznacza najniższą jakość, a 6 najwyższą jakość).
Podobszar I: Większość respondentów (72%) oceniło jakość istniejących miejsc do zabawy i spędzania czasu wolnego na poziomie dobrym i bardzo dobrym.
Podobszar II: Większość respondentów (60%) oceniło jakość istniejących miejsc do zabawy i spędzania czasu wolnego na poziomie dobrym.
5. Jak Pani/Pan ocenia jakość ulic? (6 stopniowa skala, gdzie 1 oznacza najniższą jakość, a 6 najwyższą jakość).
Podobszar I: Większość respondentów (51%) oceniło jakość ulic na poziomie dostatecznym i dobrym.

Podobszar II: Większość respondentów (75%) oceniło jakość ulic na poziomie dobrym.

6. Jak Pani/Pan ocenia jakość chodników? (6 stopniowa skala, gdzie 1 oznacza najniższą jakość, a 6 najwyższą jakość).

Podobszar I: Większość respondentów (53,5%) oceniło jakość chodników na poziomie dostatecznym i dobrym.

Podobszar II: Większość respondentów (60%) oceniło jakość ulic na poziomie dostatecznym.

7. Jakie ulice podobszarów zdegradowanych mają najbardziej zaniedbaną przestrzeń pomiędzy budynkami?

Udzielane odpowiedzi dla podobszaru I: 3 Maja, Brzeska, Cyganka, Królewiecka, Łęgska, Piekarska, Przedmiejska, Srebrna, Tumska, Złota, Żabia.

Udzielane odpowiedzi dla podobszaru II: Leśna.

Sondaż został uzupełniony **badaniami terenowymi polegającymi na spisie z natury, obserwacjach, ocenie miejsc i infrastruktury w podobszarach zdegradowanych, w celu wyznaczenia obszarów o najniższej jakości infrastruktury w przestrzeni publicznej lub braku infrastruktury.**

Badania terenowe w zakresie oceny przestrzeni publicznej potwierdzają niską jakość terenów pomiędzy budynkami i deficyt miejsc integracji społecznej i zabawy w bezpośrednim sąsiedztwie miejsc zamieszkania. Szczególnie jest to widoczne w obszarach o zabudowie historycznej, objętej strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej wewnątrz kwartałów od Starego Rynku przez ul. 3 Maja do Piekarskiej oraz pomiędzy Brzeską a Królewiecką, gdzie znajdują się prywatne kamienice wielorodzinne, w większości zaniedbane, w złym stanie technicznym. Zły stan dotyczy przede wszystkim obszarów wewnątrz podwórek, wewnątrz poszczególnych kwartałów, co obrazują poniższe fotografie:

Rysunek 43. Włocławek, Śródmieście ul. 3Maja. Infrastruktura pomiędzy budynkami

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P. Wielgus)

Rysunek 44. Włocławek, ul. 3 Maja. Miejsca zabaw w podwórkach

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P.Wielgus)

4.3. Wyznaczanie obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji to wyznaczony uchwałą rady gminy obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Dodatkowe pogłębione badania służyły wyznaczeniu obszaru rewitalizacji o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk, biorąc pod uwagę istotne miejsca (potencjały) w podobszarach zdegradowanych, które mogą wzmocnić proces rewitalizacji.

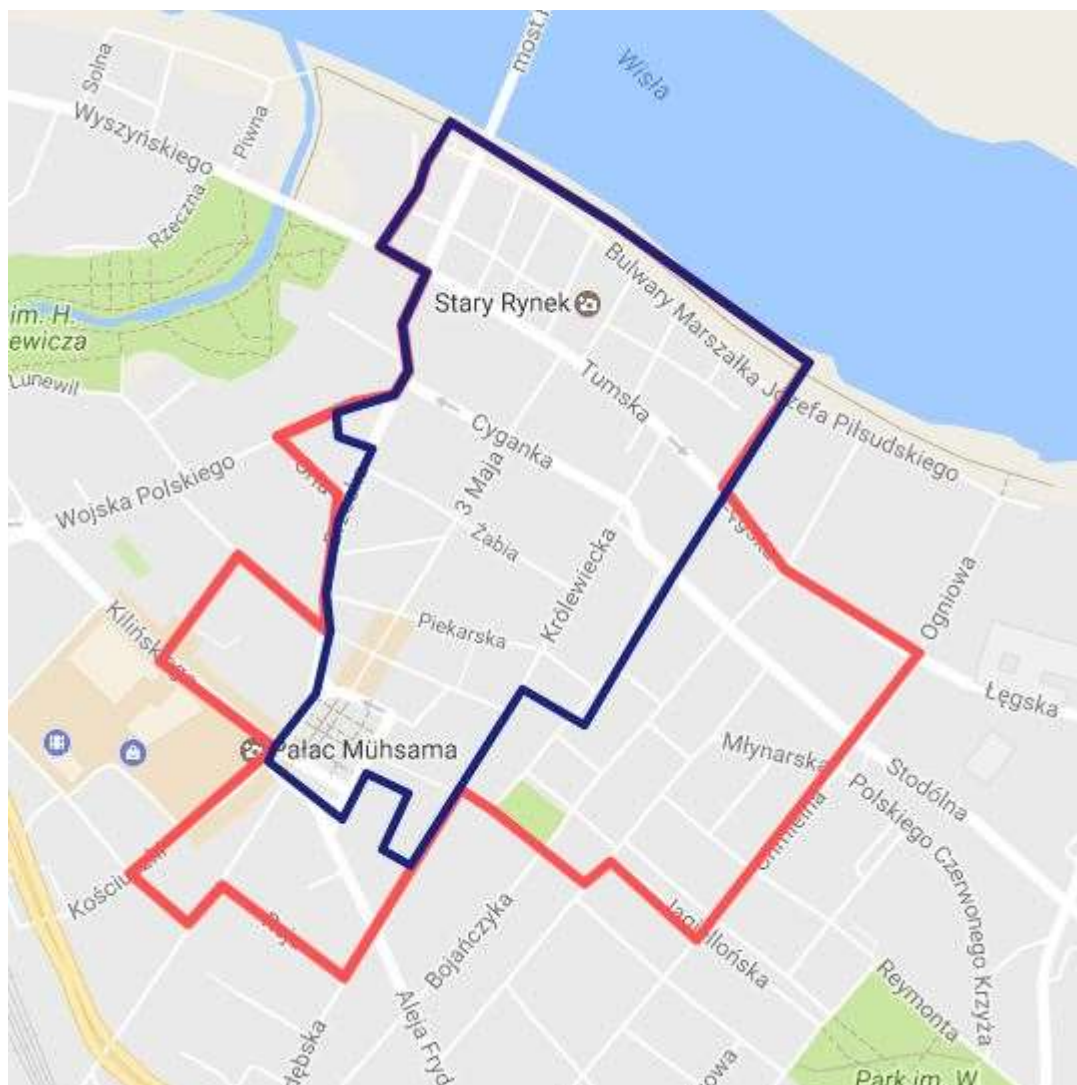
Obszar rewitalizacji poddany konsultacjom położony był pomiędzy ulicami: Towarową, Łęską, Królewicką (obie strony od ulicy Stodólnej), Piekarską, Brzeską, Placem Kopernika (bez nieruchomości zajmowanych przez instytucje publiczne), Bednarską, Bulwarami Marsz. J. Piłsudskiego i obejmował powierzchnię 24,5 ha, co stanowiło ok. 0,3% pow. miasta.

W wyniku konsultacji społecznych, granice obszaru rewitalizacji zostały przesunięte od strony północnej do brzegu Wisły. Zachodnia granica została przesunięta do ulicy Gdańskiej i poprowadzona wzdłuż ulicy Brzeskiej. Dodatkowo włączony został również fragment pomiędzy ulicami Wojska Polskiego a Orłą. Od strony południowej do obszaru rewitalizacji został włączony Plac Wolności, wraz z ulicą Przedmiejską, Przechodnią oraz Zduńską (obie strony ulicy). Wschodnia granica została poprowadzona ulicami: Królewicką, Srebrną (obie strony ulicy), Zielony Rynek, Targową i Towarową.

Obszar rewitalizacji położony jest pomiędzy ulicami: Towarową, Targową, wzdłuż Zielonego Rynku (do południowej granicy działki nr ew. 81 KM 50), Królewicką (od południowej granicy działki nr ew. 78 wzdłuż ulicy Królewickiej do południowej granicy działki nr ew. 16, wzdłuż zachodniej granicy działek nr ew. 16, 17, 18 KM 50), Zduńską (od zachodniej granicy działki nr ew. 20 wzdłuż południowej granicy działek nr ew. 21 i 161 KM 50), Placem Wolności, wzdłuż Brzeskiej (do południowej granicy działki nr ew. 56/2 KM 45), Wojska Polskiego (od zachodniej granicy działki nr ew. 55/5 KM 45), Placem Kopernika, Wyszyńskiego, Gdańską oraz brzegiem rzeki Wisły na odcinku od ulicy Gdańskiej do ulicy Towarowej.

Rysunek 45. Obszar rewitalizacji Włocławka na tle obszaru zdegradowanego

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Powierzchnia proponowanego obszaru rewitalizacji wynosi 42,7 ha, co stanowi 0,5% całkowitej powierzchni Włocławka i 1,39% obszaru zurbanizowanego. Obszar zamieszkiwany jest przez 5 348 mieszkańców, co stanowi 5% ludności Włocławka.

Proponowany obszar rewitalizacji to niewielki fragment miasta, jednak jednoznacznie wyróżniający się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, a także gospodarczych, środowiskowych, technicznych i funkcjonalno-przestrzennych. Sytuacja w tym obszarze wymaga intensywnych i kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

Należy zwrócić również uwagę na fakt, iż jest to zabytkowe centrum Włocławka, miejsce, które powinno być jego wizytówką i ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Jest to obszar, na terenie którego oraz w bezpośrednim sąsiedztwie skupione są usługi wyższego rzędu, jak: szkolnictwa ponadpodstawowego, szkolnictwa wyższego, kultury, administracji samorządowej i rządowej, opieki zdrowotnej.

Szczegółowy przebieg granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera załącznik do niniejszej diagnozy, wykonany na mapie w skali 1:1000, sporządzony z wykorzystaniem mapy ewidencyjnej.

Spis rysunków

Rysunek 1. Jednostki strukturalne Włocławka.....	4
Rysunek 2. Siatka geometryczna zastosowana w niniejszej diagnozie.	10
Rysunek 3. Rozmieszczenie przestrzenne liczby ludności Włocławka w poszczególnych polach odniesienia.....	17
Rysunek 4. Rozmieszczenie przestrzenne liczby dożywianych dzieci w poszczególnych polach odniesienia [osoby/heksagon].....	20
Rysunek 5. Rozmieszczenie przestrzenne wysokości zadłużenia mieszkań komunalnych w poszczególnych polach odniesienia [PLN/heksagon].....	21
Rysunek 6. Rozmieszczenie przestrzenne udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%/heksagon].	22
Rysunek 7. Indeks Natężenia Ubóstwa	24
Rysunek 8. Rozmieszczenie przestrzenne udziału osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze w poszczególnych polach odniesienia [%/heksagon].....	26
Rysunek 9. Rozmieszczenie przestrzenne stosunku osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%/heksagon].....	27
Rysunek 10. Rozmieszczenie przestrzenne liczby osób bezrobotnych w poszczególnych polach odniesienia [osoby/heksagon].....	28
Rysunek 11. Indeks Natężenia Bezrobocia	30
Rysunek 12. Rozmieszczenie przestrzenne liczby założonych Niebieskich Kart [sztuki/heksagon].....	32
Rysunek 13. Rozmieszczenie przestrzenne przestępstw kryminalnych popełnionych na danym obszarze na 1000 mieszkańców [(sztuki/1000 osób)/heksagon]	33
Rysunek 14. Rozmieszczenie przestrzenne liczby interwencji Straży Miejskiej w poszczególnych polach odniesienia [sztuki/heksagon].....	34
Rysunek 15. Indeks Natężenia Przystępczości	36
Rysunek 16. Odsetek dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy w szkołach podstawowych w 2015 roku [%/szkołę]	38
Rysunek 17. Wyniki średni sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 roku [%]	39
Rysunek 18. Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych	41
Rysunek 19. Liczba wniosków złożonych do budżetu obywatelskiego [szt./heksagon].....	44
Rysunek 20. Poziom czytelnictwa mieszkańców [woluminy/mieszkańcy/heksagon].....	45
Rysunek 21. Indeks Wycofania	46
Rysunek 22. Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych dla Włocławka....	48
Rysunek 23. Obszary Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych we Włocławku	49
Rysunek 24. Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych w Śródmieściu ...	50
Rysunek 25. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym [%/heksagon]	54
Rysunek 26. Dynamika liczby przedsiębiorstw w mieście w odniesieniu do lat 2005 i 2015.[sz./heksagon].....	55
Rysunek 27. Rozmieszczenie przestrzenne liczby usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych.....	56
Rysunek 28. Rozkład stężeń 24-godzinnych pyłu PM10 dla Włocławka.....	57
Rysunek 29. Rozkład stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu dla Włocławka	57
Rysunek 30. Hałas drogowy (dzień-wieczór-noc we Włocławku).....	58
Rysunek 31. Hałas kolejowy (dzień – wieczór – noc) we Włocławku	59
Rysunek 32. Hałas przemysłowy (dzień – wieczór – noc) we Włocławku	60

Rysunek 33. Rozmieszczenie przestrzenne liczby budynków pokrytych eternitem (występowanie azbestu).....	61
Rysunek 34. Budynki wyłączone z użytkowania.....	62
Rysunek 35. Sieć ciepłownicza we Włocławku.....	64
Rysunek 36. Współwystępowania zjawisk w obszarze negatywnych zjawisk społecznych.....	66
Rysunek 37. Podobszar zdegradowany nr I.....	68
Rysunek 38. Podobszar zdegradowany nr II.....	69
Rysunek 39. Ulice, na których występuje najwięcej usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych: lokale opuszczone i przedsiębiorstwa biedy.....	75
Rysunek 40. Zdjęcia lokali opuszczonych, ulica 3 Maja.....	76
Rysunek 41. Ulice podobszaru I, na których występuje najwięcej budynków wymagających remontu generalnego.....	79
Rysunek 42. Włocławek, Śródmieście. Zabudowa mieszkaniowa.....	79
Rysunek 43. Włocławek, Śródmieście ul. 3Maja. Infrastruktura pomiędzy budynkami.....	81
Rysunek 44. Włocławek, ul. 3 Maja. Miejsca zabaw w podwórkach.....	82
Rysunek 45. Obszar rewitalizacji Włocławka na tle obszaru zdegradowanego.....	83

Spis tabel

Tabela 1. Grupa miast porównawczych dla Włocławka	14
Tabela 2. Dochody budżetu miasta na mieszkańca.....	15
Tabela 3. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.	25
Tabela 4. Przepięstwa kryminalne stwierdzone ogółem na 1000 mieszkańców	31
Tabela 5. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasistów.....	37
Tabela 6. Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2014.....	42
Tabela 7. Wypożyczenia księgozbioru na czytelnika w woluminach w 2015 roku.....	42
Tabela 8. Zestawienie wskaźników społecznych.....	50
Tabela 9. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na 10 tys. ludności.....	53
Tabela 10. Wykaz ulic bez miejskiej sieci ciepłowniczej	63
Tabela 11. Współwystępowanie zjawisk pozaspółecznych w obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	67
Tabela 12. Liczba opuszczonych lokali i przedsiębiorstw biedy na poszczególnych ulicach podobszaru zdegradowanego I (badania własne, 2016)	72
Tabela 13. Liczba opuszczonych lokali i „przedsiębiorstw biedy” na poszczególnych ulicach podobszaru zdegradowanego II (badania własne, 2016)	74
Tabela 14. Suma budynków o złym stanie technicznym dla podobszaru zdegradowanego I.....	77
Tabela 15. Suma budynków o złym stanie technicznym dla podobszaru zdegradowanego II.....	78

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców Włocławka - trend.....	18
---	----